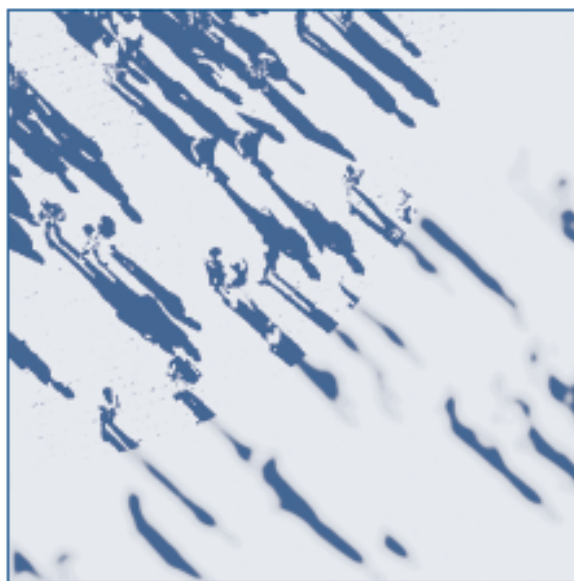
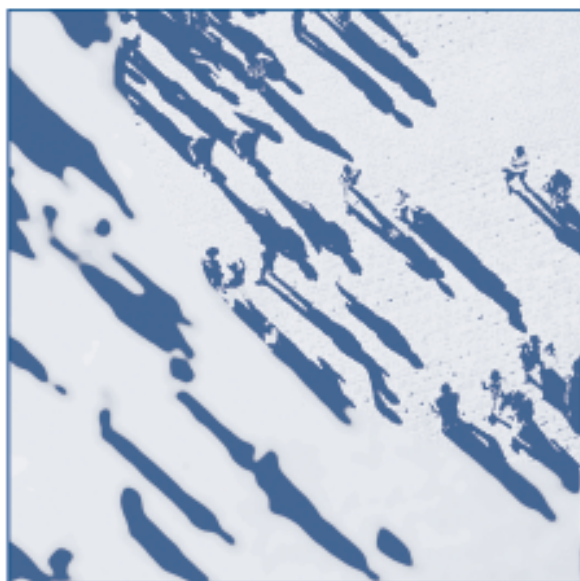

Sociālā situācija Eiropas Savienībā

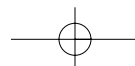

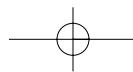
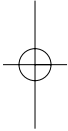
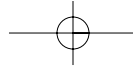
2004

Pārskats

Eiropas Komisija

PĀRDOŠANA UN ABONĒŠANA

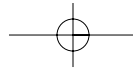
Publikāciju biroja publikācijas par samaksu ir pieejamas pārdošanas punktos visā pasaulē.

Kā es varu iegūt kādu publikāciju?

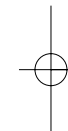
Kad esat izskatījuši pārdošanas punktu sarakstu, sazinieties ar jūsu izvēlēto pārdevēju, lai izdarītu pasūtījumu.

Kur es varu iegūt pārdošanas punktu sarakstu?

- Apmeklējiet Publikāciju biroja tīmekļa vietni <http://publications.eu.int/>
- vai pasūtiet izdrukā pa faksu (352) 2929-42758

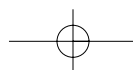
05 17 KE:AP-04-001-LV-C

ISBN 92-894-9016-0

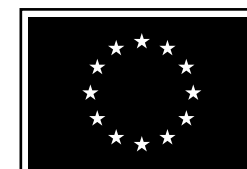

9 789289 490160

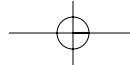
Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

— Pārskats —

Eiropas Komisija

Nodarbinātības, sociālo
lietu un līdztiesīgu iespēju
ģenerāldirektorāts

Šīs publikācijas saturs var neatspoguļot Eiropas Komisijas (Nodarbinātības, sociālo lietu un līdztiesīgu iespēju ģenerāldirektorāta un *Eurostat*) viedokli vai nostāju.

Ja esat ieinteresēti saņemt elektronisko biļetenu *ESmail* no Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un līdztiesīgu iespēju ģenerāldirektorāta, lūdzu, nosūtiet vēstuli uz adresi empl-esmail@cec.eu.int. Biļetens iznāk regulāri angļu, franču un vācu valodā.

**Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes
uz jautājumiem par Eiropas Savienību**

**Bezmaksas telefona numurs:
00 800 6 7 8 9 10 11**

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā. Tai var piekļūt, izmantojot *Europa* serveri (<http://europa.eu.int>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojs, 2005. gads

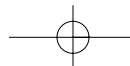
ISBN 92-894-9016-0

© Eiropas Kopienas, 2005. gads

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Printed in Belgium

IESPIESTS UZ BALTA, HLORU NESATUROŠA PAPĪRA

Priekšvārds

Ziņojums par sociālo situāciju, kuru izdod ik gadu kopš 2000. gada, sniedz uz nākotni vērstu pārskatu par sociālām iespējām Eiropas Savienībā, kas veido pamatu sociālās politikas attīstībai un ļauj vadīt sociālās dzīves norises visās dalībvalstīs. Turklāt tas veido saikni ar citiem Komisijas izdevumiem, tādiem kā “Nodarbinātība Eiropā”, “Rūpnieciskās attiecības Eiropā” un “Ziņojums par dzimumu līdztiesību”.

Šā ziņojuma īpaša raksturīga pazīme ir tā, ka tas savieno saskaņotu kvantitatīvo informāciju ar kvalitatīviem sabiedriskās domas izpētes datiem. Tādēļ tas kalpo par izziņas materiālu, kurā atspoguļota eiropiešu uztvere un nostāja uz plaša sociālās dzīves atveidojuma fona.

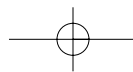
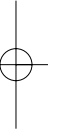
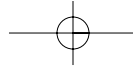
Šogad ziņojumā ir atveidota sociālā situācija paplašinātā Eiropā, pievēršot uzmanību gan augošām sociālām tendencēm, gan jauniem politiskiem uzdevumiem.

Stavros Dimas
Komisijas loceklis
Nodarbinātības un
sociālo lietu komisija

Joaquín Almunia
Komisijas loceklis
Ekonomikas un monetāro
jautājumu komisija

Satura rādītājs

1	Sociālā situācija Eiropas Savienībā, kas aptver 25 dalībvalstis	6
2	Paplašinātās Eiropas Savienības iedzīvotāju raksturojums	8
3	Sociāli ekonomiskās tendences, dzīves apstākļi un cilvēkkapitāla attīstība	11
4	Sociālā aizsardzība un sociālā iesaiste	16
5	Eiropas sociālās politikas darba kārtība 25 dalībvalstu ES	22

Pielikumi:

1	Statistiskais apraksts	26
	Iedzīvotāju novecošanās	26
	Migrācija un patvērumš	27
	Izglītība un tās rezultāti	28
	Mūžizglītība	29
	Nodarbinātība	30
	Bezdarbs	31
	Izdevumi sociālai aizsardzībai un ienākumi	32
	Sociālie pabalsti	33
	Izdevumi darba tirgus politikai	34
	Ienākumu sadale	35
	Zemu ienākumu mājsaimniecības	36
	Bezdarbnieku mājsaimniecības un zemas algas	37
	Sievietes un vīrieši lēmējietādēs	38
	Vīriešu un sieviešu izpeļņa	39
	Vidējais paredzamais mūža ilgums un vidējā paredzamā veselība	40
	Veselības problēmas, kas saistītas ar nelaimes gadījumiem darba vietā	41
2	Galvenie sociālie rādītāji uz ģeopolitisko vienību	42
3	Simboli, valstu kodi un valstu grupējumi, citi saīsinājumi un akronīmi	45

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Ievads.

Šis saīsinātais piektā ikgadējā ziņojuma par sociālo situāciju Eiropas Savienībā variants satur pārskatu par galvenajiem sociālās dzīves un ekonomikas notikumiem Eiropā, sniedzot faktus un skaitļus attiecībā uz sociālo situāciju paplašinātā Savienībā un aplūkojot gan sociālo tendenču attīstību, gan jaunus politikas uzdevumus. Šo pārskatu noslēdz statistiskas ziņas par vairākiem svarīgiem Eiropas Savienības sociālās politikas jautājumiem. Patiesībā pārskats aptver visas galvenās Eiropas sociālās politikas jomas: iedzīvotājus, izglītību un apmācību, darba tirgu, sociālo aizsardzību, ienākumus, nabadzību un sociālo atstumtību, dzimumu līdztiesību, veselību un drošību.

1. Sociālā situācija Eiropas Savienībā, kas aptver 25 dalībvalstis.

Eiropas Savienībai paplašinoties, sociālie apstākļi tajā ir kļuvuši vēl atšķirīgāki un sociālo problēmu ir kļuvis vēl vairāk. Tajā pašā laikā Savienības paplašināšanās sniedz tās dalībvalstīm lielākas ekonomiskās izaugsmes iespējas un tādējādi arī lielākas iespējas šīs problēmas risināt.

Paplašināšanās rezultātā ES iedzīvotāju skaits ir palielinājies par 20 % un tagad sasniedz 450 miljonus, bet tās IKP ir palielinājies tikai par 4,5 %. Tādējādi sociāli ekonomiskās atšķirības Savienībā būs vēl lielākas, izmaiņas – vēl ievērojamākas, un šo iemeslu dēļ iespējamās problēmas nedrīkst novērtēt par zemu. Sociālo apstākļu atšķirības starp vairumu no ES 15 dalībvalstīm un jaunajām dalībvalstīm vairākās jomās ir ļoti lielas, kā tas atspoguļots šajā ziņojumā. Tomēr, kā redzam turpmākā analizē, tās ir galvenokārt atšķirības pēc pakāpes, nevis pēc rakstura.

1.1. Iedzīvotāju raksturojums: iedzīvotāju novecošanās problēma turpina pastāvēt.

Pēc paplašināšanās gandrīz trīs ceturtdaļas iedzīvotāju dzīvo sešās no 25 dalībvalstīm, proti, Vācijā, Apvienotajā Karalistē, Francijā, Itālijā, Polijā un Spānijā, bet pārējā ceturtdaļa iedzīvotāju dzīvo deviņpadsmit dalībvalstīs ar mazu vai ļoti mazu iedzīvotāju skaitu.

Pēc nepilniem desmit gadiem paplašinātajā Savienībā būs vērojama strauja iedzīvotāju novecošanās ...

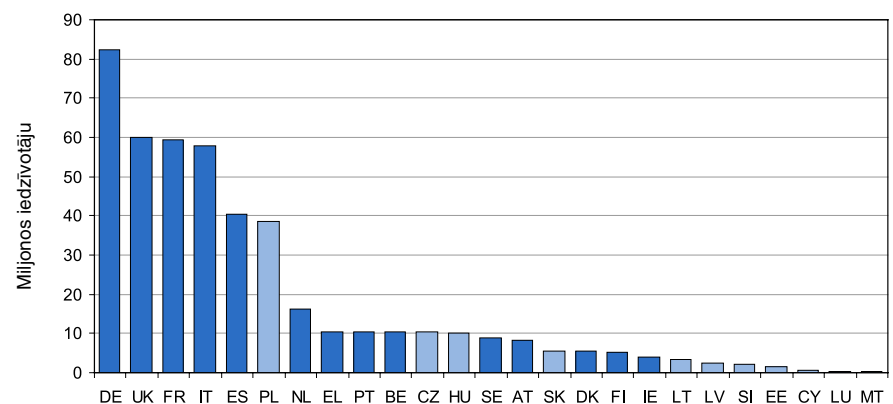
Pašreiz jauno dalībvalstu iedzīvotāji ir nedaudz jaunāki par ES-15 dalībvalstu iedzīvotājiem. Tomēr tas nenozīmē, ka paplašināšanās ir mainījusi demogrāfiskās tendences Eiropas Savienībā. Ievērojamā auglības līmeņa krituma dēļ vairumā jauno dalībvalstu pēdējos 15 gados mēreno atjaunošanos drīz nomainīs izteikts novecošanās process. Citiem vārdiem runājot, Savienībai drīz vajadzēs rēķināties ar iedzīvotāju straujas novecošanās un samazināšanās iespējamību.

Paredzamā mūža ilgums vairākās jaunās dalībvalstīs kritās pārejas perioda sākumā, un, neskatoties uz dažiem uzlabojumiem, tas ievērojami atpaliek no ES vidējā dzīves ilguma. To raksturo augstāks mirstības līmenis visās vecuma grupās šajās valstīs, it īpaši vīriešu mirstības. Ekonomiska izaugsme un pakāpeniska dzīves līmeņa uzlabošanās varētu palīdzēt pārvarēt negatīvo pārejas perioda ietekmi uz mirstību un pagarināt iedzīvotāju mūža ilgumu, līdz tas sasniegtu ES-15 dalībvalstu iedzīvotāju mūža ilgumu.

... jo auglība jaunajās dalībvalstīs vairāk nekā desmit pēdējo gadu laikā ir bijusi ļoti zema.

ES-15 dalībvalstīs auglības koeficients ir nedaudz zemāks par 1,4, kāds tas ir trijās dienvidu dalībvalstīs, bet septiņās no desmit jaunajām dalībvalstīm auglības koeficients ir vai nu 1,3, vai zemāks par to. No visām ES-25 dalībvalstīm gandrīz pusē vērojama stipra auglības koeficienta krišanās, kuras iemesli dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgi. Šķiet, ka no Eiropas sociālās politikas uzdevumu viedokļa vajadzētu pievērst vairāk uzmanības darba un ģimenes dzīves saskaņošanai.

1 ES-25 dalībvalstu iedzīvotāju skaits (2002. gadā)

Avots: Eurostat

Šķiet, ka migrācija no Savienības austrumiem uz rietumiem būs mērena ...

Imigrācija pēc imigrantu skaita un nozīmes pēdējo desmit gadu laikā ir stipri pieaugusi. Visas ES-15 dalībvalstīs deviņdesmitos gados ietekmēja lielais imigrantu pieplūdums, un daudzās valstīs reģistrēja vislielāko imigrantu pieplūdumu to vēsturē.

Palielinoties emigrācijai uz rietumiem, vairākās no jaunām dalībvalstīm izveidojās ļoti atšķirīga situācija. Dažās Baltijas valstīs iedzīvotāju pieaugums emigrācijas rezultātā pat samazinājās. Tomēr ir svarīgi atzīmēt, ka pēdējos desmit gados migrācijas tendences jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs ir stipri mainījušās. Vairums šo valstu vairs nav valstis, no kurām emigrē, bet ir pakāpeniski kļuvušas par valstīm, kurās notiek gan emigrācija, gan imigrācija, vai arī kurās galvenokārt notiek imigrācija.

Gaidāms, ka ekonomiskās situācijas uzlabošanās un labāki darba apstākļi jaunajās dalībvalstīs, kā arī demogrāfiska novecošana aizkavēs emigrāciju uz ES-15 dalībvalstīm.

... bet imigrācija Savienībā, ieskaitot jaunās CAE dalībvalstis¹, iespējams, vēl palielināsies.

Pašlaik vairumā jauno dalībvalstu migrācijas saldo ir pozitīvs. 2002. gadā² negatīvs migrācijas saldo bija vērojams tikai Polijā (-0,03 %), Lietuvā (-0,06 %) un Latvijā (-0,08 %). Pēc paplašināšanās liela daļa no ES ārējās sauszemes robežas pieder jaunajām dalībvalstīm, un jaunās CAE dalībvalstīs varētu arvien vairāk kļūt par imigrācijas valstīm. Vēsturiskās saites ar emigrācijas valstīm, kas atrodas uz austrumiem no tām, iespējams, varētu šo procesu veicināt. Nākotnē pieaugs vajadzība pēc aktīvas migrācijas procesa pārvaldības un trešo valstu strādnieku migrantu integrācijas visā Kopienā.

... tomēr – ievērojami atšķirīgas no ASV – ES iedzīvotāju skaita ziņā būs stagnācija un samazināšanās.

Arvien pieaugošās atšķirības starp ASV un ES iedzīvotāju attīstības tendencēm, ko izsaukusi ASV auglības līmeņa atjaunošanās un lielais imigrācijas kāpums ASV, nemazināsies, kamēr ES iedzīvotāji atradīsies stagnācijā un to skaits sāks sarukt, un pēkšņi strauji celsies apgādājamo vecu cilvēku skaits, tajā pašā laikā ASV iedzīvotājiem un darbaspēkam nepārtraukti palielinoties. Tajā pašā laikā Japānas iedzīvotāju novecošana un samazināšanās norisināsies vēl straujāk nekā ES. Vidēji ilgā un ilgākā laika posmā šīm atšķirībām būs liela ekonomiska un stratēģiska nozīme.

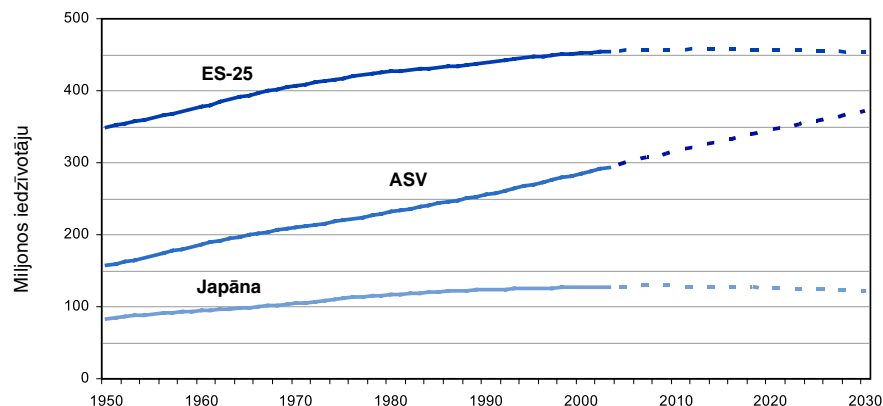
1 Jaunās CAE dalībvalstis – jaunās dalībvalstis Centrāleiropā un Austrumeiropā.

2 Provisoriski Eurostat dati. Pozitīvs iedzīvotāju pieaugums uz migrācijas rēķina ir daudz lielāks Kiprā (0,97 %) un Maltā (0,48 %), kur imigrācijas tendences ir līdzīgas ES Vidusjūras dalībvalstu imigrācijas tendencēm.

3 Eiropas Komisija: *Progress in implementing the Joint Assessment Papers on employment policies in acceding countries*, COM(2003)663 final, and *ibidem Staff Working Paper SEC(2003)1361 November 2003*.

4 *Report of the Employment Taskforce (Chaired by Wim Kok): Jobs, Jobs, Jobs – Creating more employment in Europe, November 2003*; skat. arī: *Draft Joint Employment Report COM(2004)24 final 24.01.2004*.

5 Eiropas Komisija: *Delivering Lisbon – Reforms for the enlarged Union*, COM(2004)29.

2 ES-25 dalībvalstu, ASV un Japānas iedzīvotāju izmaiņas no 1950. gada līdz 2030. gadam

Avots: ANO Pasaules iedzīvotāju attīstība: 2002. gada pārskats.

1.2. Ekonomikas un nodarbinātības tendences: gatavojoties ilgstošam uzplaukumam.

Salīdzinot ar deviņdesmito gadu vidu un beigu posmu, ekonomiskā attīstība pēdējos trijos gados ir samazinājusies gandrīz uz pusi. Kā liecina Eiropas Komisijas ziņojums "Nodarbinātība Eiropā 2003. gadā", pēc vairākiem gadiem, kuros tika radīts daudz darba vietu, kas 2002. gadā ļāva sasniegt 64,3 % nodarbinātības līmeni, 2003. gada sākumā darba vietu pieaugums ES-15 dalībvalstīs apstājās, un ir gaidāms, ka tas 2004. un 2005. gadā celsies ļoti lēni. Lai gan situācija jaunajās dalībvalstīs ir nedaudz atšķirīga, vispārējais nodarbinātības līmenis tajās ir zemāks nekā ES-15 dalībvalstīs³. Ņemot to vērā, ir nepieciešams, lai nodarbinātība dotu lielāku ieguldījumu Eiropas izaugsmē saskaņā ar mērķiem, kas izvirzīti kopš 2000. gada. Pašlaik nodarbinātības līmenis vēl arvien ir pārāk zems, un dalībvalstīm ir jāpieliek daudz pūļu, lai to celtu⁴. 70 % nodarbinātības līmenis, kas plānots 2010. gadam, ir iespējams, ja ekonomiskā augšupeja sekmēs tādu pašu nodarbinātības pieaugumu, kāds bija deviņdesmito gadu beigās. Pašreizējo situāciju, kas nav visai iepriecinoša, var izskaidrot ar nenovērtiem šķēršļiem darba tirgus struktūrā un ar pārāk zemo vecāka gadu gājuma strādnieku iesaistīšanos darbā⁵.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Kaut arī ES-15 dalībvalstu bezdarba līmeņa celšanās bija diezgan ierobežota, tomēr tas ir samērā augsts (8 % 2003. gada novembrī), salīdzinot ar ASV un Japānu. Tajā pašā laikā ilgstošā bezdarba līmenis bija 3 %, sieviešu vidū nedaudz augstāks. Jaunajās dalībvalstīs bezdarba līmenis sasniedza 15 %, ilgstošā bezdarba līmenis bija tuvu 8 % un nedaudz augstāks sieviešu vidū.

Atšķirībā no ASV vidējais darba ražīguma pieaugums uz vienu nodarbinātu personu ES-15 dalībvalstīs kopš deviņdesmitiem gadiem ir samazinājies un tagad ir tuvu 1 % gadā. Vispārējais darba ražīguma līmenis jaunajās dalībvalstīs ir ievērojami zemāks nekā ES kopumā – vidēji apmēram puse no ES līmeņa –, bet pēdējā laikā darba ražīguma pieaugums sasniedz 4 % gadā.

Pēc nenoteiktības perioda 2003. gada pirmajā pusē ir vērojamas atveseļošanās pazīmes ...

Pēc viszemākā līmeņa sasniegšanas 2003. gada pirmajā pusē euro zonas un ES ekonomika sāka uzlaboties. Ir aplēsts, ka vidējais pieauguma ātrums bija 0,4 % euro zonā un 0,8 % ES. Ņemot vērā straujo globālo uzplaukumu, tirdzniecības attīstību un vietējo ražotāju un patērētāju atgūto pašlīdību, jādomā, ka atveseļošanās process šogad būs vēl ātrāks. Paredz, ka atgriešanās pie vidējā pieauguma ātruma 1,7 % euro zonā un 2 % ES notiks 2004. gadā, nostabilizējoties pie 2,4 % 2005. gadā.

... lai pilnībā izmantotu augšupejas un stabilizācijas priekšrocības, būs nepieciešamas mērķtiecīgas ekonomiskās un sociālās reformas.

Bez ārējiem pamudinājumiem, ko sniedz globālais pieprasījums, galvenie atveseļošanās izredžu stimuli ietver makroekonomiskās politikas noregulēšanu, nepārtrauktu inflācijas samazināšanu, atbalstu finanšu sfērai un progresu strukturālo reformu jomā.

Atveseļošanos veicina investīciju pieaugums, ko papildina pakāpenisks iedzīvotāju patēriņa pieaugums. Neraugoties uz plānoto ekonomiskās darbības straujo pieaugumu, ietilgusi lejupslīde vēl turpinās negatīvi ietekmēt darba tirgu.

Sagaidāms, ka nodarbinātības pieaugums 2004. gadā būs 0,3 % un 2005. gadā mazliet lielāks – 0,9 %. Tā kā finansiālās grūtības sakarā ar iedzīvotāju novecošanos būs lielākas nekā jebkad agrāk, ir svarīgi sagatavoties šim procesam, pirms būs nopietni jūtama demogrāfisko izmaiņu negatīvā iedarbība.

2. **Applašinātās Eiropas Savienības iedzīvotāju raksturojums.**

Eiropas Savienība sveic 74 miljonus jaunu ES iedzīvotāju.

2003. gada 1. janvārī aptuvenais iedzīvotāju skaits desmit jaunajās Savienības dalībvalstīs bija 74,3 miljoni, salīdzinot ar gandrīz 379 miljoniem iedzīvotāju ES-15 dalībvalstīs⁶. Tādējādi Eiropas Savienības paplašināšanās palielināja ES iedzīvotāju skaitu par gandrīz 20 %, un tagad tas sasniedz vairāk nekā 453 miljonus iedzīvotāju.

Applašinātā Savienība ir trešā visvairāk apdzīvotā ģeogrāfiskā zona pasaulē.

Applašinoties ES iedzīvotāju skaits no pasaules 6,3 miljardiem iedzīvotāju⁷ ir procentuāli palielinājies no 6,1 % līdz 7,2 %, padarot Savienību par trešo visvairāk apdzīvoto politisko apvienību pasaulē aiz Ķīnas (gandrīz 1,3 miljards iedzīvotāju 2003. gada vidū) un Indijas (1,1 miljards), par 55 % lielāku par ASV (292 miljoni) un 3,5 reizes lielāku par Japānu (128 miljoni).

Tomēr to pasaules iedzīvotāju procents, kas dzīvo applašinātās ES dalībvalstīs, 20. gadsimtā ir samazinājies un turpmākajās desmitgadēs turpinās samazināties sakarā ar straujo iedzīvotāju pieaugumu jaunattīstības valstīs. Prognozē, ka 2030. gadā ES-25 dalībvalstīs sastādīs mazāk par 6 % no pasaules iedzīvotājiem.

Iedzīvotāju pieaugums ES-25 dalībvalstīs nākamajā desmitgadē kļūs pamazām arvien mazāks, līdz iedzīvotāju skaits sāks strauji sarukt.

ES-15 dalībvalstīs pozitīvs iedzīvotāju pieaugums uz migrācijas rēķina pēdējā desmitgadē ir bijis galvenais iedzīvotāju pieauguma avots, dabīgam pieaugumam samazinoties. CAE jaunajās dalībvalstīs, kas pieredzēja nepārtrauktu iedzīvotāju skaita pieaugumu no pēckara gadiem līdz astoņdesmito gadu vidum, iedzīvotāju skaits pārstāja augt deviņdesmitajos gados. Dažos gadījumos tas kļuva pat negatīvs emigrācijas, straujas auglības samazināšanās un pēkšņas mirstības palielināšanās dēļ. Turpretī Kiprā un Maltā iedzīvotāju skaits ir ievērojami pieaudzis (attiecīgi 15,5 % un 9,4 % no 1993. gada līdz 2003. gadam).

Iedzīvotāju novecošanās būs ES-25 dalībvalstu galvenā problēma.

Iedzīvotāju novecošanos atzina par ES-15 dalībvalstu galveno problēmu, un tā ir vēl arvien galvenā problēma arī pēc paplašināšanās. Kaut gan jaunajām dalībvalstīm pievienojoties, Savienībā ieplūda samērā jaunāki iedzīvotāji, pateicoties augstākam auglības līmenim septiņdesmitajos un astoņdesmitajos gados un zemākam paredzamā mūža ilgumam, atjaunošanās iedarbība būs ierobežota un īslaicīga. Ilgākā laika posmā paplašināšanās droši vien paātrinās ES novecošanās tendences, jo jau tagad vairumā jauno dalībvalstu vērojams zems auglības līmenis.

6 Avots: *First Results of the demographic data collection for 2002 in Europe, Eurostat, Statistics in focus, Theme 3, 20/2003.*

7 Dati par pasaules, Ķīnas, Indijas, ASV un Japānas iedzīvotājiem 2003. gada vidū ņemti no *Population Reference Bureau sagatavotā 2003 World Population Data Sheet.*

Iedzīvotāju pieaugums: auglības, mirstības un migrācijas ietekme.

Pēdējās desmitgadēs ES iedzīvotāju izmaiņas ir ietekmējis zemais auglības līmenis, vispārējā, nemitīgi pieaugošā ilgmūžība un paaugstinātais imigrācijas līmenis.

Auglības tendences: mazāk bērnu ...

Vairāku desmit gadu laikā auglības koeficients ES ir bijis izteikti zem iedzīvotāju atražošanas līmeņa, kas ir 2,1, un šī tendence pēc paplašināšanās vēl pastiprinājās. Jauno dalībvalstu vidū vienīgi Kipra (1,57 bērni katrai sievietei⁸) un Malta (1,51) ir nedaudz virs vidējā ES-15 dalībvalstu līmeņa (1,47), bet citās jaunajās dalībvalstīs auglības koeficients ir 1,4 vai vēl zemāks. ES-25 dalībvalstīs auglības koeficients kopš 1995. gada nav mainījies, tas ir 30 % zem iedzīvotāju atražošanas līmeņa.

Bez Īrijas un Francijas (1,88), kam nesen ir izdevies paaugstināt auglības koeficientu, arī Nīderlande (1,73) un dažas Ziemeļvalstis (Dānija – 1,73 un Somija – 1,72) sastāda galveno izņēmumu starp valstīm ar zemu un ļoti zemu auglības koeficientu, ar ko ir raksturīgas ES-25 dalībvalstis.

Vairums pētnieku secina, ka atšķirības valstu starpā saistās ar nacionālām atšķirībām, sociāli ekonomiskiem apstākļiem, kultūras daudzveidību un it īpaši demogrāfisko politiku. Vairumā dalībvalstu, kurās ir augstāks auglības koeficients, ir arī labāka politika un noteikumi, kas atbalsta un atvieglo ģimenes veidošanos, bērnu radīšanu un audzināšanu.

... un vēlāk dzīvē.

Pastāvot kopējai tendencei atlikt bērnu radīšanu uz vēlāku laiku, ir vērojamas lielas atšķirības starp ES-15 dalībvalstīm un jaunajām dalībvalstīm bērnu radīšanas laika plānošanā. Gadsimtiem ilgi Eiropas austrumdaļā bija paraža noslēgt laulības agrā jaunībā un agri radīt bērnus, bet Eiropas rietumdaļā bija ierastas vēlas laulības, kas nozīmēja arī novēlotu reproduktīvo periodu. Jaunākie dati liecina: neskatoties uz to, ka vidējais vecums sievietēm, dzemdējot pirmo bērnu, jaunajās dalībvalstīs ir palielinājies no 24 līdz 26 gadiem, tas tomēr ir zemāks nekā ES-15 dalībvalstīs, kur tas ir no 26 līdz 29 gadiem.

Vēlas dzemdības var radīt nopietnus veselības traucējumus. Ilgstoša dzemdību atlikšana daudzos gadījumos ir novedusi ne tikai pie neauglības, bet arī pie palielināta riska mātes un bērna veselībai vēlas grūtniecības laikā. Pie tam neplānots bezbērnu ģimeņu skaits Eiropā arvien palielinās, jo daudzos gadījumos atliktas dzemdības noved pie nespējas radīt bērnus vēlākos dzīves posmos.

Paredzamā mūža ilgums turpina augt ...

Starp 1960. un 2001. gadu vidējais jaundzimuša bērna paredzamais mūža ilgums ES-15 dalībvalstīs palielinājās no 70,1 gada līdz 78,5 gadiem (no 67,4 gadiem līdz 75,5 gadiem vīriešiem un no 72,9 gadiem līdz to 81,6 gadiem sievietēm). Ir vispārpieņemts uzskatīt, ka ilgāku paredzamo mūžu 20. gadsimta beigās izsauca dzīvesveida maiņa, kā arī uzlaboti dzīves apstākļi un mūsdienu pilnveidotā medicīna, kas kļuva pieejama plašiem iedzīvotāju slāņiem ar sabiedrības veselības aprūpes palīdzību.

... bet lēnāk jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs nekā ES-15 dalībvalstīs.

Ja palūkojamies uz mirstības un ilgmūžības tendencēm, tad redzam, ka Malta un Kipra šajā ziņā līdzinās ES-15 dalībvalstīm. Taču jaunās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs stipri atšķiras. Sešdesmitajos gados jaundzimuša bērna paredzamā mūža ilgums šajās valstīs bija vienāds ar jaundzimuša bērna paredzamo mūža ilgumu ES-15 dalībvalstīs, bet kopš tā laika ir palielinājusies mirstība jaunajās ES dalībvalstīs, it īpaši vīriešu mirstība. Kaut gan stagnācija un mērena uzlabošanās raksturo vīriešu situāciju CAE valstīs, tomēr ES-15 dalībvalstīs ir ievērojami samazinājušas nāves gadījumu skaitu kardiovaskulāro slimību gadījumā un progresējušas cīņā pret citām "sociālām" slimībām. Turklāt deviņdesmito gadu sākumā politiskām un ekonomiskām pārmaiņām CAE valstīs bija negatīva ietekme uz dzīves apstākļiem un veselības aprūpes sistēmas resursiem, un citām sociālās aizsardzības struktūrām, kas noveda pie mirstības pieauguma un paredzamā mūža ilguma saīsināšanās.

Paredzamā mūža ilgums ES-15 dalībvalstīs pēdējā laikā ir no 73 līdz 78 gadiem vīriešiem un no 79 līdz 83 gadiem sievietēm. Turpretī jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs tas ir no 65 līdz 72 gadiem vīriešiem un no 76 līdz 80 gadiem sievietēm.

Pēdējā laikā imigrācija ir kļuvusi par svarīgu faktoru iedzīvotāju sastāva izmaiņās ...

Trešais dzinējspēks, kas ietekmē iedzīvotāju sastāva maiņu, ir imigrācija, kas pēdējā desmitgadē ir ievērojami pieaugusi gan pēc imigrantu skaita, gan pēc to nozīmes. ES-15 dalībvalstīs trīs ceturtdaļas no tīrā iedzīvotāju pieauguma dod imigrācija. Bez tās vairākas dalībvalstīs jaunās tūkstošgades pirmajos gados būtu piedzīvojušas iedzīvotāju samazināšanos. Deviņdesmito gadu otrajā pusē vidēji 18 % no cilvēkiem, kas pārcēlās uz dzīvi ES valstīs, nāca no citām dalībvalstīm, 27 % bija šo valstu pavalstnieki, kas atgriezās no ārzemēm, un 54 % bija to valstu pilsoņi, kas nepieder pie ES (*Eurostat*, 2003. gadā). Ir aprēķināts, ka 2001. un 2002. gadā migrācijas saldo līmenis sasniedza ap miljonu imigrantu.

Kamēr ES-15 vecās dalībvalstīs ietekmēja vēsturiski nozīmīgs pozitīvs migrācijas saldo, dažās jaunajās dalībvalstīs situācija deviņdesmitos gados bija visai atšķirīga. Dažās Baltijas republikās iedzīvotāju skaits emigrācijas rezultātā samazinājās.

8 Visi auglības līmeņi uzrāda bērnu skaitu vienai sievietei, balstoties uz *Eurostat* datiem par 2002. gadu, izņemot datus par Malto un Kipru, par kurām pieejamās ziņas ir datētas ar 2001. gadu.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Šajā laikā ir arī vērojama migrantu sociālā tipa, migrācijas plūsmu struktūras un emigrācijas un imigrācijas valstu kombināciju paplašināšanās un lielāka daudzveidība. Turklāt valstis, no kurām senāk emigrēja (Spānija, Portugāle, Itālija, Grieķija, Īrija), kļuva par valstīm, kurās imigrē un kurās ieplūda gan bijušie pavalstnieki, kas atgriezās no ārzemēm, gan pie ES nepiederošu trešo valstu pavalstnieki⁹.

Tiek lēsts, ka 2002. gadā paplašinātās Savienības valstīs dzīvojošo nepavalstnieku skaits bija ap 21,6 miljoniem un viņi pārstāvēja apmēram 4,8 % no iedzīvotāju skaita. No tiem trešo valstu pavalstnieki sastāda apmēram 14,7 miljonus cilvēku (3,3 %), bet 6,9 miljoni (1,5 %) bija ES pilsoņi, kas dzīvoja citās dalībvalstīs. Dalībvalsts ar absolūti vislielāko nepavalstnieku skaitu ir Vācija (7,3 miljoni vai tuvu pie 9 %), bet dalībvalsts ar procentuāli vislielāko nepavalstnieku skaitu ir Luksemburga (37 %, galvenokārt citu dalībvalstu pilsoņi). Nepavalstnieku skaits atspoguļo gan pašreizējos, gan iepriekšējos imigrācijas modeļus, kā arī dažādu valstu pilsonības iegūšanas noteikumus.

... paplašināšanās nemainīs šos modeļus, kaut gan pārrobežu mobilitāte Savienības robežās nomainīs dažas no iepriekšējām imigrācijas plūsmām.

Bagāto un novecojošo ES iedzīvotāju pievilcība imigrantu acīs, Savienībai paplašinoties, nezudīs. Savas lielās daudzveidības dēļ ES-25 valstis, iespējams, liksies vēl pievilcīgākas ekonomiskiem imigrantiem. Savu vēstures un kultūras sakaru dēļ jaunās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs var kļūt par mītnes valstīm arvien lielākam skaitam ieceļotāju, kas emigrē no bijušām Padomju Savienības republikām uz ES.

Desmit jaunām dalībvalstīm pievienojoties ES 2004. gadā, daļa migrācijas, kuru pagātnē galvenokārt veidoja imigrācijas plūsma, tagad kļūs par iekšzemes mobilitāti. Neskatoties uz pārejas perioda darbaspēka mobilitātes ierobežojumiem, iepriekšējā pieredze un pēdējā laika prognozes liecina, ka darbaspēka pārvietošanās no jaunajām uz vecajām dalībvalstīm varētu būt mērena vai pat minimāla ar nelielām atšķirībām pierobežas reģionos. Ekonomiskam stāvoklim jaunajās dalībvalstīs uzlabojoties, varbūtība, ka notiks masveida migrācija uz rietumiem, kļūst arvien mazāka.

Pēdējo desmit gadu laikā migrācijas plūsmas jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs ir ievērojami mainījušās. Daudz vairāk migrantu ieplūst lielākajā šo valstu daļā, nekā aizplūst no tām. Tādējādi, kaut gan kopējais migrācijas apjoms jaunajās dalībvalstīs ir samērā mazs, tas pamazām palielina iedzīvotāju skaitu uz migrācijas rēķina.

2002. gadā¹⁰ pozitīvs migrācijas saldo bija vērojams Ungārijā (0,13 %), Čehijas Republikā (0,12 %), Slovēnijā (0,11 %), Slovākijā (0,02 %) un Igaunijā (0,01 %), bet negatīvs migrācijas saldo bija tikai Polijā (−0,03 %), Lietuvā (−0,06 %) un Latvijā (−0,08 %). Iedzīvotāji ieplūst galvenokārt no Austrumeiropas valstīm (tādām kā Ukraina, Baltkrievija, Krievija un Dienvidaustrumeiropas valstis). Pieplūduma tipoloģija jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs kļūst arvien daudzveidīgāka, ietverot ne tikai nekvalificētu darbaspēku no kādreizējās Padomju Savienības reģioniem, bet arī augsti kvalificētus profesionāļus, migrantus, kas atgriežas savā dzimtenē, un repatriantus no citām kādreizējām komunistiskām valstīm.

Kopsavilkums.

- Paplašināšanās nenovērsīs Savienības iedzīvotāju novecošanās procesu. Ekonomisko izaugsmi un sociālos uzlabojumus arī turpmāk negatīvi ietekmēs ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita samazināšanās un pensionāru pieaugums.
- Nākamie pieci gadi dos pēdējo iespēju uzlabot demogrāfisko situāciju pirms strauja novecošanās procesa sākuma. Lai sagatavotos novecošanās procesam, jācenšas intensīvāk celt nodarbinātības līmeni un pensionēšanās vecumu.
- Pēdējos desmit gados migrācijas saldo ir bijis galvenais stimuls iedzīvotāju pieaugumam Savienībā. Jaunajām Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīm pakāpeniski pārvēršoties no emigrācijas valstīm par imigrācijas valstīm, dalībvalstu kopējais uzdevums ir veicināt imigrantu ekonomisko un sociālo integrāciju.
- Līdz ar paplašināšanos dalībvalstu skaits, kurās ir zems auglības līmenis, ir palielinājies. ES valstīs ar ģimenei draudzīgu politiku ir augstāks auglības līmenis un lielāks sieviešu skaits darba tirgū.

⁹ *Immigration, integration and employment, COM/2003/0336 final.*

¹⁰ Provisoriski Eurostat dati: *First results of the demographic data collection for 2002 in Europe, Statistics in focus, Theme 3 – 20/2003.* Migrācijas saldo ir daudz lielāks Kiprā (0,97 %) un Maltā (0,48 %), kurās imigrācijas tendences ir līdzīgas tendencēm ES-15 Vidusjūras dalībvalstīs.

3. Sociāli ekonomiskās tendences, dzīves apstākļi un cilvēkkapitāla attīstība.

Pēdējo desmit gadu laikā vairumā ES-15 dalībvalstu ir nepārtraukti cēlies nodarbinātības līmenis, IKP uz vienu iedzīvotāju un ir panākta lielāka kohēzija ...

ES-15 dalībvalstu sociāli ekonomiskā pieredze kopš 1995. gada ir bijusi samērā pozitīva, un to raksturo pakāpeniska nodarbinātības līmeņa un reālo ienākumu ceļšanās un nevienlīdzības mazināšanās.

Dalībvalstīm ar zemāku IKP līmeni uz vienu iedzīvotāju par vidējo IKP līmeni ES-15 dalībvalstīs, pakāpeniski uzlabojot savu stāvokli, Savienība ievērojami progresēja, izlīdzinot atšķirības dalībvalstu vidū, kā arī atšķirības starp dažādiem reģioniem šajās valstīs. Vislielākos panākumus ir guvusi Īrija, kuras IKP uz vienu iedzīvotāju 2002. gadā bija 125 % no ES vidējā IKP, salīdzinot ar tikai 80 % deviņdesmito gadu sākumā.

... bet vairumā jauno dalībvalstu daudzi no gaidāmiem uzlabojumiem, kurus vajadzēja atnest nesenām pārmaiņām, vēl tikai tagad pilnībā jāsteno.

Turpretī astoņas jaunās dalībvalstis – Centrāl- un Austrumeiropas valstis – pārvarot vecā režīma stagnāciju un uzsākot pāreju uz tirgus ekonomiku, piedzīvoja smagu sociālekonomisko krīzi. Deviņdesmitos gados šo valstu iedzīvotāji pārcieta vētraiņu un grūtu pārejas laiku, ko raksturoja ekonomiskas svārstības, radikālas politiskas pārmaiņas un institucionālas un strukturālas reformas. Maza iedzīvotāju daļa pieredzēja sociālekonomiskā stāvokļa uzlabojumu, bet daudziem citiem bija jāsamierinās ar nelielu progresu un nedrošiem ekonomiskiem apstākļiem. Mazai iedzīvotāju daļai dzīves apstākļi ir pasliktinājušies.

Neraugoties uz samērā stabilu ekonomisko attīstību kopš deviņdesmitiem gadiem, šīs valstis vēl ilgi nespēs sasniegt ES-15 dalībvalstu IKP līmeni. Vairums no tām ir atguvušas pārejas perioda sākumā zaudēto, bet dažas vēl nespēj sasniegt IKP līmeni, kādu tās bija sasniegušas laikā, kad vecais režīms beidza pastāvēt. Tomēr 2001. un 2002. gadā jaunās dalībvalstis sasniedza daudz augstāku IKP pieaugumu nekā ES-15 dalībvalstīs, un daudzas pašreizējās prognozes rāda, ka pievienošanās ES tām ir nodrošinājusi straujāku ekonomisko izaugsmi, tādējādi sekmējot to virzību uz reālu konvergenci.

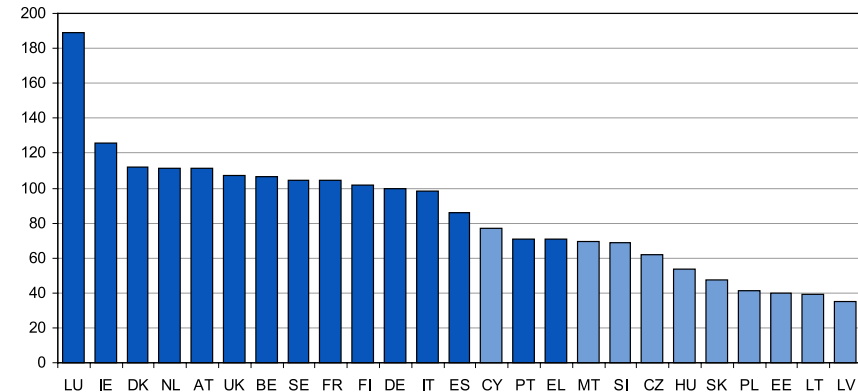
Paplašinātā Savienībā IKP atšķirības starp reģioniem un dalībvalstīm būs vēl lielākas ...

Sociāli ekonomisko apstākļu atšķirības starp ES-15 un jaunajām dalībvalstīm ir it īpaši izteiktas sociālās kohēzijas jomā¹¹. No 1995. gada līdz 2002. gadam IKP atšķirības starp valstīm un reģioniem ES-15 dalībvalstīs stipri samazinājās, bet starp jaunajām dalībvalstīm tās šajā laikā palielinājās.

ES paplašinoties līdz 25 dalībvalstīm, IKP atšķirības Savienībā ir ievērojami palielinājušās. No jaunajām dalībvalstīm vienīgi Kipras IKP uz vienu iedzīvotāju sasniedz vairāk nekā 75 % no ES vidējā IKP. Reģionu līmenī tas nozīmē, ka to 10 % iedzīvotāju IKP, kas dzīvo ES-25 dalībvalstu vispārtikušākos reģionos, ir pašreiz 4,5 reizes augstāks nekā to 10 % iedzīvotāju IKP, kas dzīvo vismazāk pārtikušos reģionos.

Tā rezultātā paplašināšanās prasīs sociālās kohēzijas jautājuma pārskatīšanu. Problēmas, kas radīsies sakarā ar sociālās kohēzijas veicināšanu gan starp dalībvalstīm, gan to iekšienē, būs daudz lielākas un sarežģītākas. Nesenos panākumus, kas gūti, izlīdzinot atšķirības starp ES ziemeļu un dienvidu valstīm un Vidusjūras valstīm panākot pārējās dalībvalstīs, aizēnos jaunās milzīgās atšķirības starp austrumiem un rietumiem, kuras izsaukusi paplašināšanās.

3 IKP uz vienu iedzīvotāju un pirkspējas līmenis 2002. gadā (ES-15 = 100)

Avots: Eurostat strukturālais rādītājs, NewCronos datubāze.

11 Eiropas Komisija: *Third Cohesion Report 2004, COM/2004/107*. Skat. arī salīdzinošos pētniecības projektus, kurus finansē Pētniecības ietvarprogrammas – <http://www.cordis.lu/citizens/home.html>

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

... un kaut arī risks iegrimt nabadzībā jaunajās dalībvalstīs ir neliels ...

Viena lieta ir salīdzināt vidējo iespēju līmeni, izmantojot IKP datus, un pavisam cita – aplūkot ienākumu sadali sabiedrībā, it īpaši relatīvās un absolūtās nabadzības apjomus. ES relatīvās nabadzības sliekšnis ir 60 % no valsts iedzīvotāju tīro ienākumu mediānas. Nabadzība tādējādi ir relatīvs jēdziens, ko definē, salīdzinot to ar vispārējo labklājības līmeni katrā valstī, un izsaka, attiecinot to uz ienākumu sadales lielumu, ņemot vērā ģimenes locekļu skaitu. Lietojot šo definīciju, nabadzība attiecas uz 15 % no ES-15 dalībvalstu iedzīvotāju skaita vai gandrīz 60 miljoniem cilvēku un līdzīgu skaitu cilvēku deviņās jaunajās dalībvalstīs, par kurām ir pieejami salīdzinoši dati (izņemot Slovākiju). Zemākais relatīvās nabadzības līmenis jaunajās Savienības valstīs ir Čehijas Republikā (8 %), kamēr augstākais līmenis ir Īrijā, Slovākijā, Grieķijā un Portugālē, kurās apmēram 20 % iedzīvotāju dzīvo zem 60 % ienākumu sliekšņa. Neskatoties uz pēdējās desmitgades paaugstināto nabadzības risku un pateicoties vēsturiskiem apstākļiem, jaunajās dalībvalstīs šis rādītājs ir diezgan labs¹².

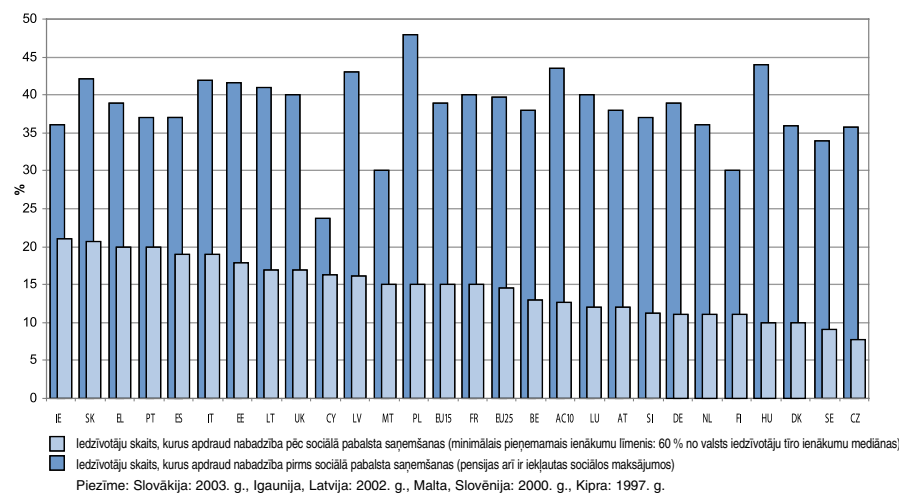
... IKP absolūtais līmenis uzrāda lielas atšķirības paplašinātā Savienībā.

Paplašinātās Savienības valstu relatīvais nabadzības līmenis daudz neatšķiras, taču absolūtās nabadzības līmeņa atšķirības ir ievērojamas. Vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju bagātākajā no ES-15 dalībvalstīm (Luksemburgā) ir vairāk nekā piecas reizes lielāks nekā nabadzīgākā no jaunām dalībvalstīm (Latvijā), un tīrā izpeļņa (ko var raksturot kā galveno ģimenes ienākumu avotu) arī uzrāda līdzīgas atšķirības, un tādēļ ir skaidrs, ka nabadzības sliekšnis augstāk sniegtajā definījumā uzrādīs lielas vispārējā dzīves līmeņa atšķirības.

Nodarbinātība ir ekonomikas un sociālās iesaistes izšķirošais faktors ...

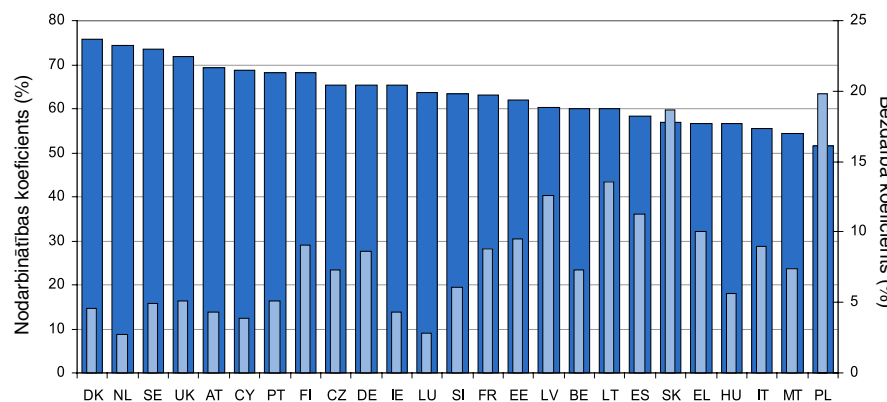
Reģionālais ziemeļu nodarbinātības līmenis vēl arvien atšķiras no dienvidu nodarbinātības līmeņa, vērā ņemami ietekmējot sociālo situāciju. Tomēr pēc paplašināšanās zema nodarbinātības līmenis, kas dominē daudzos Eiropas dienvidu reģionos, ir atrodams arī austrumos¹³.

4 ES-25 dalībvalstu iedzīvotāju skaits (2001. gadā), kurus apdraud nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas un pēc tā saņemšanas

Avots: Eurostat strukturālais rādītājs, NewCronos datubāze.

5 Nodarbinātības koeficienti (platākā aile) un bezdarba (šaurākā aile) koeficienti (2002. g.)

Avots: Eurostat strukturālais rādītājs, NewCronos datubāze.

12 Eiropas Komisija: Kopējais memorands par sociālo iesaisti (kopsavilkuma ziņojums), 2004. g.

13 Eiropas Komisija: Nodarbinātība Eiropā 2002. un 2003. g.

... un rāda, ka dzīves līmenis ir atkarīgs no nodarbinātības pieauguma ES-25 dalībvalstīs ...

Nodarbinātībai ES-15 dalībvalstīs kopš deviņdesmito gadu vidus ir bijusi tendence paaugstināties, bet CAE jaunajās dalībvalstīs pārstrukturēšanas dēļ, samazinoties darba vietām lauksaimniecībā un rūpniecībā, tā ir kritusies. Lauksaimniecības un rūpniecības galveno nozaru stipro sašaurināšanos vēl nav kompensējusi pakalpojumu nozares paplašināšanās. Patiesībā no 1998. gada līdz 2002. gadam nodarbinātība pakalpojumu jomā jaunajās dalībvalstīs nevis paplašinājās, bet nedaudz sašaurinājās¹⁴.

... kas savukārt ir atkarīga no ieguldījumiem cilvēkkapitālā ar izglītības palīdzību.

Izredzes dabūt darbu ir cieši saistītas ar izglītību un zināšanām, kas ir galvenā "cilvēkkapitāla" sastāvdaļa un kam ir divi svarīgi aspekti:

- Personiskā līmenī izglītība un zināšanas ir cieši saistītas ar sociāli ekonomisko statusu un pieder pie mainīgiem lielumiem, kas nosaka mūsu dzīves līmeni, t.i., lielāku tieksmi pēc ienesīga darba, sociālās iesaistes, veselīga dzīvesveida utt.;
- Sabiedrības līmenī (uzņēmējdarbība un iestādes) tās ir saistītas ar darba ražīgumu, jauninājumiem, ekonomisko izaugsmi un sociālo kohēziju.

Ir labi zināms, ka ieguldījumi cilvēkkapitālā ievērojami veicina darba ražīguma palielināšanos un tiem ir galvenā loma tehnoloģiju attīstībā. Tā pēc pēdējiem pētījumiem viens gads papildu izglītības spēj dot 6,2 % virs vidējā darba ražīguma¹⁵. Tomēr ir svarīgi, lai ieguldījumi izglītībā un apmācībā tiktu novirzīti tādām nozarēm, kas nodrošina vislielāko atdevi¹⁶.

... risinot atšķirību problēmas izglītībā un mūžizglītībā.

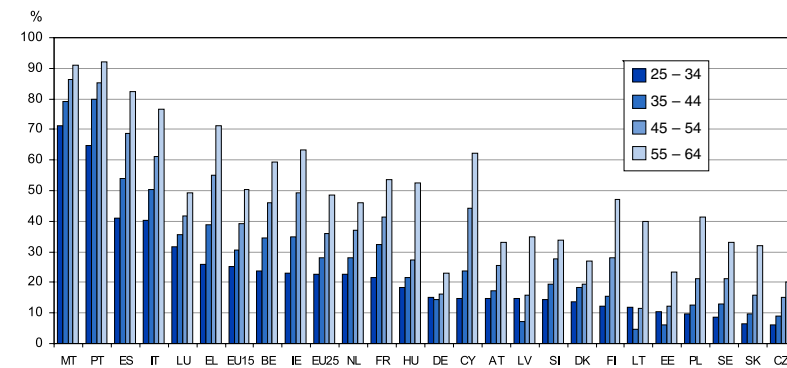
Eiropā ir samērā maz "tikko kvalificēšos" jaunpieņacēju darba tirgū, bet diezgan liels skaits mazkvalificētu strādnieku ar zemākām darbaspējām. Šie abi faktori ir pamatā tam, ka darba tirgū nepietiek augsti kvalificētu strādnieku, bet ir zemas kvalifikācijas strādnieku pārpalikums, un šis apstāklis izsauc vajadzību pēc mūžizglītības, lai risinātu nepietiekamas profesionālās kvalifikācijas problēmu.

6. tabula rāda, ka to darbinieku procents, kam ir zems izglītības līmenis, samazinās ar katru nākošo vecuma grupu. Tomēr tajā pašā laikā tā rāda, ka vidēja gadu gājuma un vecākiem strādniekiem ir nepieciešama apmācība un kvalifikācijas celšana, it īpaši, ņemot vērā demogrāfisko novecošanos¹⁷.

Vērā ņemams ir tabulā skaidri redzamais fakts, ka strādnieki ar augstāko vidējo izglītību jaunajās dalībvalstīs, it īpaši CAE valstīs, ir daudz vairāk nekā vairumā ES-15 dalībvalstu: apmēram 81 % no 24 līdz 64 gadu veciem iedzīvotājiem desmit jaunajās dalībvalstīs ir pabeiguši vidusskolu, kamēr ES-15 dalībvalstīs to ir pabeiguši tikai 65 % iedzīvotāju. No otras puses, ja runa ir par augstāko izglītību, tad ES-15 dalībvalstīs stāvoklis ir salīdzinoši labāks, jo augstskolu beigušo ir 22 %, bet jaunajās dalībvalstīs – tikai 13 %.

Tomēr ir iespējams, ka oficiālais skolēnu un studentu kopskaits nav salīdzināms, jo izglītības sistēmas stipri atšķiras. Ir zināmas liecības par izglītības sistēmu kvalitatīvām atšķirībām attiecībā uz mācību programmu atbilstību, skolotāju un pasniedzēju kvalifikācijas celšanu un tehniskiem resursiem. Jaunām dalībvalstīm ir zemāks sniegums matemātikā un mazāk zinātniskās izpratnes¹⁸.

6 Iedzīvotāju skaits bez augstākās vidējās izglītības procentos katrā vecuma grupā 2002.

Piezīme: par augstākās vidējās izglītības definīciju Apvienotajā Karalistē vēl jāvienojas.

Avots: Eurostat – Pārskats par Eiropas darbaspēku.

14 Eiropas Komisija: Nodarbinātība Eiropā 2002. un 2003. g.

15 Skat. A. de la Fuente and A. Ciccone: *Human capital in a global and knowledge-based economy, part I (May 2002); and part II (assessment at the EU country level) (March 2003)*.

16 Eiropas Komisija: *Investing efficiently in Education and Training – an imperative for Europe, COM(2002)779 final*.

17 Pārrunām par nodarbinātību un profesionālo apmācību skat. *Employment Precarity, Unemployment and Social Exclusion (EPUSE) Policy Report* (6. lpp.). Pētījums finansēts no Pētniecības un izstrādes 5. ietvarprogrammas līdzekļiem – <http://cordis.lu/citizens/publications.htm>

18 OECD: *Programme for international Student Assessment (PISA)* (Starptautiskā studentu vērtēšanas sistēma).

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Pastāv atšķirības dažādās vecuma grupās ES, ja palūkojamies uz datiem par mūžizglītību un informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT) pārzināšanu. Piedalīšanās tālākāpmācībā un kvalifikācijas celšanā ir vairāk izplatīta ES-15 dalībvalstīs, un to daļēji organizē uzņēmumi. Runājot par IKT lietošanu – tikai 13 % 55-gadīgo un vēl vecāku cilvēku vecuma grupā lietoja internetu 2002. gadā, vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem to lietoja 65 %, bet jaunieši, kas nebija vēl sasnieguši 15 gadus, lietoja internetu tikai šad un tad. Šīs atšķirības liecina par krasām atšķirībām informācijas un komunikācijas tehnoloģiju apguvē un pašreizējo sociālās atstumtības risku.

Ja runa ir par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārzināšanu¹⁹, šķiet, ka jaunās dalībvalstis atpaliek no ES-15 dalībvalstīm. Šajā jomā vēl arvien trūkst salīdzinošu datu, kaut gan ir pieejami dažādi pārskati, tādi kā *SIBIS (Statistical Indicators Benchmarking the Information)* projekts²⁰. To var daļēji izskaidrot ar skaidras informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārzināšanas definīcijas trūkumu, jo tai ir dažādas nozīmes dažādos sociālos un ekonomikas kontekstos, bet to var arī izskaidrot ar pašu datu raksturu, jo tie balstās uz telefonaptaujū pārskatiem, kas, iespējams, neņem vērā mazāk privilīģētas sociālās grupas. Tomēr pieejamie dati rāda, ka ziemeļu dalībvalstis ir saraksta augšgalā, bet Savienības parējās valstīs pastāv lielas atšķirības. IKT pārzināšana ir pamatprasība, lai uzlabotu ekonomiku Eiropā, jo tajā nākotnē būs mazāk darbaspēka un tas būs vecāks, kā arī lai veicinātu ekonomisko un sociālo kohēziju.

Eiropiešu veselības stāvoklis atspoguļo ekonomisko un sociālo vidi, kurā viņi dzīvo ...

Kopējā mirstības līmeņa samazināšanās sakritības ES-15 dalībvalstīs, sākot ar sešdesmito gadu beigām, uzrāda tādas pašas sakritības, ja palūkojamies uz individuāliem mirstības gadījumiem no dažādām slimībām²¹. Šo tendenci var izskaidrot ar aizvien līdzīgāku dzīves veidu un līdzīgiem veselības aprūpes modeļiem visā Eiropā. Turklāt demogrāfisku tendenču dēļ palielināsies vecuma slimību izplatība, kas vēl vairāk pastiprinās saslimstības veidu sakritības un vajadzību pēc veselības aprūpes visā Eiropā.

Jaunajās dalībvalstīs mirstības līmenis nav tik zems kā ES-15 dalībvalstīs, izņemot Maltu un Kipru, kurās redzam tādas pašas tendences kā ES-15 dalībvalstīs. No astoņdesmito gadu beigām, kad Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs sākās pārejas periods, bija vērojams paredzamā mūža ilguma kritums. Vīriešu vidējā mirstības līmeņa atšķirības starp ES-15 dalībvalstīm un jaunajām Centrāl- un Austrumeiropas valstīm palielinājās no pieciem gadiem deviņdesmito gadu sākumā līdz septiņiem gadiem 1994. gadā un tad atkal samazinājās līdz sešiem gadiem 2000. gadā. Sieviešu mirstības tendences bija līdzīgas, kaut arī atšķirības bija nedaudz mazākas.

19 Skat. *SIBIS Pocket Book 2002/03*.

20 *SIBIS (Statistical Indicators Benchmarking the Information Society)* ir Komisijas projekts "Informācijas sabiedrības programma" (IST-2000-26275), ko veica no 2001. g. janvāra līdz 2003. g. septembrim.

21 *H. Brenner: Social Determinants of Health, TUB* (beigu ziņojums ES Komisijai 2003. g. oktobrī).

22 Eiropas Fonds dzīves un darba apstākļu uzlabošanai: *Working conditions in the acceding and candidate countries* (Dublina, 2003. g.).

... un ir saistīts arī ar darba apstākļiem.

Nesenā pārskatā apmēram 40 % no aptaujātiem²² jaunajās dalībvalstīs uzskata, ka darba apstākļi ir pasliktinājuši viņu veselību vai samazinājuši darba drošību, kas ir daudz augstāks procents par ES-15 dalībvalstu 27 %. Šīs problēmas bija vairāk izteiktas Latvijā un Lietuvā, bet Igaunijā, Čehijas Republikā, Slovākijā, Ungārijā, Slovēnijā un Maltā šīs problēmas nebija tik asas. *Community acquis* ieviešanai veselības un darba drošības jautājumos vajadzētu uzlabot situāciju.

Lielas atšķirības māsaimniecību izdevumu un patēriņa modeļos pastāv visā Savienībā ...

Cilvēki Lietuvā (45 %), Latvijā (39 %) un Igaunijā (34 %) izdod lielāko daļu no sava māsaimniecības budžeta par ēdienu un nealkoholiskiem dzērieniem. Faktiski vienīgā lielākā māsaimniecību izdevumu kategorija jaunajās dalībvalstīs ir ēdiens, bet vecajās dalībvalstīs cilvēki budžeta lielāko daļu izdod par mājokli, it īpaši Luksemburgā, Nīderlandē, Apvienotajā Karalistē un Vācijā.

Mājokļu cenas vecajās dalībvalstīs pieauga visai nesēn. ES-15 dalībvalstīs izmaiņas māsaimniecības izdevumu struktūrā notika deviņdesmitos gados: stipri palielinājās budžeta izdevumu daļa par mājokli, attiecīgi samazinoties izdevumiem par ēdienu.

... un visas šīs dzīves apstākļu atšķirības paplašinātā Eiropā atspoguļojas pilsoņu apmierinājuma pakāpē ar savu dzīvi ...

Ir lielas atšķirības attiecībā uz apmierinājumu ar savu dzīvi starp ES-15 un jaunajām dalībvalstīm, jo apmēram 88 % veco dalībvalstu pilsoņu ir apmierināti ar dzīvi, bet no CAE jauno dalībvalstu pilsoņiem tādu ir tikai 65 %. Jauno dalībvalstu pilsoņi ir arī daudz mazāk apmierināti ar savu finansiālo situāciju un darba apstākļiem nekā ES-15 dalībvalstu pilsoņi. Turklāt jauno dalībvalstu pilsoņi ir mazāk apmierināti ar savu personīgo drošību un sociālo dzīvi, kas norāda uz to, ka ne tikai materiālie apstākļi, bet arī citas dzīves jomas būtu uzlabojamas. Skaitļi liecina, ka austrumu un rietumu atšķirības paplašinātā Savienībā attiecībā uz dzīves kvalitātes uztveri un apmierinājumu ar dzīvi būs daudz lielākas nekā atšķirības starp ES-15 dalībvalstu ziemeļu un dienvidu valstīm.

... un viņu atstumtības sajūtas pakāpē.

Jaunajās dalībvalstīs cilvēki biežāk apgalvo, ka jūtas atstumti, nevajadzīgi un sabiedrības apieti, nekā cilvēki ES-15 dalībvalstīs. Visvairāk šādu cilvēku ir Slovākijā, kur vairāk nekā ceturtdaļa iedzīvotāju saka, ka viņiem trūkst piederības sajūtas. No jaunajām dalībvalstīm tikai Slovēnijā un Polijā ir mazāka aptaujāto cilvēku daļa, kas ziņo par sociālo atstumtību, nekā vidēji ES, kur šādu cilvēku ir 12 %.

Starp ES-15 dalībvalstīm sociālās atstumtības sajūta svārstās no 7 % Dānijā un Nīderlandē līdz 15 % Portugālē. Visā visumā uztveres atšķirības sakrīt ar objektīvo rādītāju atšķirībām: jo zemāks ir IKP uz vienu cilvēku, jo augstāks ir bezdarba līmenis un jo augstāks ir dzīves nabadzības līmenis, jo augstāka ir arī sociālās atstumtības sajūta.

Kā pozitīvu var minēt analīzes faktu, ka visu jauno dalībvalstu iedzīvotāji, izņemot Latvijas iedzīvotājus, ziņo par lielāku apmierinājumu ar dzīvi nekā Grieķijas un Portugāles iedzīvotāji, kad viņi pievienojās Savienībai. Vēl viena jauno dalībvalstu raksturīga pazīme ir dzīves subjektīvās uztveres nevienādīgums. Visumā atšķirības starp valstīm pievienošanās līgumslēdzējvalstu grupā ir lielākas nekā atšķirības starp valstīm ES-15 dalībvalstu grupā. To pašu var teikt par atšķirībām valstu iekšienē, t.i., ziņojumu par apmierinājumu ar dzīvi valsts iekšienē ir vairāk jaunajās nekā ES-15 dalībvalstīs, jo īpaši attiecībā uz vecumu, ienākumiem, profesiju un izglītību.

Kopsavilkums.

- ES iedzīvotāju skaitam palielinoties par 20 % un tajā pašā laikā IKP pieaugot tikai par 4,5 %, lielākas kļūst ienākumu atšķirības starp valstīm un reģioniem un lielāku nozīmi iegūst uzdevums panākt sociālo kohēziju.
- Paplašināšanās izvirzīs jaunus sociālās kohēzijas uzdevumus, neraugoties uz to, ka pēdējos desmit gados šajā jomā tika panākts ievērojams progress ES-15 dalībvalstu vidū. Ienākumi paplašinātās Savienības 82 reģionos, kuros dzīvo 31 % no kopējā iedzīvotāju skaita, būs par 75 % zemāki nekā vidēji visā Savienībā. Divas trešdaļas no šiem cilvēkiem dzīvo jaunajās dalībvalstīs un pārstāv 95 % no to iedzīvotājiem.
- Relatīvais nabadzības līmenis jaunajās dalībvalstīs ir mērens, kaut arī absolūtais ienākumu un dzīves līmenis vēl arvien ir zems, it īpaši starp vismazāk pārtikušiem, salīdzinot ar ES-15 dalībvalstīm. Nabadzības, sociālās atstumtības un dzīves kvalitātes problēmas paplašinātajā Savienībā iegūs arvien lielāku nozīmi.
- 2002. gadā reālais IKP jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs pārsniedza 1989. gada rādītājus vidēji par 13 %, bet šie procenti slēpj lielas atšķirības valstu starpā, no kurām dažas vēl nav sasniegušas 1989. gada rādītājus. Pārejas perioda laikā IKP pieaugumu galvenokārt veicināja darba ražīgums. Nākamajā stadijā būs svarīgi, lai ekonomiskā izaugsme veicinātu nodarbinātību.
- Paplašinātajā ES ir gaidāma darba vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās, un tas nozīmē, ka ekonomiskā izaugsme nākotnē būs arvien vairāk atkarīga no darba ražīguma, kurš savukārt būs atkarīgs no cilvēkkapitāla attīstības. Cilvēkkapitāla kvalitāte kļūs par izšķirošu kritēriju IKP pieauguma nodrošināšanā. Cilvēkkapitāla potenciāls, kas ir tam pamatā, jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs ir daudzsološs, jo tas balstās uz labu zināšanu un izglītības līmeni.
- Atšķirību samazināšana e-zināšanu jomā starp dalībvalstīm kļūs par sociālās kohēzijas politikas neatņemamu sastāvdaļu.
- Cilvēkkapitāla attīstība plašā šā vārda nozīmē būs galvenais ekonomikas un sociālā progresa garants. Tas spēj veicināt makroekonomisko sniegumu un uzlabot darba tirgus iespējas, dzīves apstākļus un pilsoņu veselību.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

4. Sociālā aizsardzība un sociālā līdzdarbība.

Sociālā aizsardzība ir galvenais sociālā riska mazināšanas, nabadzības apkarošanas un lielākas sociālās kohēzijas veicināšanas līdzeklis. Sociālais un pilsoniskais dialogs ir būtisks stabilas saskaņas nodrošināšanai, kuras mērķis ir izaugsmes sekmēšana, darba vietu radīšana un sociālo un reģionālo atšķirību problēmas stratēģiska risināšana. Šajā nodaļā aplūkotas galvenās sociālās apgādes īpatnības un politikas nostādnes, kas būs jauno dalībvalstu pienesums paplašinātai Savienībai tādas jomās kā pensiju, veselības aprūpes, sociālās iesaistes, darba nespējas, dzimumu, diskriminācijas apkarošanas un sociālā un pilsoniskā dialoga jautājumos.

4.1. Pensiju piešķiršanas specifika.

Pēdējo desmit gadu laikā pensiju reforma ir bijusi viena no svarīgākajām problēmām Eiropas politiskajā darba kārtībā. Vairākas lielas reformas un neskaitāmas mazākas ir veiktas paplašinātajā Savienībā.

ES-15 dalībvalstīs izmaiņas pensiju sistēmā ir izraisījuši pašreizējā un nākotnē gaidāmā iedzīvotāju novecošanās. Lai gan vairumu reformu un izmaiņu var raksturot kā nevienmērīgas, tās tomēr ir izvērtušās par nozīmīgām pārmaiņām. Turklāt vismaz trīs dalībvalstīs – Dānija, Itālija un Zviedrija – deviņdesmitos gados ieviesa būtiskas reformas un aizstāja veco pensiju sistēmu ar pilnīgi jaunu²³.

Jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs reformām bija daudz tālejošāks raksturs nekā vairumā ES-15 dalībvalstu²⁴.

Tomēr, aplūkojot reformas tuvāk, redzam, ka tās galvenokārt izsauca praktiski apsvērumi un jaunievedumi ES-15 dalībvalstīs un ka pašreizējiem pensiju piešķiršanas noteikumiem jaunajās dalībvalstīs ir tendence līdzināties Savienībā dominējošiem pensiju noteikumiem²⁵.

Uzziņas par pensiju reformām jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs

Finansiālās grūtības pārejas periodā uz tirgus ekonomiku izsauca pensiju reformas jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs. Piemēram, lielais liekā darbaspēka daudzums, kas radās, pārstrukturējot bijušos valsts uzņēmumus, neatstāja citu alternatīvu kā agru masveida darbinieku pensionēšanu, kas prasīja lielus izdevumus no valsts budžeta.

Finanšu problēmas radās ne tikai izdevumu dēļ. Cilvēki ieguva tiesības uz pensiju, pamatojoties uz izdienu, bet pensijas izmaksa bija atkarīga no darba algas nodokļiem, ko maksāja uzņēmums. Samazinoties darba vietām, pieaugot ēnu ekonomikai un grūtībām savākt sociālās apdrošināšanas iemaksas, veco finansēšanas un pensiju piešķiršanas sistēmu nebija iespējams uzturēt. Šķita, ka individuālie konti ar stingru un pārredzamu saistību starp individuālām iemaksām un izdienu piedāvā pievilcīgu problēmu risinājumu. Turklāt tā kā kapitāla uzkrājumi ekonomikā bija nepietiekami un vajadzība pēc ieguldījumiem visās jomās bija liela, ideja par iepriekšējām iemaksām nākamajā pensijā šķita pievilcīga arī no makroekonomikas viedokļa.

Desmit jaunās dalībvalstis var sagrupēt četrās grupās atkarībā no pēdējos desmit gados ieviesto reformu vēriena:

1. Latvija, Polija un Igaunija ir uzsākušas radikālas savu pirmā līmeņa valsts pensiju reformas, kā arī ieviesušas otrā līmeņa obligāto, pilnīgi apmaksāto pensiju sistēmu, kas ir savā starpā konkurējošu privātu pensiju fondu rokās.
2. Ungārija un Slovākija ir ieviesušas otrā līmeņa obligāto, pilnīgi apmaksāto pensiju sistēmu, kas ir savā starpā konkurējošu privātu pensiju fondu rokās, un attiecīgi sašaurinājušas pirmā līmeņa valsts pensiju sistēmu, bet nav pašu sistēmu mainījušas.
3. Čehijas Republika ir veikusi valsts pensiju reformu, bet nav ieviesusi obligāto privāto pensiju sistēmu.
4. Lietuva, Slovēnija, Malta un Kipra līdz šim ir paturējušas savu noteikta lieluma pabalstu sistēmu, kas balstās uz sociālās nodrošināšanas iemaksām un vispārējiem nodokļiem, un atteikušās no radikālām pensiju reformām.

23 Eiropas Komisija: *Joint Commission/Council Report on adequate and sustainable pensions: Brussels, March 2003.*

24 Holzmann, R., M. Orenstein and M. Rutkowski (2003, editors): *Pension reform in Europe: Progress and Process, Washington, D.C. (The World Bank).*

25 Eiropas Komisija: *Pievienošanās līgumslēdzējvalstīs ceļā uz piedalīšanos atklātā pensiju koordinācijas metodē – divpusēju semināru galvenie secinājumi. Briselē, 2003. g. decembrī.*

Salīdzinot ar ES-15 dalībvalstīm, ar likumu noteiktās pensiju likmes (vecuma, apgādnieka zaudējuma un invaliditātes pensijas) ir diezgan augstas jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs, parasti 25 % vai vairāk no tīrās izpeļņas. Tomēr aizstāšanas likmes ir zemas. Parasti tas ir tādēļ, ka nodarbinātības līmenis ir zems, it īpaši sievietēm un vecāka gada gājuma darbinieku nodarbinātības līmenis. Turklāt, tā kā paies gadu desmiti, pirms pabalsti no pilnībā apmaksātiem pensiju uzkrājumiem sasniegs vajadzīgo līmeni, pensiju lielums un nodarbinātības līmenis tuvākā laikā un vidēji pārredzamā laikā būs neapmierinošs. Ilgākā laika posmā jaunās dalībvalstis pieredzēs grūtības iedzīvotāju novecošanās dēļ.

Galvenā atšķirība no pašreizējās veco dalībvalstu pensiju sistēmas ir tā, ka piecas no jaunajām dalībvalstīm ir ieviesuša ar likumu noteiktu obligātu, pilnībā apmaksātu, noteikta lieluma iemaksu sistēmu, kurā pensiju uzkrājumus administrē savā starpā konkurējoši pensiju fondi vai apdrošināšanas sabiedrības.

No ES-15 dalībvalstīm tikai Zviedrijai ir pensiju sistēma, kurā zināmu lomu spēlē obligātie maksājumi, bet tiem ir ievērojami mazāka nozīme vispārējā sistēmā (iemaksu līmenis ir 2,5 %). Tomēr citām ES-15 dalībvalstīm, piemēram, Nīderlandei un Dānijai ir ievērojamas pilnībā apmaksātas otrā līmeņa darba pensijas, kas balstās uz kolektīviem līgumiem, un Apvienotā Karaliste un Īrija lielā mērā paļaujas uz brīvprātīgām iemaksām vai nu darba, vai privātā pensiju sistēmā²⁶. Starpība palāvē uz apmaksātu, privāti administrētu pensiju nodrošināšanas sistēmu ir atrodamā vairāk kvalitātē un pieejā nekā principā.

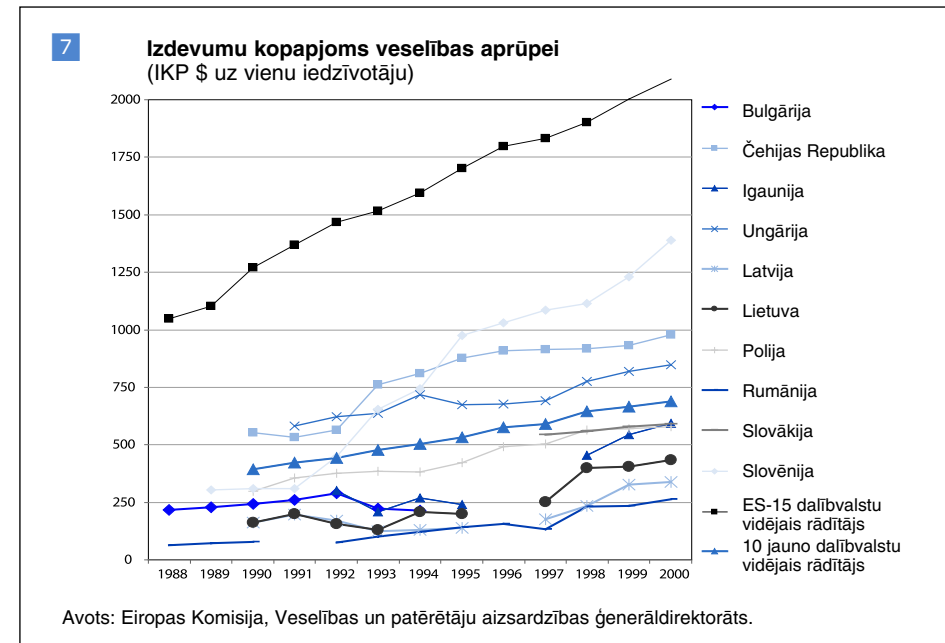
Paplašināšanās ir ietekmējusi līdzsvaru starp dažādām pensiju sistēmām. Tomēr, ja ņemam vērā grūtības, ar ko jāstājas jaunajām dalībvalstīm²⁷, droši vien ES pašreizējā vispārējā stratēģiskā pieeja pensiju reformai, ko nosaka Lākenas mērķi²⁸, pensiju pietiekamība, finansiālais nodrošinājums un piemērošanas darba tirgum un sabiedrības pārmaiņām arī turpmāk tiks uzskatīti par vērā ņemamiem noteikumiem, risinot pensiju sistēmas problēmas vidējā un ilgākā laika posmā.

4.2. Veselības apdrošināšana un veselības aprūpe.

Pastāv lielas atšķirības visā paplašinātā Savienībā, ja palūkojamies uz dažādām veselības problēmām. Lai gan katrai no 25 dalībvalstīm ir savs īpašs veids, kā organizēt veselības sektoru, tomēr pastāv tendences, kas ir raksturīgas tikai jauno Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstu veselības aprūpes sistēmām. Iepriekšējais politiskais režīms ir atstājis savas pēdas, un pēdējo piecpadsmit gadu laikā ir ieviestas tālejošas reformas, aizvietojošas novecojušās centralizētās sistēmas²⁹.

Stāvoklis veselības aprūpē un izdevumi veselības jomā ES-15 dalībvalstīs stipri atšķiras no stāvokļa jaunajās CAE dalībvalstīs. Statistiskie dati par paredzamo mūža ilgumu un mirstības koeficientiem jaunajās dalībvalstīs liecina, ka tajās pilsoņu veselības stāvoklis ir sliktāks nekā ES-15 dalībvalstīs, kur cilvēki dzīvo ilgāk un ar smagām slimībām slimo retāk.

Tajā pašā laikā izdevumi veselības aprūpei³⁰ jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs ir ievērojami zemāki. Zemāk sniegtā tabula rāda, ka izmaksas veselības aprūpei jaunajās dalībvalstīs ir stipri zem vidējā ES-15 dalībvalstu līmeņa, lai gan pēdējās divās desmitgadēs tās ir palielinājušas izdevumus veselības aprūpei (it īpaši bagātākās no tām, kā Slovēnija, Ungārija, Čehijas Republika un Slovākija).

26 Valsts stratēģijas ziņojumi: Adevkātas un ilgtspējīgas pensiju sistēmas, publicēti Eiropas Komisijas vietnē 2003. gada rudenī (http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/pensions/index_en.html); Kopējais Eiropas Komisijas un Padomes ziņojums par adekvātām un ilgtspējīgām pensijām: Briselē, 2003. g. martā.

27 Malta un Kipra ir pievērsušas mazāk uzmanības pensijām, bet pašlaik arvien biežāk notiek debātes par vajadzību reformēt pašreizējo pensiju sistēmu, lai ieviestu adekvātas un ilgtspējīgas pensijas.

28 Eiropas Padome: *Quality and viability of pensions – Joint report on objectives and working methods in the area of pensions, Laeken Dec. 2001*

29 Eiropas Komisija: *Highlights on health in the applicant countries to the European Union, DG Sanco, 2002.*

30 Izdevumi veselības aprūpei Eiropā vēl nav pilnībā salīdzināmi. Pašlaik eksperti pēta, cik lielā mērā izdevumi veselības aprūpei (t.i., mērot tos procentos no IKP) atspoguļo tipiskas patēriņa ierāžas un sniegto pakalpojumu apmēru un kvalitāti.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Patiešām, tas apstākļi, ka ES-15 dalībvalstis pēc PPS (pirktspējas paritātes standarta) vidēji izdod apmēram četras reizes vairāk veselības aprūpei nekā jaunās CAE dalībvalstis, liecina, ka pastāv milzīgas atšķirības šo valstu iespējās nodrošināt veselības aprūpi³¹. Lai gan izdevumi nav vienīgais veselības aprūpes rādītājs, veselības uzlabošanas iespējas, palielinot izdevumus veselības aprūpei, ir lielākas, ja sākotnējais ieguldījumu līmenis ir zemāks. Tādējādi šķiet, ka veselības stāvokļa uzlabošana astoņās jaunajās dalībvalstīs ir atkarīga no ieguldījumu lieluma un to efektivitātes veselības aprūpē.

Sastopoties ar pārmērīgas centralizācijas problēmām, nepietiekamu apgādi, sliktu darbu un nepietiekamām investīcijām, veselības politikas veidotājiem šajās valstīs bija jāpārveido novecojusī veselības aprūpes sistēma³². Veselības aprūpes sistēmas pārveidošanā liela nozīme bija trim faktoriem, kuri palīdzēja tuvināt jauno ES dalībvalstu veselības aprūpes sistēmas ES-15 dalībvalstu sistēmām un uzlabot to spējas risināt veselības, decentralizācijas, sociālās veselības apdrošināšanas un veselības pakalpojumu pārstrukturēšanas problēmas.

Reformas bija it īpaši vērstas uz tālejošām strukturālām pārmaiņām. Decentralizācijas un privatizācijas mērķis bija atbrīvot finansēšanu no kontroles un centralizētas valsts veselības aprūpes sistēmas, iesaistot reģionālus, vietējus un privātus veselības pakalpojumu sniedzējus.

Sociālā veselības apdrošināšanas ieviešana ir vēl viens būtisks reformu sasniegums. Septiņas no astoņām jaunajām dalībvalstīm ir devušas priekšroku uz apdrošināšanu un nevis uz nodokļiem balstītai sistēmai.

Visbeidzot, ir būtiski pārveidota veselības pakalpojumu sistēma. Ir pastiprināta pirmās neatliekamās palīdzības sniegšana un samazināta dārgā un prasībām neatbilstošā ārstēšanās slikti aprīkotās slimnīcās, kas bija saglabājušās no vecās sistēmas laikiem. Piemēram, desmit gadu laikā starp 1990. un 2000. gadu Igaunijai izdevās uzlabot veselības aprūpes efektivitāti un tādējādi samazināt gultu skaitu slimnīcās, kurās ārstē akūtas slimības, no 9,2 uz 1 000 iedzīvotājiem uz 5,6.

Jaunās CAE dalībvalstis sastopas ar vairākiem uzdevumiem, jo tajās ir nopietnas veselības problēmas, un tām nepietiek līdzekļu, lai uzlabotu veselības sektoru.

Reformas ir atnesušas lielas pārmaiņas un uzlabojumus, bet, lai tās sasniegtu pilnu potenciālu, ir nepieciešamas turpmākas pūles un investīcijas.

4.3. Minimālie ienākumi un sociālā aizsardzība.

Cilvēkiem, kas ir ilgstoši izstumti no darba tirgus, aizsardzība pret nabadzību un atstumtību tiek sniegta kā pēdējais glābiņš un drošības līdzeklis, kad citas sociālās

apdrošināšanas formas (tādas kā pensijas vai bezdarbnieku pabalsti) nav pieejamas. Gandrīz visas ES-15 dalībvalstis sniedz minimālo ienākumu garantijas visiem iedzīvotājiem. Šādu finansiālo palīdzību papildina dažādi naudas pabalsti un vietējie pakalpojumi, lai palīdzētu to saņēmējiem segt dzīvokļa īres maksu, maksu par izglītību, veselības aprūpi. Itālijā un Grieķijā šādas ienākumu garantijas nepastāv, un to vietā ir dažādas mērķprogrammas, kuras pārvalda vairāk vai mazāk decentralizētā veidā³³.

Lai gan minimālo ienākumu garantiju sistēma ir devusi lielu ieguldījumu nabadzības riska samazināšanā ES, tā tagad tiek stingri kontrolēta, lai nodrošinātu iedzīvotāju efektīvu integrāciju darba tirgū un nevis kavētu to, un lai gādātu par racionālu tās pārvaldi.

Starp jaunajām dalībvalstīm sociālās aizsardzības nodrošinājums un tās kvalitāte, kam jābalstās uz minimāliem, bet pietiekamiem resursiem, vēl arvien ir galvenā problēma. Centrālās- un Austrumeiropas valstīs starp darbspējīgiem cilvēkiem un bērniem ilgstoša bezdarba un zemu algu dēļ nabadzība ir lielāka, bet Kiprā un Maltā tā skar padzīvojušus cilvēkus. Šo globālo ainu apstiprina dati, kas rāda, ka salīdzinājumā ar citiem sociāliem maksājumiem pensijām ir liela nozīme nabadzības riska novēršanā vairumā Centrāl- un Austrumeiropas valstu. Deviņdesmitajos gados ģimenes un bērnu pabalsti kļuva par svarīgu nabadzības novēršanas programmu sastāvdaļu vairākās no šīm valstīm, kas izmantoja dažādas pieejas. Cenu subsīdijas par pakalpojumiem atcēla, un palielināja nabadzības novēršanas programmu skaitu, kurās palīdzību sniedza skaidrā naudā, bet to uzticēja vietējām pašvaldībām, kas saskārās ar nopietnām administratīvām un finansiālām grūtībām³⁴.

Kaut arī ziņas par sociālo palīdzības programmas rezultātiem jaunajās dalībvalstīs ir novecojušas un nav viennozīmīgas, pieejamie dati liecina par vāju plānošanu, plaši izplatītu nespēju sniegt palīdzību visiem, kam tā nepieciešama, un necīgu palīdzības apjomu. Pēdējā laikā dažas valstis ir ieviesušas dažādas pastiprinātas palīdzības programmas, lai nodrošinātu adekvātu minimālo ienākumu līmeni strādājošiem, bezdarbniekiem un nestrādājošiem, tostarp minimālo algu, garantētus minimālos ienākumus, beziemaksu sociālās pensijas un vispārējas sociālās palīdzības garantiju programmas. Tomēr vēl nav zināms, kādā veidā šādas sistēmas var salīdzināt pēc palīdzības saņēmēju skaita un pabalsta lieluma ar minimālo ieņēmumu sistēmām, kas ir izplatītas ES-15 dalībvalstīs.

4.4. Daudzveidība un minoritāšu aizsardzība pret atstumtību un diskrimināciju.

Eiropas sabiedrībā ir vērojama arvien pieaugoša tendence uz etnisko, kultūras un reliģisko daudzveidību, ko izraisījusi starptautiskā migrācija un lielāka mobilitāte ES robežās.

31 Tā kā zemi veselības aprūpes izdevumi ir tad, ja veselības aprūpes produktu un pakalpojumu cenas ir samērā zemas, atšķirības veselības aprūpes apjomā un kvalitātē var būt mazākas, nekā to uzrāda procentos izteikts IKP vai PPS.

32 Skatīt: R. Busse: *Health Care Systems in EU Pre-Accession Countries and European Integration, 5-6/2002 Arbeit und Sozialpolitik*.

33 Eiropas Komisija: *Draft Proposal for Joint Report on social inclusion 2004*, p. 52.

34 *Social protection in the 13 candidate countries, 2003*, Nodarbinātības un sociālo lietu ģenerāldirektorāts.

Līdz ar paplašināšanos šī tendence turpinās augt vairāku problemātisku iemeslu dēļ (Eiropas iedzīvotāju novecošanās un darba roku trūkuma dēļ zināmos reģionos un nozarēs) un vairāku daudzveidību veicinošu iemeslu dēļ (gados jaunu kaimiņvalstu iedzīvotāju pieauguma dēļ, augsta bezdarba līmeņa, politiskās nestabilitātes un nabadzības dēļ).

Pasākumi, kas sekmē sociālo iesaisti un etnisko minoritāšu piedalīšanos pašreizējo dalībvalstu dzīvē, ir domāti galvenokārt jauniem migrantiem, kas ir ieradušies attiecīgās valstīs pēdējo trīsdesmit vai četrdesmit gadu laikā. Daudzās jaunajās dalībvalstīs imigrācija ir tomēr nesena parādība, un galvenā uzmanība ir pievērsta vēsturiski tradicionālu minoritāšu, tādu kā čigānu, stāvoklim.

To dalībvalstu ziņas, kas vāc datus par migrantiem un etniskām minoritātēm, rāda, ka šajās grupās ir zemāks izglītības līmenis un tās parasti nāk no ģimenēm ar zemiem ienākumiem, un dzīvo sliktos mājokļos³⁵.

Jaunajās dalībvalstīs ir līdzīgas problēmas attiecībā uz minoritāšu iekļaušanos sabiedrībā un darba tirgū. Problēmas, kuras izraisījuši atstumtība un diskriminācija, kas jāpiedzīvo čigānu kopienām un dažām krievu minoritātēm dažās jaunajās dalībvalstīs ir sevišķi lielas³⁶. Šīs problēmas būs jārisina ar dažādu nodarbinātības, sociālās iesaistes un diskriminācijas apkarošanas pasākumu palīdzību. Diskriminācijas problēmu risināšana ar likumdošanas un profilaktisku pasākumu palīdzību būs jauno dalībvalstu turpmākais uzdevums³⁷.

4.5. Darba nespēja: pasākumi, kas domāti cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Eiropas Savienībā netiek izdalītas atsevišķas darba nespējīgu cilvēku kategorijas, bet attieksme pret invalīdiem balstās uz viņu individuālo vajadzību apmierināšanu. Šī attieksme ir vairāk vērsta uz sociālo iesaisti un nevis uz kategorijām. Tas nozīmē, ka pastāv tendence īpašas, nespējniekiem domātas programmas nomainīt ar integrētu pieeju³⁸, lai, novēršot šķēršļus un apkarojot diskrimināciju, kas ir saistīta ar darba nespēju, nodrošinātu invalīdiem tādas pašas cilvēktiesības kā visiem citiem cilvēkiem.

Eiropas ES-15 dalībvalstu nostāja šajos jautājumos ir visumā pozitīva, kaut gan pastāv vairāki šķēršļi, un, lai tos novērstu, ir jāpieliek lielākas pūles – tie ir fiziski, juridiski un administratīvi šķēršļi, jaunas tehnoloģijas un attieksme.

Daudzās jaunajās dalībvalstīs politika darba nespējas jautājumos ir orientēta uz segregāciju, nevis integrētu sadarbību visās politikas jomās. Turklāt, kaut gan pārsvarā ir izplatīta kvotu

sistēma, ir grūti tās praksē realizēt. Darba nespējas jautājumos tikai tagad šīs valstis sāk atmest veco protekcionisma politiku un tieksmi meklēt atrisinājumu medicīnas jomā.

Tendence atteikties no atvieglotiem darba noteikumiem sākotnēji noveda pie lielāka bezdarba invalīdu vidū, jo šo nostāju nekompensēja īpaši atbalsta pasākumi un integrētas darba iespējas invalīdiem, kuriem trūka izglītības, pieredzes un apmācības, lai viņi būtu konkurētspējīgi kopējā darba tirgū.

Turklāt saprātīgie pasākumi darba nespējīgiem, kas noformulēti Direktīvā par vienādām tiesībām uz darbu, daudzās jaunajās dalībvalstīs vēl nav iemiesoti reālā politikā un praksē.

4.6. Pilsoniskā sabiedrība un pilsoniskā līdzdarbība.

Daudzas būtiskas pilsoniskās sabiedrības īpašības ir saistītas ar pilsoniskā pienākuma apziņu, uzticēšanos un iedzīvotāju līdzdarbību, kas savukārt ietekmē valsts ekonomiku, tās sabiedrisko un politisko dzīvi³⁹. Šīs īpašības rodas un nostiprinās brīvā, plaukstošā pilsoniskā sabiedrībā, bet tās neattīstās valstī, kurā pilsoniskas sabiedrības veidošanās ir apspiesta. Vairuma jauno Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstu sabiedrību raksturo nevēlēšanās piedalīties sabiedriskā dzīvē un neuzticēšanās valsts iestādēm, kas ir viens no vispostošākajiem iepriekšējā politiskā režīma mantojumiem.

Pētījumi rāda, ka pilsoniskā pienākuma apziņa, tādu sabiedrības normu pārsvars, kas veicina kolektīvu darbību, un uzticēšanās valsts iestādēm ir daudz mazāk raksturīga pārejas ekonomikas valstīs, un ir arī pierādīts sakars starp šo parādību izplatību un ekonomisko izaugsmi⁴⁰.

Pārejas perioda sākumā cilvēki Centrāl- un Austrumeiropas valstīs mazāk uzticējās svešiniekiem un viņos bija mazāk pilsoniskā pienākuma apziņas nekā cilvēkiem ES, lai gan arī viņiem piemita altruisms. Viņi bija stipri pieķērušies ģimenei, bet paļāvās mazāk uz draugiem un sagājās ar mazāku un vairāk noslēgtu paziņu loku. Tajā pašā laikā viņi daudz mazāk piedalījās sabiedriskā dzīvē un neuzticējās iestādēm.

Kopš pārejas perioda sākuma daudz vairāk cilvēku piedalās sabiedriskajā dzīvē jaunajās dalībvalstīs, un kaut gan to ir mazāk nekā ES-15 dalībvalstīs, atšķirības šo divu valstu grupu iekšienē ir lielākas nekā starp grupām; jaunās dalībvalstīs iekļaujas pašreizējos sabiedriskās līdzdarbības modeļos, un atšķirības ir tikai starp ziemeļiem un dienvidiem.

35 Ar šo diskusiju ir saistīts arī darbs, kas veikts Eiropas Komisijas sociāli ekonomiskās pētniecības mērķprogrammas (TSEK) ietvaros – Castles et al., *Centre for Migration and Policy Research, University of Oxford, ISBN 92-894-5273-0- EN. 36 Joint Memoranda on Social Inclusion Dec. 2003*, publicēts Eiropas Komisijas vietnē (http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/soc-incl/jim_en.html) *European Commission: Synthesis of the Joint Memoranda on Social Inclusion*, Briselē, 2004. g. martā.

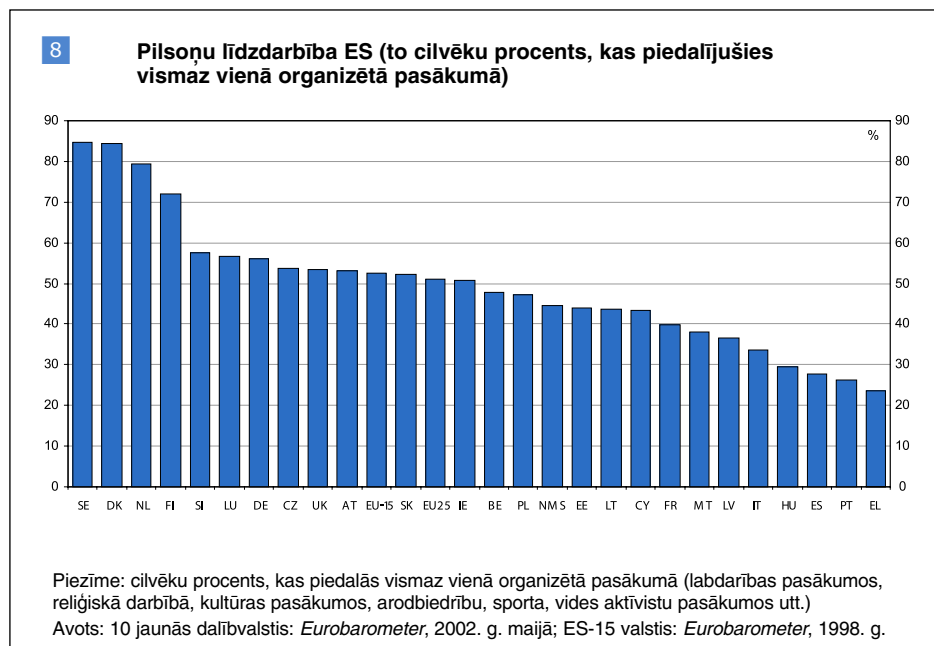
37 *Equality, Diversity and Enlargement – Report on measures to combat discrimination in acceding and candidate countries*. Pasūtīts ekspertu ziņojums, Eiropas Komisija, Nodarbinātības un sociālo lietu ģenerāldirektorāts, Briselē, 2003. g.

38 *Equal opportunities for people with disabilities: A European Action Plan, COM(2003)650*.

39 Arvien vairāk grāmatu autoru tiecas saistīt pilsoniskās sabiedrības jēdzienu ar sociālā kapitāla jēdzienu. Eiropas Komisija pēta šā jēdziena iespējamo praktisko pielietojumu.

40 C. Haerperfer, C. Wallace and L. Mateeva: *Social Capital and Civic Participation in Accession Countries and Eastern Europe*. Ekspertu pētījums, sagatavots Eiropas Komisijas vajadzībām, Vīnē, 2003. g.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Tomēr grūtības, kuras izsauca pāreja no centralizētas plānošanas un totalitāras varas, ir vēl arvien jūtamas valdības dažāda līmeņa struktūrās, tās iespējās un vispārējā darbībā jaunajās CAE dalībvalstīs. Iespēja attīstīt jaunas vadības formas, tādas kā pilsoniskās sabiedrības ietekmīgu personu iesaistīšana lēmumu pieņemšanā un valsts politikas īstenošanā reģionālā un vietējā līmenī, ir ierobežotas. Plaši pārstāvētas un labi organizētas NVO nav bieža parādība. Turklāt vietējo pašvaldību administratīvie darbinieki un lēmumu pieņēmēji nepieder pie cilvēkiem, kas cieši sadarbojas ar pilsonisko sabiedrību, īstenojot sociālo politiku.

Lai uzlabotu sociālas politikas pārvaldības iespējas, jaunajām dalībvalstīm ar Kopienas atbalstu jāturpina sekmēt pilsoniskās sabiedrības organizāciju attīstību.

4.7. Ražošanas un darba attiecības un sociālais dialogs.

Neraugoties uz nemitīgam pūlēm attīstīt ražošanas un darba attiecības un sociālo dialogu jaunajās CAE dalībvalstīs, sociālie partneri vairumā šo valstu sastapsies ar šķēršļiem, ja viņi vēlēšies pilnībā piedalīties ekonomisko un sociālo procesu vadībā, ko Eiropas sociālais modelis attiecina uz viņiem. Ir jāstiprina divpusējās attiecības starp augšminētām pusēm.

Lai gan ražošanas attiecību ziņā ir lielas atšķirības starp vecajām un vairumu jauno dalībvalstu, var saskatīt arī lielu līdzību. Piemēram, arodbiedrību organizācijas struktūrā valsts līmenī un daudzās jaunveidotās vietējās organizācijās, kas radās no centieniem pārņemt veco dalībvalstu arodbiedrību struktūru.

Ņemot vērā to, ka deviņdesmitos gados jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs darba devēju organizācijas bija jāveido no nulles, līdzība ar ES-15 dalībvalstīm ir mazāka, kaut arī dažas līdzības var atrast. Vislielākā atšķirība ir tā, ka vairumā jauno dalībvalstu šo organizāciju ir daudz mazāk un arī divpusējā kolektīvā darba līguma noslēgšanas iespējas ir ierobežotas – tādēļ, ka darba devēju organizācijas nelabprāt ved pārrunas.

Tas parāda arī to, ka divpusējais kolektīvais darba līgums vairumā jauno dalībvalstu ir vispār jauns iedibinājums, kuru tikai pamazām sāk attīstīt. Pretstatā vairumam ES-15 dalībvalstu ar vairāku līmeņu sistēmu, kurā kolektīvā darba līguma slēgšana galvenokārt notiek nozaru līmenī, kolektīvās sarunas vairumā jauno dalībvalstu notiek uzņēmumu līmenī. No ES-15 valstīm tās notiek tikai Apvienotajā Karalistē un mazāka mērā par dažiem jautājumiem – Luksemburgā un Francijā.

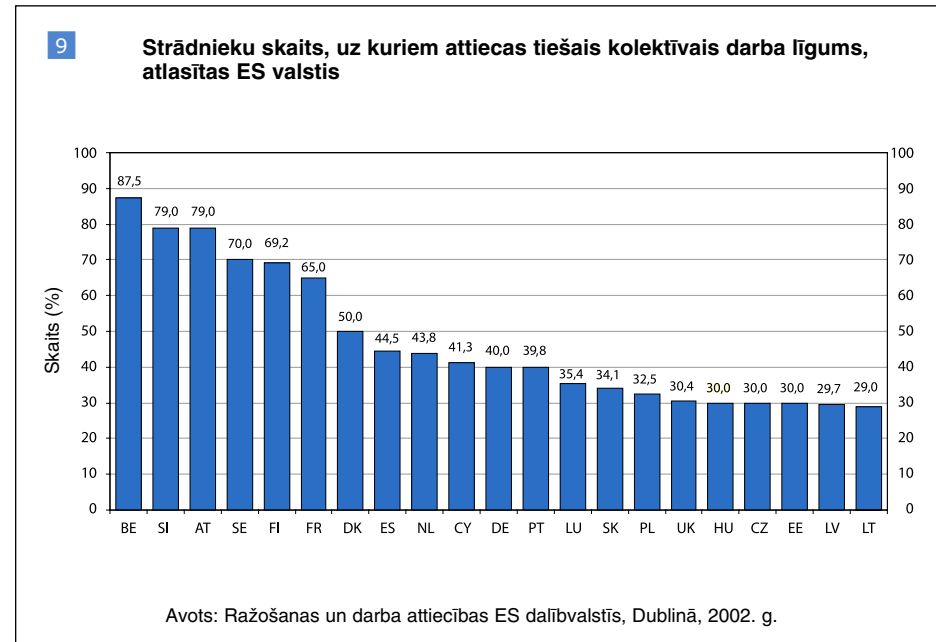
Ja runa ir par strādnieku skaitu, uz kuriem attiecas kolektīvais darba līgums, tad jaunajās dalībvalstīs ir lielas atšķirības, bet neviena no tām pilnībā neiekļaujas ES-15 dalībvalstu modelī.

Kā redzam 9. tabulā, atšķirības starp abām valstu grupām ir būtiskas. Jaunās dalībvalstis ir atrodamas abos skalas galos, bet vairums no tām pieder pie zemākas kategorijas.

Trīspusējas attiecības pastāv vairumā ES-15 dalībvalstu dažādos, ne tik oficiālos līmeņos, kuros ir iesaistīti dažāda līmeņa sociālie partneri. Tas ir process, kas attīstās arvien straujāk, kopš nodibināja EMS (Ekonomikas un monetāro savienību). Trīspusējā sistēmā, kas dažādās formās pastāv visās jaunajās dalībvalstīs, pagaidām dominē valsts intereses, galvenokārt, lai nogludinātu pārstrukturēšanas procesus, un sociālo partnerorganizāciju iesaistīšanai ir galvenokārt konsultatīvs raksturs.

Arodbiedrību un darba devēju organizāciju attiecībās divpusējā kolektīvā līguma lomu un nozīmi aktīvi atbalsta Eiropas sociālie partneri (par ko liecina kopējā darba programma no 2003. līdz 2005. gadam), un, ekonomikai nostabilizējoties un attīstoties, tā vēl palielināsies,

bet tai ir nepieciešams politisks atbalsts no valdības puses. Centieni attīstīt divpusējās sociālās partnerattiecības palīdzēs iesakņoties trīspusējam dialogam un vairoš tam uzticību.

Kopsavilkums.

- Salīdzinot sociālās aizsardzības nodrošināšanu un sociālo un pilsonisko dialogu jaunajās un ES-15 dalībvalstīs, mēs redzam veselu rindu atšķirību, bet pastāv arī daudz līdzīgu pazīmju.
- Daudz atšķirību un sociālo problēmu jaunajās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs saistās ar deviņdesmito gadu pārejas periodu. Šīs problēmas nav iespējams atrisināt īsā laika posmā, bet daudzās līdzīgās īpašības un panāktais progress *acquis* jomā liecina, ka šīs valstis ar laiku iekļausies kopējā ES valstu sistēmā.
- Notiek reformas, kas var nodrošināt labāku sociālo aizsardzību un augstāku dzīves līmeni (t.i., pensijas, veselības aprūpe), bet ir jāņem vērā arī grūtības (t.i., veselības aprūpe un sociālā iesaiste), un dažās jomās jāievieš mūsdienīga pieeja (t.i., dzimumu, darba nespējas un etnisko minoritāšu jautājumos).
- Katrā gadījumā administratīvās un sociālo procesu vadības iespējas ierobežo izredzes panākt pārmaiņas un veikt reformas. Līdzekļi pilsoniskās sabiedrības struktūru atbalstam jaunajās un ES-15 dalībvalstīs ir vēl ļoti atšķirīgi.
- Pensiju reformas vairākās jaunajās dalībvalstīs smēla iedvesmu no jauninājumiem ES-15 dalībvalstīs, un pašreizējie noteikumi atbilst pensiju saņemšanas noteikumiem ES-15 dalībvalstīs. Pensiju reformas panākumi šajās valstīs būs atkarīgi no spējas celt nodarbinātības līmeni un vidējo izstāšanās vecumu no darba tirgus.
- Lākenas pensiju projektā iezīmētā integrētā pieeja attiecas arī uz jaunajām dalībvalstīm. Pašreizējās pensiju sistēmas nepilnības daudzās jaunajās dalībvalstīs liecina, ka ir nepieciešams nodrošināt adekvātus pabalstus, lielāku nodarbinātību, vēlāku pensionēšanos un efektīvu pensiju fondu reglamentāciju un pārvaldību.
- Pēc PPS ES-15 dalībvalstīs tērē apmēram četras reizes vairāk veselības aprūpei nekā jaunās Centrāl- un Austrumeiropas dalībvalstīs. Veselības aprūpei nepieciešamo finansiālo līdzekļu palielinājums un to racionāls izmantojums ir veselības uzlabojumu priekšnoteikums.
- Ievērojams čigānu un citu etnisko minoritāšu skaits dažās jaunajās dalībvalstīs palielinās nepieciešamību risināt sociālās iesaistes un diskriminācijas apkarošanas uzdevumus, kas izriet no etniskās daudzveidības.
- Darba nespējas jautājumiem jaunās dalībvalstīs vēl arvien meklē medicīniskus risinājumus, un darba nespējas politikā dominē institucionāla un aizbildnieciska pieeja.
- Vairumā jauno dalībvalstu ir tālāk jānostiprina divpusējais sociālais dialogs un ražošanas un darba attiecības.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

5. Sociālā darba kārtība ES-25 dalībvalstīs.

5.1. Eiropas Sociālās darba kārtības pilnveidošana un jaunās dalībvalstīs.

Pēdējos gados ES sociālo politiku raksturo nozīmīgi notikumi ...

Pēdējo sešu gadu laikā ES nodarbinātības koordinācijas un sociālās politikas attīstība⁴¹ ir paplašinājusi Eiropas Sociālās darba kārtības vērienu, nostiprinājusi tās saturu un iedibinājusi jaunas darba metodes⁴², liekot pamatu tās turpmākai izaugsmei. Jauno politikas koordināciju ieviesa, ņemot vērā ES-15 dalībvalstu problēmas, prioritātes un iespējas. Ilgu laiku, gatavojoties jaunu valstu uzņemšanai, galvenā vērība tika veltīta tiesību aktu kopuma pieņemšanai, un tikai nesen ES sociālās aizsardzības un sociālās iesaistes politikas koordinācijas procesā iesaistījās jaunās dalībvalstis.

Vairākiem novērotājiem radās būtisks jautājums par to, vai pašreizējās sociālās darba kārtības ievirze piedāvā adekvātus risinājumus paplašinātai Savienībai vai arī tā būs jāgroza.

... un, lai gan jaunās dalībvalstīs tieši nepiedalījās tās veidošanā, to galvenās politiskās intereses tajā ir ievērotas.

Šis ziņojums rāda, ka, neskatoties uz lielām un problemātiskām atšķirībām starp ES-15 valstīm un jaunajām dalībvalstīm, pastāv arī daudz līdzīgu uzdevumu, proti, straujo ekonomisko pārmaiņu vadība un iedzīvotāju novecošanās problēmu risināšana. Vispārējie Lisabonas mērķi⁴³ attiecas arī uz jaunajām dalībvalstīm.

Paredzamā darba vecuma iedzīvotāju samazināšanās un straujā pensijas vecuma iedzīvotāju palielināšanās rada lielas kopējas problēmas paplašinātajā Savienībā. Šis apstāklis liecina par to, ka jaunajām un vecajām dalībvalstīm ir kopēja vajadzība attīstīt savstarpēja atbalsta politiku, izejot no kopējām interesēm ekonomikas, nodarbinātības un

sociālās politikas jomās. Tas liecina par nepieciešamību pilnībā īstenot Lisabonas stratēģiju.

Tā kā gaidāmā ekonomiskā augšupeja, šķiet, būs pēdējā, pirms sāksies demogrāfiskās pārmaiņas un iedzīvotāju novecošanās strauji paātrināsies, visas ES-25 dalībvalstīs būs ieinteresētas ieviest izmaiņas nodarbinātības un sociālās aizsardzības politikā, cik ātri vien iespējams.

Acīmredzot, īstenojot paplašinātās Savienības politiku, būs jāņem vērā lielās sociālās situācijas atšķirības, bet paplašināšanas neprasa, lai taptu mainīta Sociālās darba kārtības ievirze.

5.2. Jauno dalībvalstu galvenie uzdevumi un iespējas.

Lai gan grūtības, ko izsauc paplašināšanās, būs īpaši lielas, iepriekšējā tādu valstu uzņemšanas pieredze, kuru IKP ir ievērojami zemāks par ES vidējo (t.i., Īrijas, Grieķijas, Portugāles un Spānijas), rāda, ka lielu sociālās situācijas uzlabošanu var panākt ar saskaņotu un ilgstošu darbu nacionālo valstu un ES līmenī.

Situāciju vairākās jaunpienākušās valstīs sarežģī pārejas perioda grūtības, bet arvien vairāk ir jūtama jaunās ekonomiskās izaugsmes ietekme, kas nenovēršami izstums no aprites cilvēkus, kas nespēj piemēroties jaunās tehnoloģijas prasībām, un tādēļ jāpieliek vēl vairāk pūļu, lai ar politiskiem līdzekļiem novērstu dzīves līmeņa atšķirības, apkarotu nabadzību un sociālo atstumtību⁴⁴. Panākumi šo mērķu sasniegšanā uzlabos dzīves apstākļus un tādējādi arī dos iespējas samazināt mirstību un novērst auglības kritumu. Sociālās aizsardzības sistēmas nostiprināšana ir svarīga, lai turpinātu modernizāciju, bet tie, kuriem uzticēta lēmumu pieņemšana jaunajās ES dalībvalstīs, būs nostādīti grūtas politiskas izvēles priekšā, jo viņiem būs jādomā par valsts finanšu sistēmas nostiprināšanu un labvēlīgas makroekonomiskās vides radīšanu, lai nodrošinātu ilgtspējīgu izaugsmi.

41 T.i., nodarbinātības, sociālās iesaistes, diskriminācijas apkarošanas, sociālās aizsardzības uzlabošanas, ES Pamattiesību hartas jautājumi utt.

42 Piemēram, atvērtā koordinācijas metode.

43 2000. gada martā ES galotņu apspriedē Lisabonā Savienība izvirzīja sev jaunu stratēģisku mērķi nākamajiem desmit gadiem līdz 2010. gadam: "izveidot viskonkurētspējīgāko, dinamiskāko, uz zināšanām balstītu ekonomiku pasaulē, kas spētu nodrošināt vairāk un labākas darba vietas un lielāku sociālo kohēziju".

44 *The Joint Memoranda on Social Inclusion*, Komisijas ziņojuma kopsavilkums.

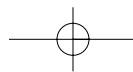
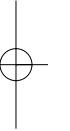
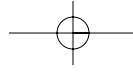
Tas rāda, cik svarīgi ir paplašināt nodarbinātību, kas savukārt sekmē ekonomisko izaugsmi, un aktivizēt sociālo un nodarbinātības politiku, lai vistuvākā laikā novērstu darba roku trūkumu ES. Pie tam, lai turpinātu reformas un gūtu labumu no paplašināšanās, jaunajām dalībvalstīm būs jāuzlabo savas administratīvās un sociālās vadības iemaņas, tostarp spēju mobilizēt un iesaistīt sociālos partnerus – un pilsonisko sabiedrību kopumā – lēmumu pieņemšanas procesos.

Pie šādas notikumu attīstības gaitas būs svarīgi izmantot kopsakarību starp nodarbinātību un sociālo politiku, kas viena otru balsta, kā arī Eiropas Savienībā uzkrāto politisko pieredzi. Eiropas Nodarbinātības pamatnostādņu un ieteikumu īstenošanai un politiskās koordinācijas procesu kopējo mērķu pensiju un sociālās iesaistes jomā sasniegšanai būs izšķiroša nozīme. Investīcijas rentablā, uz augstu nodarbinātību orientētā sociālā aizsardzībā un veselības aprūpē pieder pie vissvarīgākajiem pasākumiem, kas nepieciešami, lai attīstītu un uzturētu cilvēku spēju līdzdarboties un dot savu ieguldījumu⁴⁵.

Jaunajām valstīm ir vairāki sasniegumi un relatīvas priekšrocības, uz ko tās var balstīties un kas piedāvā lielas iespējas. Kā parādīts šajā ziņojumā, pie tām ir pieskaitāmas:

- Ievērojamas darbaspēka rezerves, kurām ir salīdzinoši augsts izglītības līmenis, kas nostāda jaunās dalībvalstis izdevīgā stāvoklī, uz ilgu laiku nodrošinot tām ilgtspējīgas attīstības iespējas, it īpaši, ja tās arī turpmāk attīstīs cilvēkresursus un uz nodarbinātību balstītu sociālo aizsardzību;
- Vairāku jauno dalībvalstu spēja ieviest progresīvas pensiju reformas ekonomiskas un politiskas nestabilitātes apstākļos, kas liecina par to māku risināt sarežģītas reformu problēmas, kuras tās var izmantot arī turpmākajā pārmaiņu procesā;
- Veselības aprūpes sektora reformas daudzās jaunajās dalībvalstīs ir radījušas priekšnoteikumus ātriem un nozīmīgiem veselības iestāžu darba uzlabojumiem, kas savukārt uzlabos iedzīvotāju veselību, it īpaši šīm valstīm palielinot investīcijas šajā sektorā;
- Mērenais relatīvās nabadzības līmenis vairumā jauno dalībvalstu liecina par diezgan augstu valsts sociālās kohēzijas pakāpi un veiksmīgām sociālās aizsardzības sistēmām, uz kurām tās var balstīties, risinot ekonomikas modernizācijas un globalizācijas uzdevumus. Tomēr šajā sakarā ir jāatceras, ka absolūtās nabadzības rādītāji, attiecinot tos uz kopējo nabadzības sliksni, liecina par lielāku nabadzības risku jaunajās dalībvalstīs, salīdzinot tās ar vecajām dalībvalstīm.

⁴⁵ *Ibid.*

Pielikumi

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

1. pielikums: Statistiskais apraksts

Iedzīvotāju novecošanās

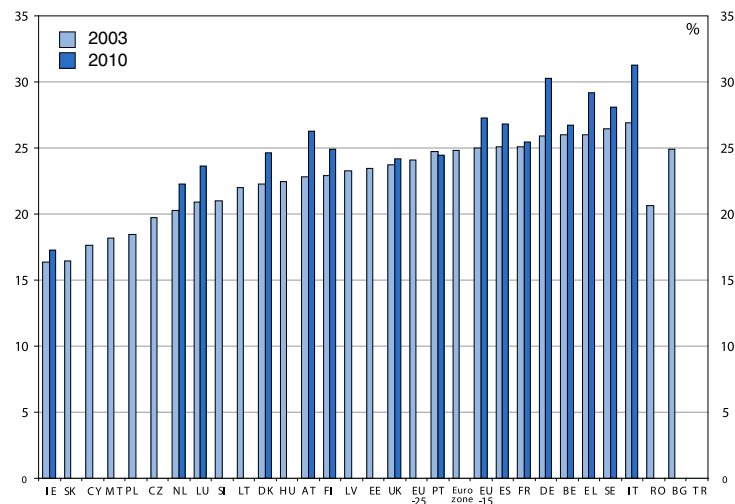
2003. gadā ES-25 dalībvalstīs bija 74 miljoni padzīvojušu cilvēku 65 gadu vecumā un vecāki, salīdzinot ar tikai 38 miljoniem 1960. gadā. Pašlaik padzīvojuši cilvēki pārstāv 16 % no visa iedzīvotāju skaita vai 24 % no darba vecuma iedzīvotājiem (no 15 līdz 64 gadus veciem). Līdz 2010. gadam šis rādītājs, domājams, pieaugs līdz 27 %. Nākamajos piecpadsmit gados ES-15 dalībvalstīs "ļoti vecu" (80 gadu vecu un vecāku) cilvēku skaits palielināsies par gandrīz 50 %.

Galvenie rādītāji

	EU-25	EU-15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR		
Veco apgādājamo cilvēku skaits (65 gadu vecu iedzīvotāju un vēl vecāku iedzīvotāju procents no darba vecuma iedzīvotājiem (no 15 līdz 64 gadiem) 1. janvārī).	2003	24,1	25,0e	24,8	26,0	19,7	22,3	25,9	23,5e	26,0e	25,1e	25,1	16,4	26,9e	17,6e	23,3	22,0	20,9	22,4	18,2	20,3	22,8	18,4	24,7	21,0	16,5	22,9	26,5	23,7e	24,9	20,6	:	
	2010	:	27,3f	:	26,7f	:	24,6f	30,3f	:	29,2f	26,8f	25,5f	17,3f	31,3f	:	:	:	23,6f	:	:	22,3f	26,3f	:	24,5f	:	:	24,9f	28,1f	24,2f	:	:	:	:

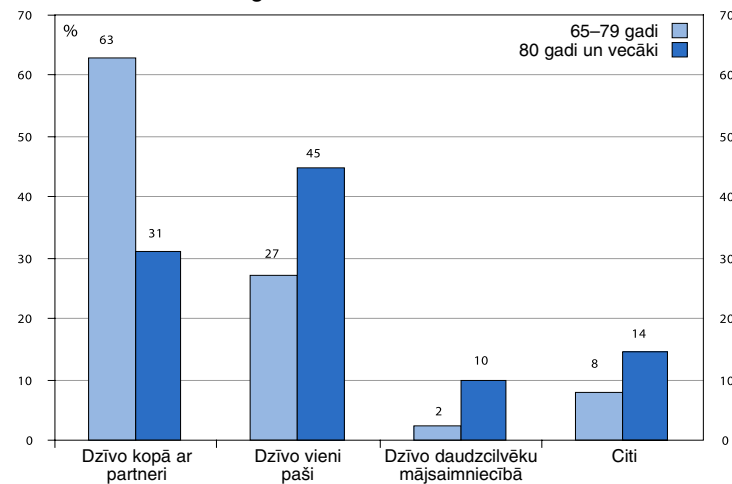
Avots: Eurostat – Demogrāfiskā statistika.

10 Veco, apgādājamo cilvēku skaits 2003. un 2010. gadā

Avots: Eurostat – Demogrāfiskā statistika.

11 Padzīvojuši iedzīvotāji pēc viņu mājāsaimniecības stāvokļa un vecuma ES-15 dalībvalstīs 2010. gadā

Avots: Eurostat – 1995. gada dati par ģimenes plānošanu.

Migrācija un patvērumš

Migrācijas saldo ir galvenā ikgadējās iedzīvotāju maiņas sastāvdaļa ES-25 dalībvalstīs. 2002. gadā ikgadējais migrācijas koeficients bija 2,8 uz 1 000 iedzīvotājiem ES-25 dalībvalstīs, pārstāvēt apmēram 85 % no kopējā iedzīvotāju pieauguma. 2002. gadā reģistrēti 384 500 patvēruma pieprasījumi ES-25 dalībvalstīs.

Galvenie rādītāji

EU - 25 EU - 15 Euro zone BE CZ DK DE EE EL ES FR IE IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT SI SK FI SE UK BG RO TR

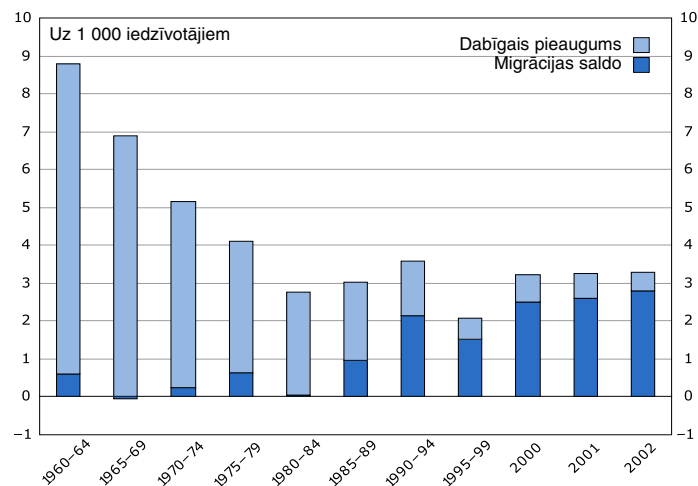
Aptuvenš migrācijas saldo koeficients 2002. gadā (starpība starp mobilitāti un dabīgo pieaugumu gadā uz 1 000 iedzīvotājiem).

2002	2,8e	3,3e	:	3,9	1,2	1,8	2,7	0,1	2,9	5,5	1,1	8,3	6,1	9,7	-0,8	-0,6	5,9	0,3	4,8e	1,7	3,2	-0,3	6,8	1,1	0,2	1,0	3,5	2,1e	0,0	-0,1	1,4e

Avots: Eurostat – Demogrāfiskā statistika.

12

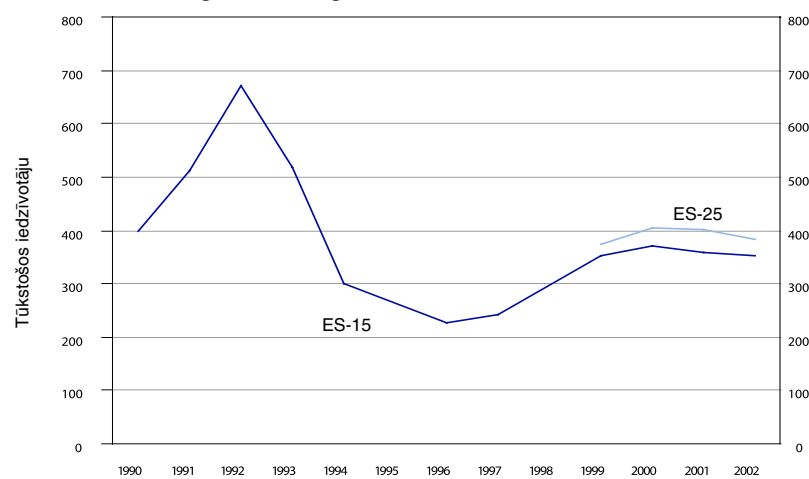
Vidējais ikgadējais iedzīvotāju mobilitātes koeficients pēc iedzīvotāju sastāva ES-25 dalībvalstīs no 1960. g. līdz 2002. g.

Avots: Eurostat – Demogrāfiskā statistika.

13

Patvēruma pieprasījums ES-15 dalībvalstīs un ES-25 dalībvalstīs no 1990. g. līdz 2002. g.

Avots: Eurostat – Migrācijas statistika.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Izglītība un tās rezultāti

Iedzīvotāju izglītības līmenis pēdējos trīsdesmit gados ir ievērojami paaugstinājies, it sevišķi sieviešu izglītības līmenis. 2002. gadā 77 % jauniešu no 20 līdz 24 gadu vecumam mūsdienū Savienībā (ES-25) bija vidējā izglītība. Tomēr 17 % jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem atstāja skolu, iegūstot labākā gadījumā 9 klašu izglītību.

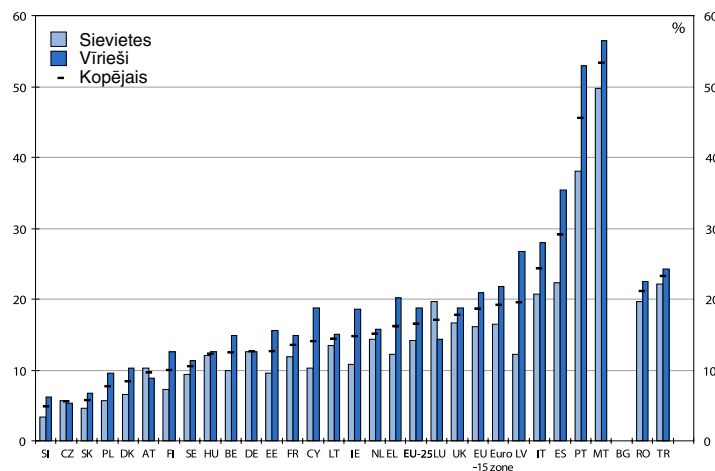
Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Jauniešu izglītības līmenis 2002. gadā (to iedzīvotāju skaits procentos, kas ir vecumā no 20 līdz 24 gadiem un kas ir ieguvuši vismaz vidējo izglītību)																															
Kopējais	76,6p	73,8p	72,8	81,1	91,7	79,6	73,3	80,4	81,3	64,9	81,7	83,9	69,1	85,3	73,2b	79,3b	69,8	85,7	39,0	73,3	85,0	88,1	43,7	90,0	94,0	86,2	86,7	77,2p	77,5	75,3	:
Sievietes	79,5p	76,8p	76,1	84,7	91,7	82,3	73,8	87,1	85,9	71,9	82,8	88,1	74,0	90,3	82,2b	80,5b	65,5	85,8	42,2	76,7	84,4	91,3	52,0	92,3	95,3	90,4	88,3	78,5p	80,2	77,3	:
Vīrieši	73,7p	70,8p	69,4	77,6	91,8	76,8	72,6	73,7	76,3	58,2	80,5	79,7	64,2	79,6	64,4b	78,1b	74,0	85,5	36,1	70,0	85,6	84,8	35,4	87,9	92,6	81,9	85,2	75,9p	75,0	73,1	:

Avots: Eurostat – Eiropas Savienības Darbaspēka pārskats.

14

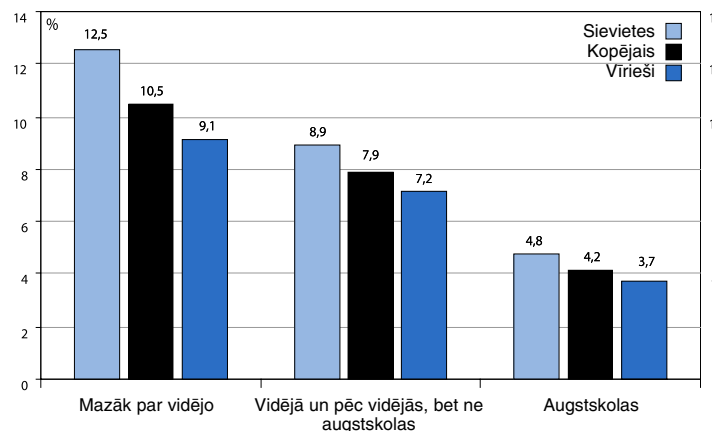
To skolēnu skaits pēc dzimuma, kas agri pameta skolu 2002. gadā
 To iedzīvotāju skaits procentos, kas ir vecumā no 18 līdz 24 gadiem un kas ir ieguvuši vismaz 9 klašu izglītību un neturpina izglītību vai apmācību

Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

15

Bezdarba līmenis pēc iedzīvotāju izglītības un dzimuma ES-25 dalībvalstīs 2002. gadā
 Bezdarbnieki procentos no kopējā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita tajā pašā grupā

Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

Mūžizglītība

8 % no Savienības (ES-25 dalībvalstīs) iedzīvotājiem vecumā no 25 līdz 64 gadiem izglītojās vai piedalījās apmācībā (četras nedēļas pirms pārskata sagatavošanas) 2002. gadā. Šāda apmācība ir plaši izplatīta (apmēram 18–22 %) Dānijā, Somijā, Zviedrijā un Apvienotā Karalistē, bet jaunajās dalībvalstīs ir viszemākais to pieaugušo līmenis, kas piedalās izglītības vai apmācības procesā (vislielākais skaits ap 9 % ir Slovākijas Republikā un Slovēnijā).

Vecāki cilvēki piedalās apmācības procesā daudz retāk nekā jauni cilvēki. Cilvēki ar augstāku kvalifikāciju daudz labprātāk piedalās apmācības procesā nekā cilvēki ar zemu kvalifikāciju.

Galvenie rādītāji

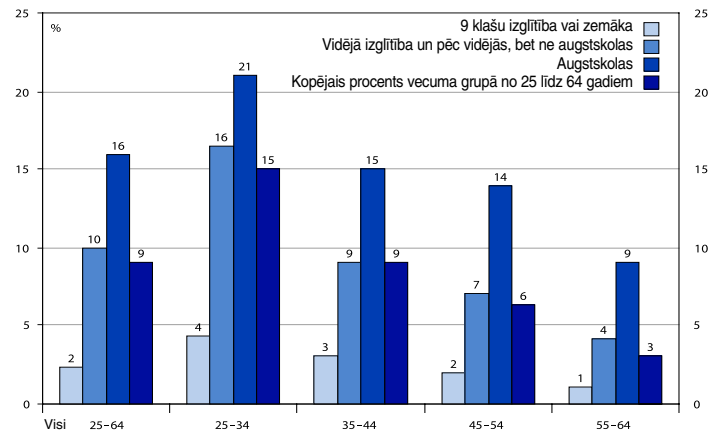
	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Mūžizglītība (pieaugušo piedalšanās izglītībā un apmācībā 2002. gadā (to iedzīvotāju skaits procentos, kas ir vecumā no 25 līdz 64 gadiem un kas piedalījās izglītības vai apmācības procesā četras nedēļas pirms pārskata sagatavošanas)).																															
Kopējais	8,0	8,5	5,5	6,5	5,9	18,4	5,8	5,2	1,2	5,0	2,7	7,7	4,6	3,7	8,2	3,3b	7,7	3,3	4,4	16,4	7,5	4,3	2,9	9,1	9,0	18,9	18,4	22,3	1,3	1,1	:
Sievietes	8,6	9,2	5,6	6,3	5,7	20,7	5,5	6,7	1,1	5,4	3,0	8,8	4,7	3,8	10,9	4,2b	6,4	3,7	3,8	15,9	7,4	4,7	3,3	9,4	9,4	21,4	21,2	26,3	1,3	1,0	:
Vīrieši	7,4	7,9	5,5	6,8	6,1	16,2	6,1	3,6	1,2	4,5	2,4	6,5	4,5	3,6	5,2	2,3b	8,9	2,9	4,9	16,9	7,6	3,9	2,4	8,8	8,7	16,5	15,7	18,6	1,4	1,2	:

Piezīme: FR: pārskata periods ir viena nedēļa pirms pārskata sagatavošanas.

Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

16 Mūžizglītība pēc vecuma grupas un izglītības līmeņa ES-15 dalībvalstīs 2002. gadā

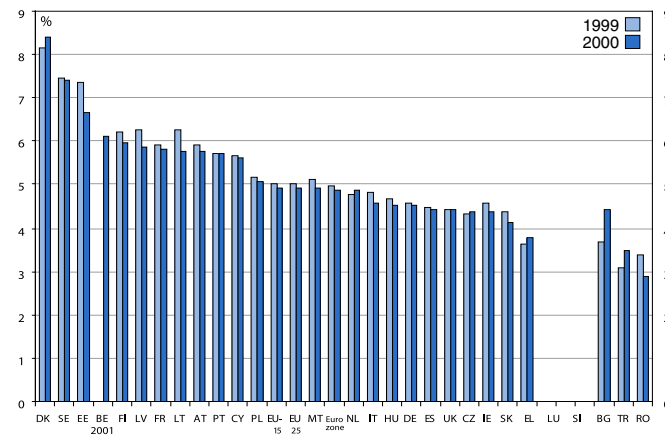
To iedzīvotāju skaits procentos, kas ir vecumā no 25 līdz 64 gadiem un kas piedalījās izglītības vai apmācības procesā četras nedēļas pirms pārskata sagatavošanas

Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

17 Izdevumi cilvēkresursiem 1999. un 2000. gadā

Valsts izdevumi izglītībai procentos no IKP

Piezīme: DK: pēdējie dati 1999. gadā. FR: izdevumi izglītībai neietver DOM (Aizjūras departamentus). UK: novērtējums balstās uz datiem par UK finansiālo gadu, kas ietver laiku no 1. aprīļa līdz 31. martam.
Avots: Eurostat – izglītības statistika.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

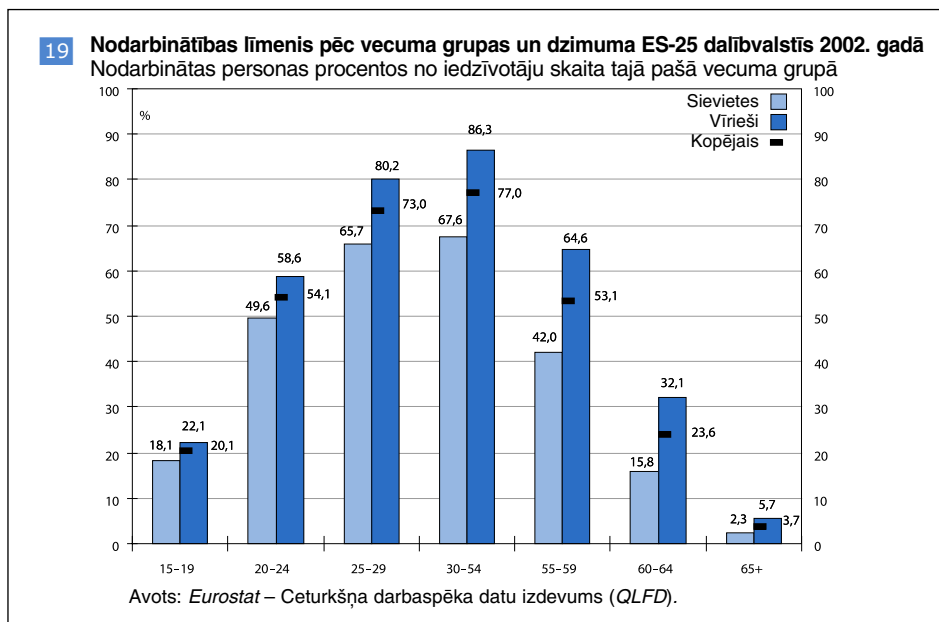
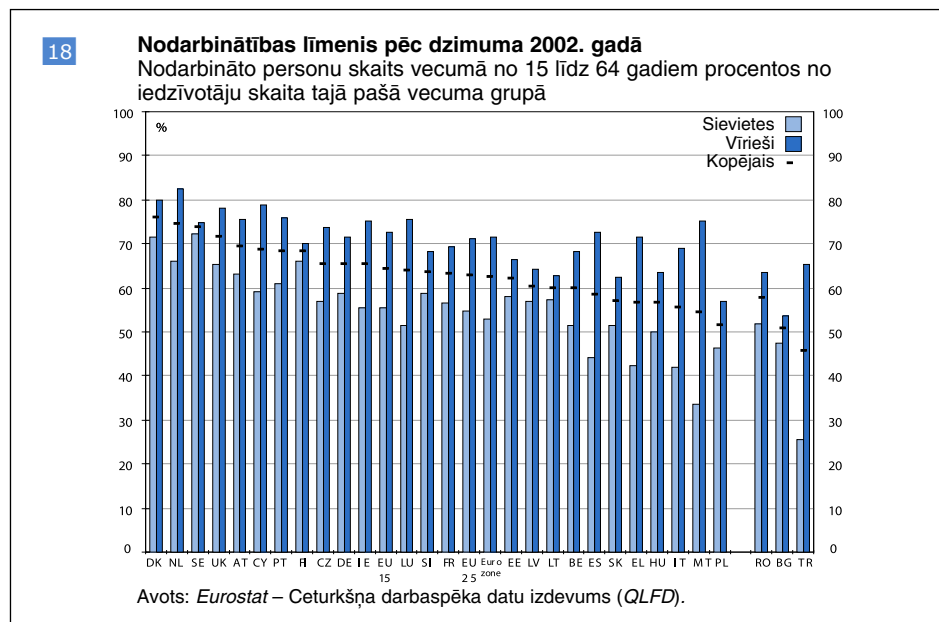
Nodarbinātība

2002. gadā vairāk nekā 199 miljoni cilvēku paplašinātajā Savienībā bija nodarbināti, kas ir par 11,5 miljoniem vairāk nekā 1996. gadā. No 1997. līdz 2001. gadam ikgadējais pieaugums bija starp 0,9 % un 1,6 %, bet 2002. gadā nodarbināto skaits gandrīz nemaz nepieauga. Iedzīvotāju nodarbinātības līmenis vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem bija 62,9 % 2002. gadā.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Nodarbinātības līmenis 2002. gadā (nodarbinātas personas vecumā no 15 līdz 64 gadiem procentos no iedzīvotāju skaita tajā pašā vecuma grupā).																															
Kopējais	62,9	64,3	62,4	59,9	65,4	75,9	65,3	62,0	56,7	58,4	63,0	65,3	55,5	68,6	60,4	59,9	63,7	56,6	54,5	74,4	69,3	51,5	68,2	63,4	56,8	68,1	73,6	71,7	50,6	57,6	45,6
Sievietes	54,7	55,6	53,1	51,4	57,0	71,7	58,8	57,9	42,5	44,1	56,7	55,4	42,0	59,1	56,8	57,2	51,6	50,0	33,6	66,2	63,1	46,2	60,8	58,6	51,4	66,2	72,2	65,3	47,5	51,8	25,5
Vīrieši	71,0	72,8	71,7	68,3	73,9	80,0	71,7	66,5	71,4	72,6	69,5	75,2	69,1	78,9	64,3	62,7	75,6	63,5	75,3	82,4	75,7	56,9	75,9	68,2	62,4	70,0	74,9	78,0	53,7	63,6	65,5
Gados vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis 2002. gadā (to nodarbināto personu skaits, kas ir vecumā no 55 līdz 64 gadiem procentos no iedzīvotāju skaita tajā pašā vecuma grupā).																															
Kopējais	38,7	40,1	36,4	26,6	40,8	57,9	38,6	51,6	39,7	39,7	34,8	48,1	28,9	49,4	41,7	41,6	28,3	26,6	30,3	42,3	30,0	26,1	50,9	24,5	22,8	47,8	68,0	53,5	27,0	37,3	33,8
Sievietes	29,1	30,5	26,4	17,5	25,9	50,4	30,1	46,5	24,4	22,0	30,6	30,8	17,3	32,2	35,2	34,1	18,6	18,5	11,8	29,9	20,9	18,9	41,9	14,2	9,5	47,2	65,6	44,7	18,2	32,6	21,0
Vīrieši	48,9	50,1	46,8	36,0	57,2	64,5	47,1	58,4	56,0	58,6	39,3	65,1	41,3	67,3	50,5	51,5	37,9	36,7	50,4	54,6	39,8	34,5	61,2	35,4	39,1	48,5	70,4	62,6	37,0	42,7	47,3

Avots: Eurostat – Ceturkšņa darbaspēka datu izdevums (QLFD).

Bezdarbs

2002. gadā bezdarba līmenis paaugstinājās par 0,3 % pirmo reizi kopš 1996. gada. Bezdarbs palielinājās visās dalībvalstīs, izņemot Ungāriju, Somiju un Zviedriju, kur tas nemainījās, un Grieķijā, Itālijā, Kiprā, trijās Baltijas valstīs, Čehijas Republikā un Slovākijas Republikā, kur tas turpināja kristies.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Bezdarba līmenis 2002. gadā (bezdarbnieki procentos no ekonomiski aktīvā iedzīvotāju skaita).																															
Kopējais	8,8	7,7	8,4	7,3	7,3	4,6	8,6	9,5	10,0	11,3	8,8	4,3	9,0	3,9	12,6	13,6	2,8	5,6	7,4	2,7	4,3	19,8	5,1	6,1	18,7	9,1	4,9	5,1	17,8	7,5	10,3
Sievietes	9,8	8,7	9,9	8,2	9,0	4,7	8,4	8,9	15,0	16,4	10,0	4,0	12,2	4,9	11,4	13,4	3,9	5,1	9,5	3,0	4,5	20,7	6,1	6,5	18,9	9,1	4,6	4,5	17,0	7,1	9,4
Vīrieši	8,0	6,9	7,3	6,6	6,0	4,4	8,7	10,1	6,6	8,0	7,7	4,6	7,0	3,0	13,6	13,7	2,1	6,0	6,5	2,5	4,1	19,0	4,2	5,8	18,6	9,1	5,3	5,6	18,5	7,8	10,7

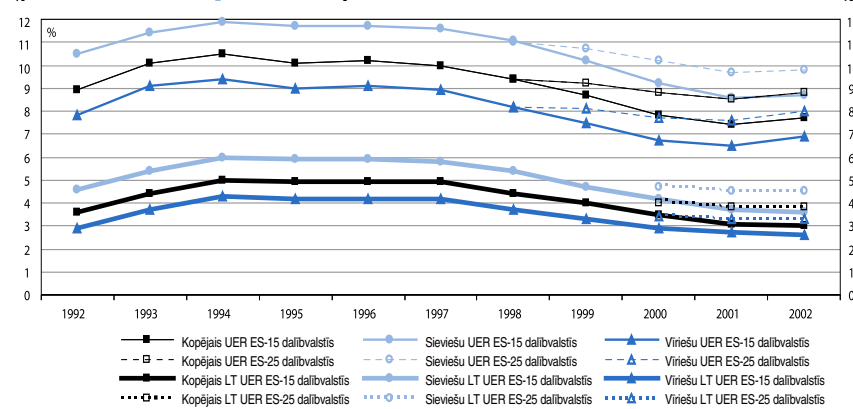
Avots: Eurostat – Bezdarba koeficienti (ILO – Starptautiskās Darba organizācijas – definīcija).

Ilgstoša bezdarba līmenis 2002. gadā (personas, kas ir bez darba ilgu laiku (12 mēnešus un ilgāk), procentos no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita).

Kopējais	3,8	3,0	3,5	3,5	3,7	0,9	4,0	4,8	5,1	3,9	2,8	1,3	5,3	0,8	5,8	7,0	0,8	2,4	3,2	0,7	0,8	10,9	1,8	3,3	12,1	2,3	1,0	1,1	11,9	3,8	3,2
Sievietes	4,5	3,6	4,4	4,1	4,5	0,9	4,1	3,8	8,3	6,3	3,3	0,7	7,2	1,2	5,0	6,9	1,0	2,1	2,4	0,8	1,1	12,3	2,2	3,4	12,5	2,0	0,8	0,7	11,5	3,7	3,6
Vīrieši	3,3	2,6	2,9	3,1	2,9	0,8	3,9	5,7	3,0	2,3	2,2	1,7	4,1	0,5	6,5	7,2	0,6	2,7	3,4	0,6	0,6	9,7	1,4	3,3	11,7	2,5	1,2	1,4	12,3	3,8	3,0

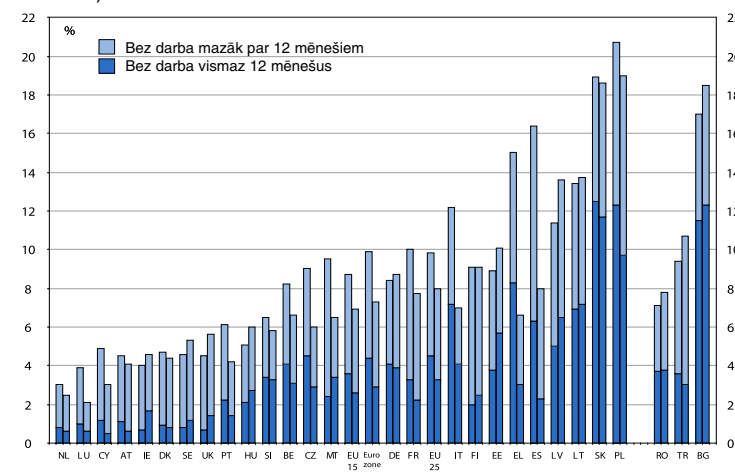
Avots: Eurostat – Ceturkšņa darbaspēka datu izdevums (QLFD).

20 Bezdarba koeficients (UER) no 1992. gada līdz 2002. gadam un ilgstoša bezdarba koeficients (LT UER) no 1992. gada līdz 2002. gadam pēc dzimuma ES-15 dalībvalstīs un ES-25 dalībvalstīs
Bezdarbnieki un personas, kas ir bez darba ilgu laiku (12 mēnešus un ilgāk) procentos no ekonomiski aktīvā iedzīvotāju skaita

Avots: Eurostat – Bezdarba koeficienti (ILO definīcija) un Ceturkšņa darbaspēka datu izdevums (QLFD).

21 Bezdarba līmenis un ilgstoša bezdarba līmenis pēc dzimuma 2002. gadā (augošā kārtībā pēc kopējā bezdarba līmeņa; kreisā pusē: sievietes, labā pusē: vīrieši)

Avots: Eurostat – Ceturkšņa darbaspēka datu izdevums (QLFD).

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

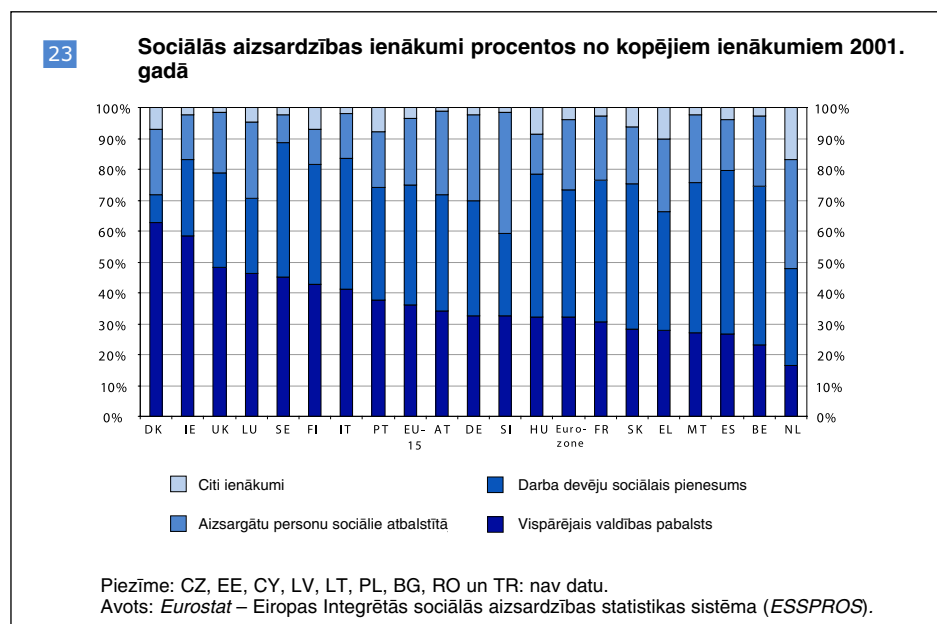
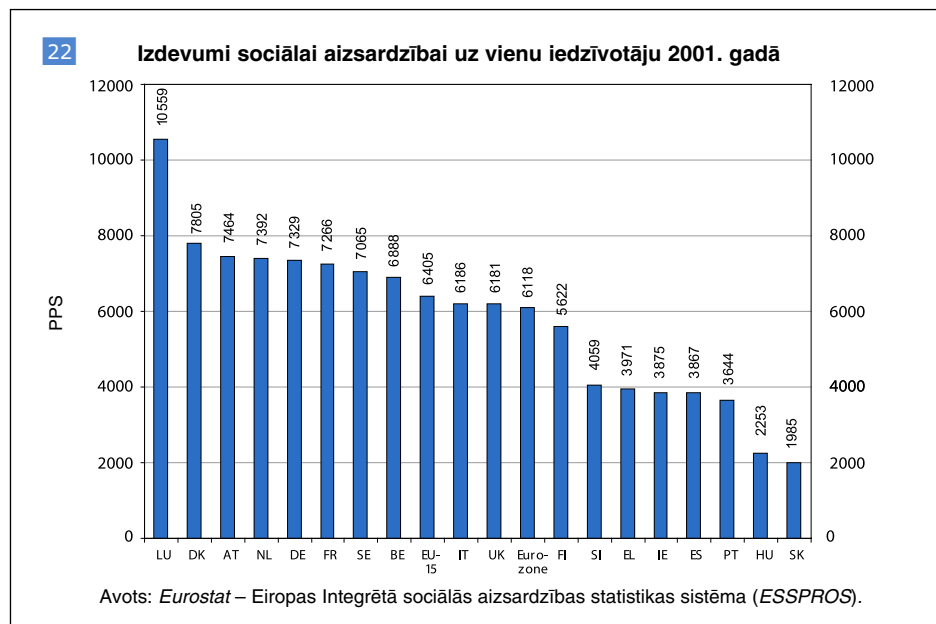
Izdevumi sociālai aizsardzībai un ienākumi

2001. gadā izdevumi sociālai aizsardzībai procentos no IKP vairumā Eiropas Savienības valstu palielinājās. Pastāv lielas atšķirības starp dalībvalstīm attiecībā uz izdevumiem procentos no IKP un vēl lielākas pēc pirktspējas paritātes koeficienta (PPS) uz vienu iedzīvotāju. Dažādās valstīs pastāv izteikti dažādas sistēmas sociālas aizsardzības finansēšanai atkarībā no tā, vai tās dod priekšroku sociālā nodrošinājuma pabalstiem vai vispārējiem valsts pabalstiem.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Izdevumi sociālai aizsardzībai procentos no IKP 2001. gadā	27,5	27,4	27,5	27,5	29,5	29,8	27,2	20,1	30,0	14,6	25,6						21,2	19,9	18,3	27,6	28,4	23,9	25,6	19,1	25,8	31,3	27,2				

Avots: Eurostat – Eiropas Integrētās sociālās aizsardzības statistikas sistēma (ESSPROS).

Sociālie pabalsti

Vairumā dalībvalstu 2001. gadā vislielāko sociālās aizsardzības izdevumu daļu sastādīja vecuma un apgādnieku zaudējuma pabalsti, kam sekoja slimību pabalsti. Citi pabalsti sastādīja mazāk nekā 30 % no kopējās pabalstu summas. Pabalstu sistēma laika gaitā nav daudz mainījusies.

Galvenie rādītāji

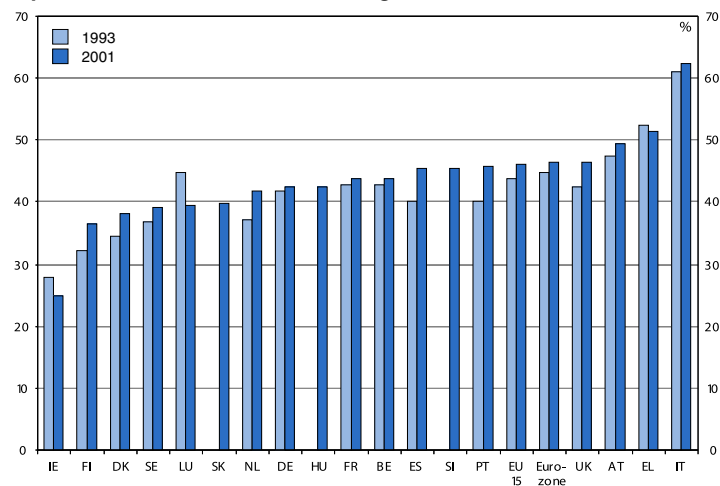
	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR

Vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalsti procentos no kopējās sociālo pabalstu summas 2001. gadā

1993	: 43,9	44,7	42,7	:	34,5	41,8	:	52,5	40,1	42,7	28,0	61,1	:	:	:	:	44,8	:	:	37,3	47,3	:	40,0	:	:	32,2	36,8	42,6	:	:	:
2001	: 46,1	46,4	43,7	:	38,0	42,5	:	51,3	45,3	43,7	24,8	62,3	:	:	:	:	39,4	42,6	53,8	41,8	49,5	:	45,7	45,5	39,8	36,6	39,0	46,5	:	:	:

Avots: Eurostat – Eiropas Integrētās sociālās aizsardzības statistikas sistēma (ESSPROS).

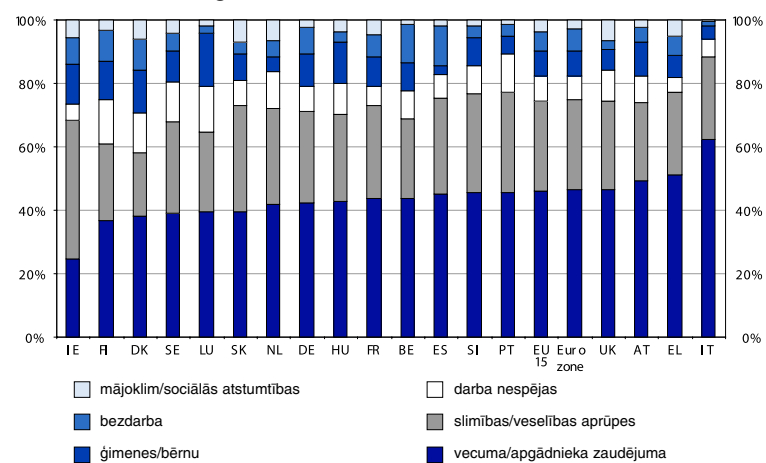
24 Vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalsti procentos no kopējās sociālo pabalstu summas 1993. un 2001. gadā

Piezīme: CZ, EE, CY, LV, LT, Polija, BG, RO un TR: nav datu.

Avots: Eurostat – Eiropas Integrētā sociālās aizsardzības statistikas sistēma (ESSPROS).

25 Sociālie pabalsti pēc saņēmēju grupām procentos no kopējās pabalstu summas 2001. gadā

Piezīme: CZ, EE, CY, LV, LT, PL, BG, RO un TR: nav datu.

Avots: Eurostat – Eiropas Integrētā sociālās aizsardzības statistikas sistēma (ESSPROS).

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Izdevumi darba tirgus politikai

2001. gadā izdevumi darba tirgus politikai četrpadsmit valstīs, kas sniedza datus, sastādīja 2 % no IKP. Izdevumi aktīviem darba tirgus pasākumiem sastāda 0,66 % un izdevumi pasīvai politikai – 1,27 %. Visi dati liecina par nelielu kritumu jau trešo gadu pēc kārtas. Tādas pašas lielas atšķirības varēja redzēt 2000. un 2001. gadā: divas valstis izdeva vairāk par 3 % no IKP (Beļģija un Dānija), sešas valstis izdeva no 2 % līdz 3 % (Vācija, Spānija, Francija, Nīderlande, Somija un Zviedrija) un sešas valstis izdeva mazāk par 2 % (Grieķija, Īrija, Itālija, Austrija, Portugāle un Apvienotā Karaliste). Šīs lielās atšķirības var izskaidrot ar vienreizējo pabalstu daudzumu dažās valstīs, pabalstu, kas domāti bezdarbniekiem un mērķgrupām, bet tādēļ, ka tie nav īpaši plānoti šo grupu pabalstam, tie nav iekļauti LMP (Darba tirgus politikas) datu krājumā.

Galvenie rādītāji

EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR

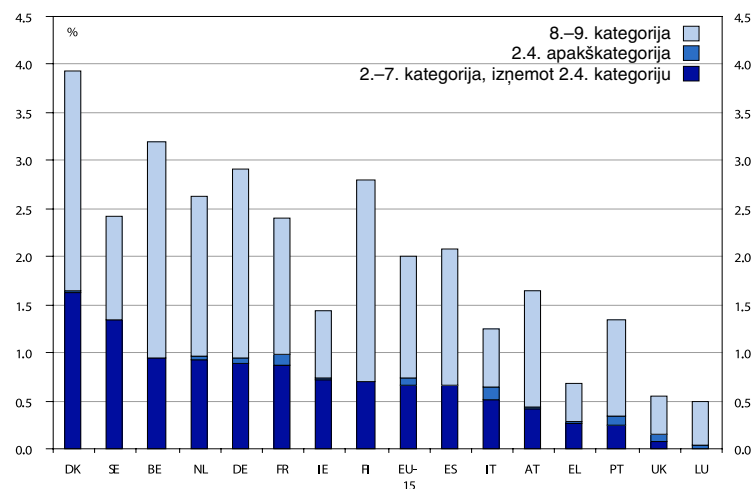
Valsts izdevumi aktīviem LMP pasākumiem procentos no IKP 2001. gadā (2.–7. kategorija, izņemot 2.4. kategoriju)

EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
: 0,663	: 0,952	: 1,624	0,887	: 0,264	0,658	0,873	0,71	0,509	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	0,92	0,423	: 0,248	:	:	0,692	1,341	0,073	:	:	:	:

Piezīme: 2.–7.kategorija: apmācība – darba rotācija un kopīgs darbs – darbinieku stimulācija – darba nespējīgu cilvēku integrācija – darba vietu radīšana – motivācija darba uzsākšanai. 2.4. apakškategorija: īpašs atbalsts mācekļiem. 8.–9. kategorija: bezdarbnieku pabalsts – agra pensionēšanās.

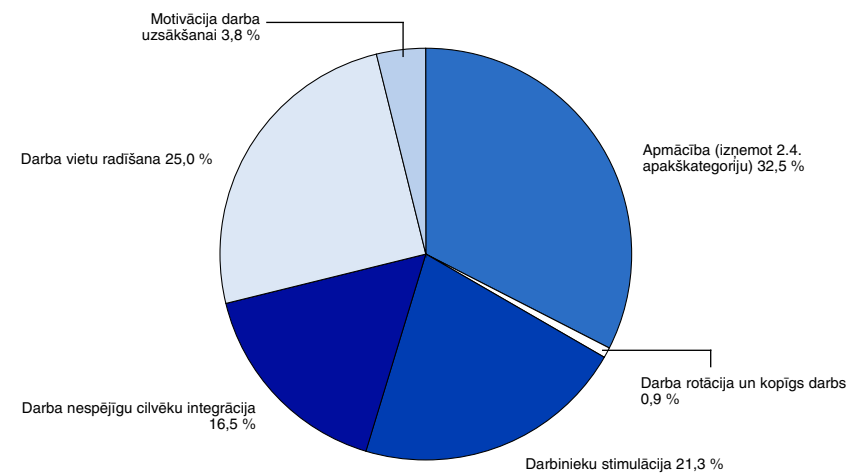
Avots: Eurostat – Darba tirgus politikas datubāze (LMP).

26 Valsts izdevumi LMP pasākumiem procentos no IKP 2001. gadā

Piezīme: nav datu ne par jaunajām dalībvalstīm, ne par kandidātvalstīm.
Avots: Eurostat – Darba tirgus politikas datubāze (LMP).

27 Izdevumi darba tirgus politikai pēc darbības veida (2.–7. kategorija) ES-15 dalībvalstīs 2001. gadā

Avots: Eurostat – Darba tirgus politikas datubāze (LMP).

Ienākumu sadale

Pēc iedzīvotāju vidējiem svērtiem ienākumiem ES-25 dalībvalstīs 2001. gadā augšējie (visaugstākie ienākumi) 20 % no dalībvalstu iedzīvotājiem saņēma 4,4 reizes vairāk no attiecīgās dalībvalsts kopējiem ienākumiem nekā apakšējie (nabadzīgākie) 20 % no attiecīgās dalībvalsts iedzīvotājiem. Šī atšķirība starp visbagātākajiem un visnabadzīgākajiem cilvēkiem vismazākā ir Dānijā (3,2), kam seko Zviedrija, Somija, Austrija un Vācija. Vislielākā tā ir dienvidu dalībvalstīs, Irijā un Apvienotā Karalistē. Izņemot Baltijas valstis un Slovākijas Republiku, atšķirība jaunajās dalībvalstīs ir līdzīga vai mazāka nekā vidēji ES.

Galvenie rādītāji

EU - 25 EU - 15 Euro zone BE CZ DK DE EE EL ES FR IE IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT SI SK FI SE UK BG RO TR

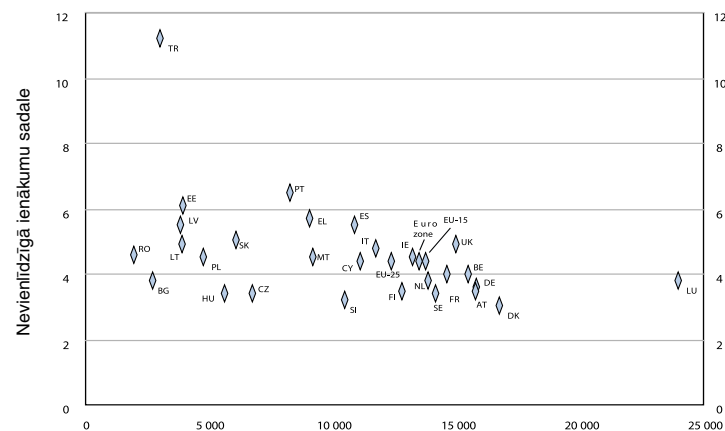
Ne vienlīdzīga ienākumu sadale (ienākumu kvintiles daļas koeficients) 2001. gadā (to kopējo ienākumu attiecība, ko saņem 20 % to iedzīvotāju, kam ir visaugstākie ienākumi (visaugstākā kvintile), pret tiem ienākumiem, ko saņem 20 % to iedzīvotāju, kam ir viszemākie ienākumi (viszemākā kvintile). Ienākumus jāsaprot kā ekvivalentos tīros ienākumus).

4,4s 4,4s 4,4s 4,0 3,4 3,0 3,6 6,1 5,7 5,5 4,0 4,5 4,8 4,4 5,5 4,9 3,8 3,4 4,5 3,8 3,5 4,5 6,5 3,2 5,4p 3,5 3,4 4,9 3,8 4,6 11,2

Piezīme: CY: 1997. g., LV: 2002. g., MT: 2000. g., SI: 2000. g., SK: 2003. g. un TR: 2002. g.

Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts UDB (Universal Data Base) versija, 2003. g. decembrī, izņemot DK, SE, desmit jaunās dalībvalstis un trīs kandidātvalstis: attiecīgo valstu pārskati.

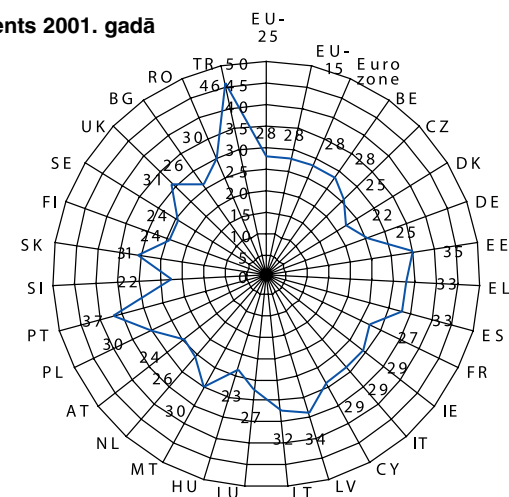
28 Ienākumu līmenis un nevienlīdzīgā ienākumu sadale 2001. gadā

Ilgadējā ekvivalentā tīro mājsaimniecību ienākumu mediāna (pēc PPS – pirktspējas paritātes standarta)

Piezīme: CY: 1997. g., LV: 2002. g., MT: 2000. g., SI: 2000. g., SK: 2003. g. un TR: 2002. g.
Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. g. decembrī, izņemot desmit jaunās dalībvalstis un trīs kandidātvalstis: attiecīgo valstu pārskati.

29 Gini koeficients 2001. gadā

Piezīme: CY: 1997. g., LV: 2002. g., MT: 2000. g., SI: 2000. g., SK: 2003. g. un TR: 2002. g.
Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. g. decembrī, izņemot desmit jaunās dalībvalstis un trīs kandidātvalstis: attiecīgo valstu pārskati.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Zemu ienākumu mājāsaimniecības

Ja palūkojamies uz kopējo iedzīvotāju skaitu, tad redzam, ka apmēram 15 % ES-25 dalībvalstu pilsoņu ekvivalentais ienākums bija mazāks par 60 % no attiecīgās valsts mediānas 2001. gadā. Šis skaitlis attiecas uz apmēram 68 miljoniem cilvēku. Ja ņemam 60 % no valsts mediānas kā atskaites sliekšni, tad to cilvēku proporcija, kam draudēja nabadzība, bija salīdzinoši augsta Īrijā (21 %), Vidusjūras valstīs, Baltijas valstīs, Slovērijas Republikā un Apvienotā Karalistē, un tā bija salīdzinoši zema Beneluksa valstīs, Vācijā un Austrijā, ziemeļu dalībvalstīs un Centrāl- un Austrumeiropas valstīs. No vecajām dalībvalstīm tā bija viszemākā Zviedrijā (9 %) un pat vēl zemāka Čehijas Republikā (8 %). Šajā sakarā jāatceras, ka mēs analizējam katras valsts relatīvo nabadzību un nevis absolūto nabadzību, attiecinot to uz neatkarīgu atskaites sliekšni. Sociālie pabalsti (pensijas un citi maksājumi) visās valstīs samazina to cilvēku proporciju, kam draud nabadzība, bet ne vienādā mērā: samazinājuma diapazons ir no 50 % vai mazāk Grieķijā, Spānijā, Īrijā, Portugālē, Kiprā un Maltā līdz 75 % Zviedrijā, Čehijas Republikā un Ungārijā.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR

To cilvēku procents, kam draudēja nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas 2001. gadā (to personu procents ar ekvivalento tīro ienākumu pirms sociālā pabalsta saņemšanas, kas ir zem draudoša nabadzības sliekšņa, kurš noteikts kā 60 % no valsts ekvivalento tīro ienākumu mediānas). Ienākumi (pēc sociālā pabalsta saņemšanas). (Vecuma pensija un apgādnieka zaudējuma pensija tiek uzskatītas par ienākumiem pirms sociālā pabalsta saņemšanas, nevis par sociālo pabalstu.)

Kopējais	24s	24s	22s	23	18	36	21	25	23	23	24	30	22	18	24	24	23	20	21	21	22	30	24	17	28p	19	34	29	19	22	29
Sievietes	25s	25s	23s	25	19	:	23	26	24	25	24	32	23	20	25	24	23	21	21	21	25	30	24	18	27p	20	:	32	20	23	31
Vīrieši	23s	22s	21s	21	18	:	20	25	21	22	23	29	21	17	24	24	20	21	21	21	19	31	25	17	28p	17	:	26	18	22	28

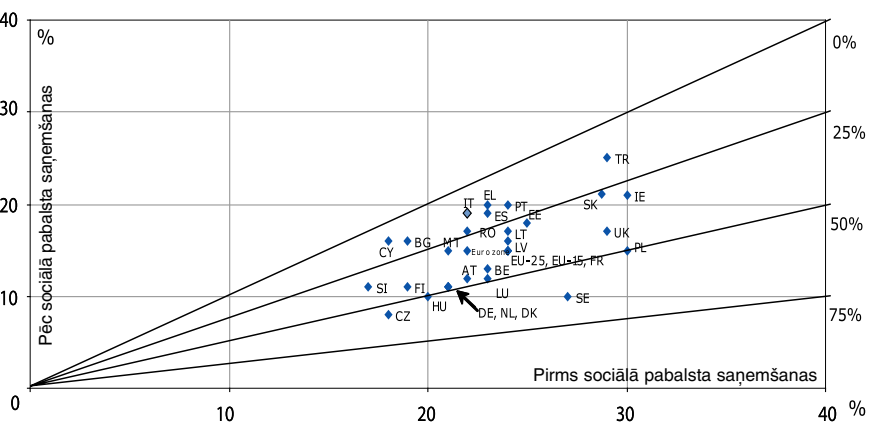
To cilvēku procents, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas 2001. gadā (to personu procents ar ekvivalento tīro ienākumu, kas ir zem draudoša nabadzības sliekšņa, kurš ir noteikts kā 60 % no valsts ekvivalento tīro ienākumu mediānas).

Kopējais	15s	15s	15s	13	8	10	11	18	20	19	15	21	19	16	16	17	12	10	15	11	12	15	20	11	21p	11	9	17	16	17	25
Sievietes	17s	17s	16s	15	8	:	12	19	22	20	16	23	20	18	16	17	13	10	15	11	14	15	20	12	21p	14	:	19	17	17	26
Vīrieši	14s	14s	14s	12	7	:	10	17	19	17	15	20	19	15	16	17	12	10	15	12	9	16	20	10	21p	9	:	15	14	17	25

Piezīme: CY: 1997. g., LV: 2002. g., MT: 2000. g., SI: 2000. g., SK: 2003. g. un TR: 2002. g.

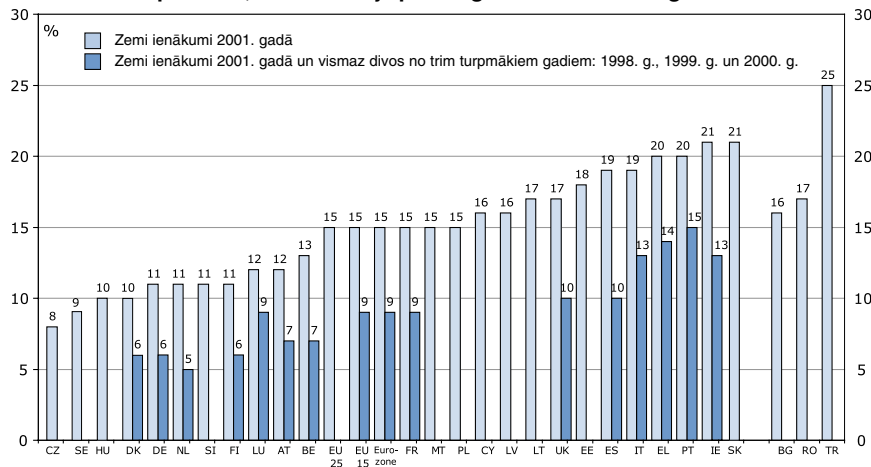
Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājāsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. g. decembrī, izņemot DK, SE, desmit jaunās dalībvalstis un trīs kandidātvalstis: attiecīgo valstu pārskati.

30 To cilvēku procents, kam draudēja nabadzība pirms un pēc sociālā pabalsta saņemšanas 2001. gadā

Piezīme: CY: 1997. g., LV: 2002. g., MT: 2000. g., SI: 2000. g., SK: 2003. g. un TR: 2002. g.
Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājāsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. g. decembrī, izņemot DK, SE, desmit jaunās dalībvalstis un trīs kandidātvalstis: attiecīgo valstu pārskati.

31 To cilvēku procents, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas, un to cilvēku procents, kam draudēja pastāvīga nabadzība 2001. gadā.

Piezīme: CY: 1997. g., LV: 2002. g., MT: 2000. g., SI: 2000. g., SK: 2003. g. un TR: 2002. g.
Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājāsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. g. decembrī, izņemot DK, SE, desmit jaunās dalībvalstis un trīs kandidātvalstis: attiecīgo valstu pārskati.

Bezdarbnieku mājsaimniecības un zemas algas

Nabadzību un sociālo atstumtību visbiežāk izsauc bezdarbs un zemas darba algas. 2003. gadā 10,1 % cilvēku vecumā no 18 līdz 59 gadiem ES-25 dalībvalstīs dzīvoja bezdarbnieku mājsaimniecībās (9,6 % ES-15 dalībvalstīs). Bērniem vecumā no 0 līdz 17 gadiem šie rādītāji bija 9,6 % ES-25 dalībvalstīs un 9,8 % ES-15 dalībvalstīs.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Cilvēki vecumā no 18 līdz 59 gadiem, kas dzīvoja bezdarbnieku mājsaimniecībās 2003. gadā (personu/sieviešu/vīriešu procents vecumā no 18 līdz 59 gadiem, kas dzīvoja mājsaimniecībās, kurās neviens nestrādāja. Studenti vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kas dzīvo mājsaimniecībās, kuru iemītņiki ir tikai viena vecuma studenti, kas nav iekļauti ne numeratorā, ne denominatorā).																															
Kopējais	10,1e	9,6e	9,4e	14,4	7,7	10,0p	10,9	9,0	7,2	10,4p	8,5p	9,7	5,2	8,7	7,4	6,3p	11,6b	7,9	8,1	7,5p	14,8p	5,3	8,7	10,1	:	:	10,9	15,3	11,1	:	
Sievietes	11,3e	10,8e	10,4e	16,2	9,7	10,7p	10,5	11,4	7,8	11,4p	9,8p	11,3	6,1	8,6	7,4	7,0p	12,2b	9,7	9,5	8,7p	15,9p	6,0	9,6	10,9	:	:	12,9	15,8	12,4	:	
Vīrieši	8,9e	8,4e	8,3e	12,7	5,8	9,4p	11,3	6,4	6,5	9,3p	7,3p	8,2	4,3	8,9	7,4	5,6p	10,9b	6,2	6,9	6,3p	13,7p	4,6	7,8	9,3	:	:	8,9	14,7	9,8	:	

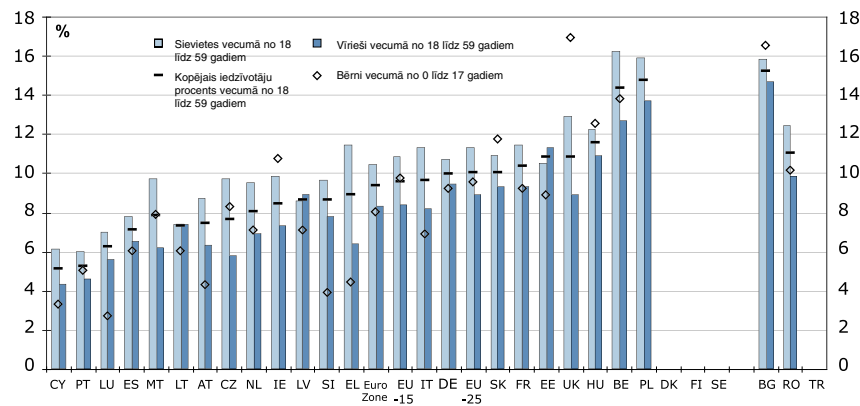
Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

Bērni vecumā no 0 līdz 17 gadiem, kas dzīvoja bezdarbnieku mājsaimniecībās 2003. gadā (to personu procents vecumā no 0 līdz 17 gadiem, kas dzīvoja mājsaimniecībās, kurās neviens nestrādā).

9,6e	9,8e	8,1e	13,9	8,4	9,3p	9,0	4,5	6,1	9,3p	10,8p	7,0	3,4	7,2	6,1	2,8p	12,6b	8,0	7,2	4,4p	:	5,1	4,0	11,8	:	:	17,0	16,6	10,2	:

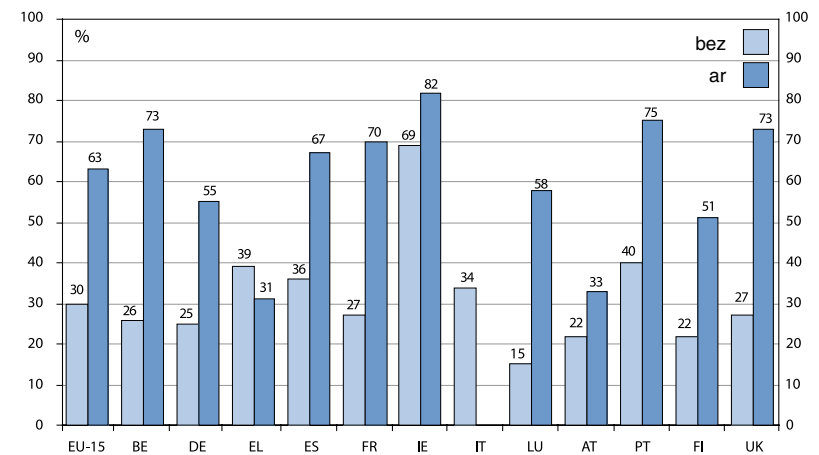
Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

32 Iedzīvotāji bezdarbnieku mājsaimniecībās 2003. gadā

Avots: Eurostat – Eiropas Savienības darbaspēka pārskats.

33 To personu procents, kam draud nabadzība un kas dzīvo mājsaimniecībās, kurās ir darba vecuma cilvēki, ... apgādājami bērni mājsaimniecībās, kurās neviens darba vecuma persona nestrādāja 2001. gadā

Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. gada decembrī.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Sievietes un vīrieši lēmējstādēs

Eiropas Savienībā sieviešu pārstāvība Eiropas Parlamentā ir nemitīgi palielinājusies ar katrām jaunām vēlēšanām kopš 1984. gada, un 2004. gada janvārī tā sasniedza 31 % (pēdējās vēlēšanas notika 1999. gada jūnijā). Visu dalībvalstu parlamentos vai to apakšpalātās sieviešu ir daudz mazāk nekā vīriešu – to sieviešu skaits, kas ieņēma kādu amatu šajos orgānos 2003. gadā, bija no 8 % Maltā līdz 45 % Zviedrijā.

Galvenie rādītāji

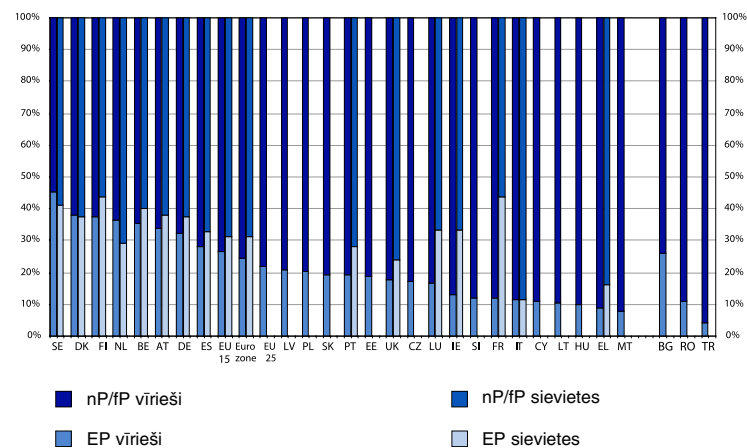
	EU - 25	EU - 15	Euro zona	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Sieviešu procents nacionālos vai federālos parlamentos vai to apakšpalātās 2003. gada novembrī (nP/fP) un Eiropas Parlamentā 2004. gada janvārī (EP).																															
nP/fP	21,4i	25,8i	24,6i	35,3	17,0	38,0	32,2	18,8	8,7	28,3	12,2	13,3	11,5	10,7	21,0	10,6	16,7	9,8	7,7	36,7	33,9	20,2	19,1	12,2	19,3	37,5	45,3	17,9	26,3	10,7	4,4
EP	-	31,0i	31,5i	40,0	-	37,5	37,4	-	16,0	32,8	43,7	33,3	11,5	-	-	-	33,3	-	-	29,0	38,1	-	28,0	-	-	43,8	40,9	24,1	-	-	-

Piezīmes:

- 1) nP/fP = dalībvalsts parlaments vai federālais parlaments; EP = Eiropas Parlaments.
- 2) Datus sniedza dalībvalstu parlamenti līdz 2003. gada 30. novembrim un Eiropas Parlaments 2004. gada janvārī.
- 3) nP/fP ES-25 dalībvalstu, ES-15 dalībvalstu un euro zonas skaitļi ir attiecīgo dalībvalstu vidējie procenti, bet ES-15 dalībvalstu EP un euro zonas skaitļi ir sieviešu skaits procentos no visiem EP locekļiem no attiecīgām dalībvalstīm. EP vidējais procents no 15 dalībvalstīm ir 32,6 %, un vidējais procents no euro zonas dalībvalstīm ir 32,2 %.

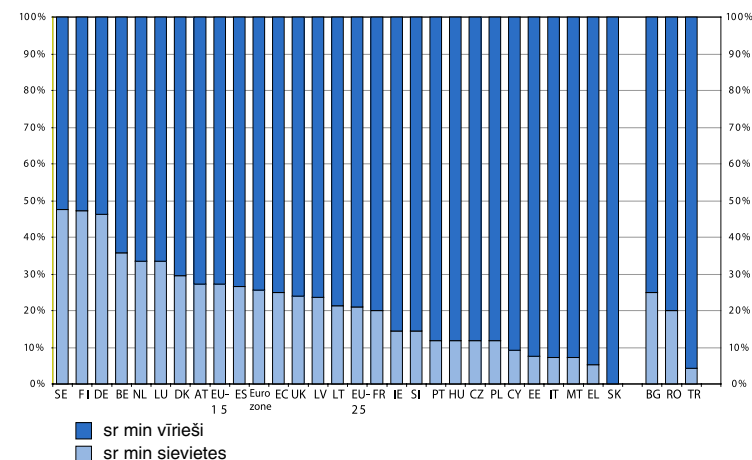
Avoti: Starpparlamentārā Savienība (<http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>) un Eiropas Parlaments (<http://www.europarl.eu.int/whoswho/default.htm>).

34 Sieviešu un vīriešu procents nacionālos un federālos parlamentos vai to apakšpalātās 2003. gada novembrī (nP/fP) un Eiropas Parlamentā 2004. gada janvārī (EP)

Avoti: Starpparlamentārā Savienība (<http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>) un Eiropas Parlaments (<http://www.europarl.eu.int/whoswho/default.htm>).

35 Sieviešu un vīriešu procents dalībvalsts valdības ministra amatā (sr min) un Eiropas Komisijas komisāra (EC) amatā 2003. gadā

Avoti: Dalībvalstu avoti un Eiropas Komisija (http://europa.eu.int/comm/commissioners/index_en.htm).

Vīriešu un sieviešu izpeļņa

ES-15 dalībvalstīs vidējā sieviešu vienas stundas bruto izpeļņa 2001. gadā bija par 16 % mazāka nekā vidējā vīriešu vienas stundas izpeļņa. Jauno dalībvalstu statistikas dati nav pilnībā salīdzināmi, bet tie tomēr tiks iekļauti aprakstā. Vismazākās atšķirības ir Itālijā, Maltā, Portugālē un Slovēnijā, bet vislielākās – Čehijas Republikā, Igaunijā, Vācijā un Apvienotā Karalistē. ES-15 valstu atšķirību līmenis nav mainījies kopš 1994. gada, kad kļuva pieejami pirmie dati. Lai samazinātu algu atšķirības, kas sakņojas dzimumu atšķirībās, jārisina tiešās algu diskriminācijas un netiešās, ar darba tirgu, profesijas izvēli un karjeru saistītās, diskriminācijas problēmas.

Galvenie rādītāji

EU - 25 EU - 15 Euro zone BE CZ DK DE EE EL ES FR IE IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT SI SK FI SE UK BG RO TR

Uz dzimumu balstītās algu atšķirības neregulētā formā 2001. gadā (starpība starp vīriešu un sieviešu vidējo vienas stundas bruto izpeļņu procentos no vidējās vīriešu vienas stundas bruto izpeļņas. Iedzīvotāji sastāv no visiem algotiem darbiniekiem vecumā no 16 līdz 64 gadiem, kas strādā 15 un vairāk stundu nedēļā).

2001 : 16s 12 26 15 21 24 18 17 14 17 6 26 16 16 18 19 10 19 20 15 10 11 20 17 18 21 : 18 :

Piezīmes: ES-15 dalībvalstis: vidējā svērtā valsts alga vecajās dalībvalstīs dota visām valstīm bez izņēmuma.

CZ: iekļauti tikai tie pilna darba laika darbinieki, kuri strādā uzņēmumos ar vairāk nekā 9 darbiniekiem.

CY, BG: iekļauti tikai pilna darba laika darbinieki.

LU: 1996. gada dati.

HU: iekļauti tikai tie pilna darba laika darbinieki, kuri strādā uzņēmumos ar vairāk nekā 5 darbiniekiem.

NL: dati balstās uz gada izpeļņu, ņemot vērā arī virsstundu samaksu un neregulārus maksājumus.

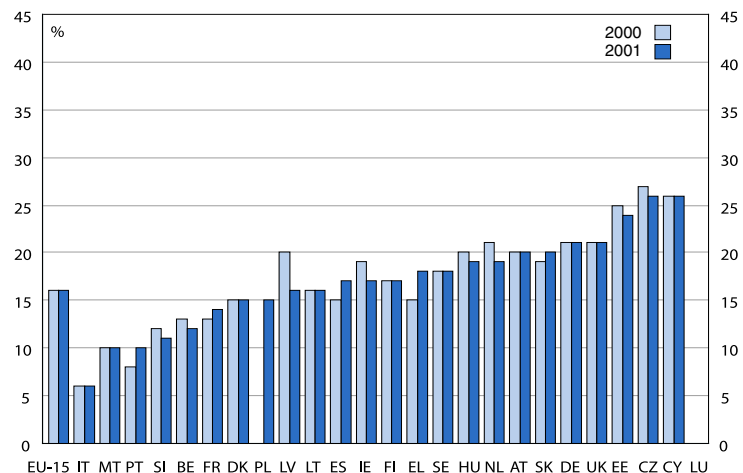
PL: iekļauti tikai tie darbinieki, kuri strādā uzņēmumos ar vairāk nekā 9 darbiniekiem.

SI: iekļauti tādu valsts uzņēmumu darbinieki un privātu uzņēmumu darbinieki, kuros strādā vairāk par 2 darbiniekiem.

SE: dati balstās uz pilna darba laika ekvivalentām mēnešalgām, nevis uz stundu likmi.

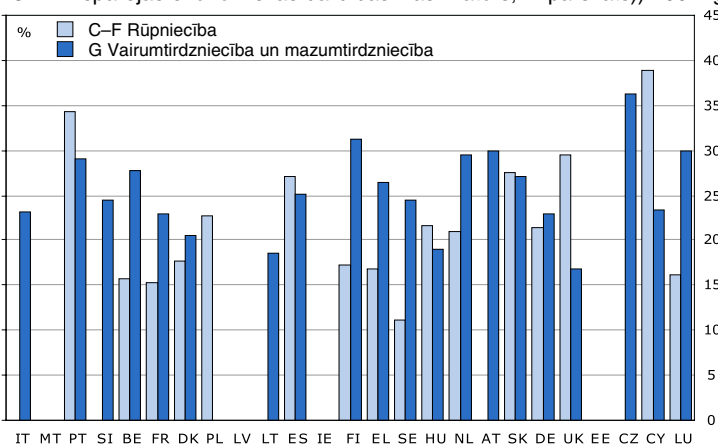
Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. gada decembrī (izņemot FR, NL, SE un jaunās dalībvalstis: attiecīgo valstu pārskati).

36 Uz dzimumu balstītās algu atšķirības neregulētā formā 2000. un 2001. gadā

Avots: Eurostat – Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts, UDB versija, 2003. gada decembrī (izņemot FR, NL, SE un jaunās dalībvalstis: attiecīgo valstu pārskati).

37 Starpība starp vīriešu un sieviešu vidējo gada izpeļņu procentos no vīriešu vidējās gada izpeļņas (pilna darba laika darbinieki iedaļās C–F un G (NACE – vispārējās ekonomiskās darbības klasifikators, 1. pārskats)) 2001. g.

Piezīmes: atskaites gads ES (iedaļas C–F): 2000. g. un FR, LU, PT, HU (iedaļa G): 2000. g. Joslas dotas tādā pašā secībā kā iepriekšējā diagrammā, lai būtu vieglāk tās salīdzināt.

Avots: Eurostat – Saskaņota statistika par izpeļņām.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Vidējais paredzamais mūža ilgums un vidējā paredzamā veselība

Paredzamais mūža ilgums turpina augt un 2001. gadā ES-15 dalībvalstīs sasniedza 81,6 gadus sievietēm un 75,5 gadus vīriešiem. Visās 25 dalībvalstīs un trīs kandidātvalstīs sievietes dzīvo ilgāk nekā vīrieši. ES-15 dalībvalstīs 1996. gadā sievietes varēja sagaidīt, ka dzīvos līdz 66 gadiem, un vīrieši – līdz 63 gadiem bez invaliditātes.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR
Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums 2001. gadā (vidējais gadu skaits, ko jaundzimis bērns varēja gaidīt nodzīvot, ja visu mūžu būs pakļauts pašreizējiem mirstības apstākļiem (ar vecumu saistītai iespējamībai nomirt))																															
Sievietes	81,6	81,8	80,1	78,6	79,3	81,0	76,4	80,7	82,9	82,9	79,6	82,8	81,0	76,6	77,4	80,8	76,4	81,1	80,7	81,7	78,3	80,3	80,3	77,8	81,5	82,1	80,2	75,3	74,8	71,0	
Vīrieši	75,5	75,4	74,5	72,1	74,7	75,0	64,9	75,4	75,6	75,5	74,6	76,7	76,1	65,2	65,9	75,3	68,1	76,4	76,4	75,8	75,9	70,2	73,6	72,3	69,6	74,6	77,6	75,5	68,5	67,7	66,4

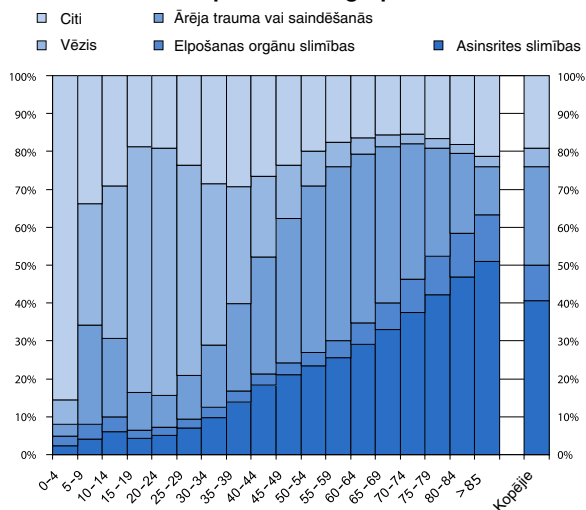
Piezīme: DE un UK: 2000. g. dati.
Avoti: Eurostat – Demogrāfiskā statistika, TR: Eiropas Padome.

Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums bez invaliditātes 1996. gadā

Sievietes	66	69	62	69	70	68	63	67	70				64			63	66	61			59			62						
Vīrieši	63	65	62	63	67	65	60	64	67				61			63	62	59			56			61						

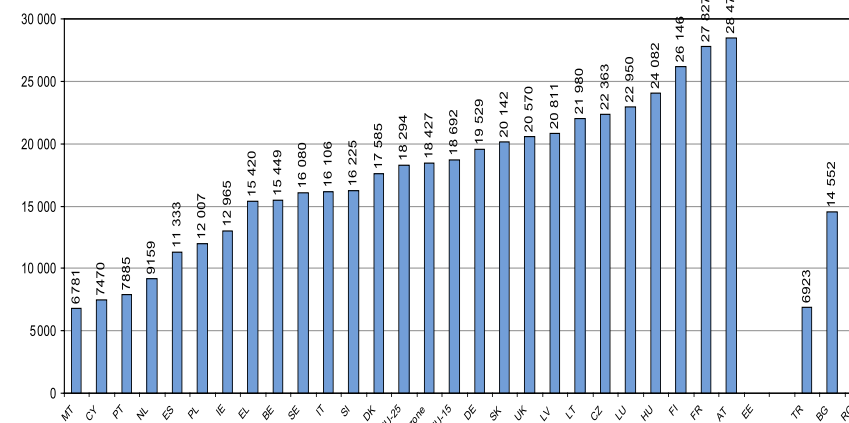
Avots: Eurostat – Mirstības statistika un Eiropas Kopienas mājsaimniecību saraksts.

38 Galvenie nāves iemesli pēc vecuma grupām ES-25 dalībvalstīs 2000. gadā

Piezīmes: BE: 1997. g.; DK un UK: 1999. g.
Avots: Eurostat – Mirstības statistika.

39 Personas, kas izrakstītas no slimnīcām uz 100 000 iedzīvotājiem, pēdējie pieejamie dati (1998. g., 1999. g., 2000. g. vai 2001. g.)

Piezīmes: 2001. g., izņemot: BE, DK, ES, FR, LU, AT, UK, SI un TR; 2000. g.; ES-15 dalībvalstīs, DE, EE, IT, HU un PL: 1999. g.; EL: 1998. g., UK ietver tikai Angliju.
Avots: Eurostat – Veselības un drošības statistika.

Veselības problēmas, kas saistītas ar nelaiemes gadījumiem darba vietā

2001. gadā apmēram 3,8 % no ES strādniekiem cieta nelaiemes gadījumos darba vietā, kas beidzās ar trīs dienu ilgu prombūtni no darba, 6,1 % nelaiemes gadījumu beidzās bez vajadzības kavēt darbu vai arī prombūtnē ilga mazāk par trim dienām. Sākot ar 1994. gadu, to nelaiemes gadījumu skaits, kas prasīja vairāk nekā trīs dienu ilgu prombūtni, samazinājās par 15 % (indeksa vērtība 1998. g. = 100, 2001. g. = 94 un 1994. g. = 111). 1998. un 1999. g. 5,4 % darbinieku gadā bija ar darbu saistītas veselības problēmas. 2000. g. ap 500 miljonu darbadienu gāja zudumā darba negadījumu dēļ un ar profesiju saistītu slimību dēļ (350 miljonu zaudētu dienu). Ceļu negadījumos bojā gājušo skaits ir samazinājies apmēram par 46 % kopš 1970., bet 2001. gadā tomēr uz ES-15 dalībvalstu ceļiem gāja bojā ap 40 000 cilvēku.

Galvenie rādītāji

	EU - 25	EU - 15	Euro zone	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR

Negadījumi darbā – nopietnas traumas 2001. gadā (Nopietnu traumu indekss darba vietā uz 100 tūkstošiem strādājošu personu (1998. g. = 100)).

Kopējais	94p	94p	92p	83	91	82	88	132	86	106	98	105	92	112	116	85	97	86	99	92	83	78	88	94	84	87b	113	110	87	113	90
Sievietes	100p	100p	98p	88	97	88	94	181	77	110	110	173	88	123	:	87	101	90	89	:	73	:	87	95	83	87b	106	111	:	112	:
Vīrieši	93p	93p	92p	84	89	83	89	120	89	108	94	91	96	100	:	87	98	85	101	:	86	:	89	92	84	87b	116	108	:	117	:

Piezīmes: PT: 2000. g. dati. 2001. g. kopējais negadījumu skaits visās ES dalībvalstīs, vecajās dalībvalstīs un euro zonā ir aptuvenš, jo trūkst datu par PT. (Izmantoti 2000. g. dati).

Avots: Eurostat – Eiropas darba negadījumu statistika (ESAW).

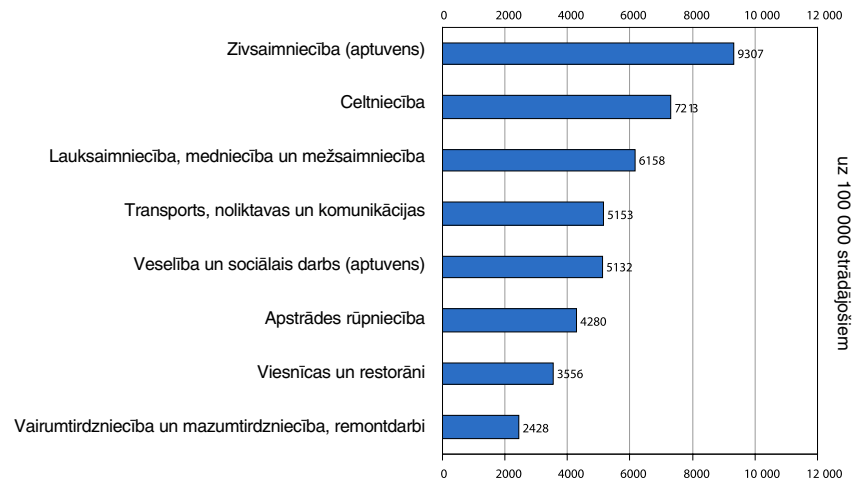
Negadījumi darbā – negadījumi, kas beidzās ar nāvi 2001. gadā (Nāves gadījumu indekss darba vietā uz 100 tūkstošiem strādājošu personu (1998. g. = 100)).

Kopējais	80p	79p	77p	124	96	55	65	78	78	81	79	43	62	62i	140	105	37i	71	48i	79	94	92	104	105	71	98*	105	92	100	97	92

Piezīmes: PT: 2000. g. dati. CY, LU, MT: indeksa vērtības balstās uzniecīgu nāves gadījumu skaitu gadā. 2001. g. kopējais negadījumu skaits visās ES-25 dalībvalstīs, ES-15 dalībvalstīs un euro zonā ir aptuvenš, jo trūkst datu par PT (izmantoti 2000. g. dati).

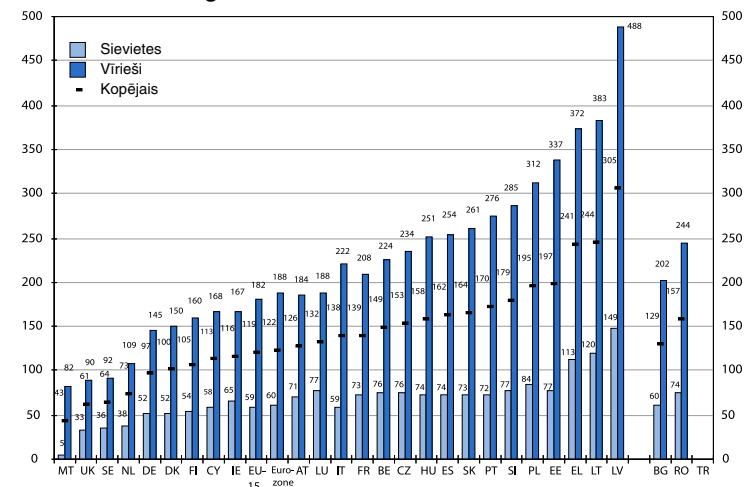
Avots: Eurostat – Eiropas darba negadījumu statistika (ESAW).

40 Negadījumi darbā pēc nodarbinātības veida ES-15 dalībvalstīs 2001. gadā

Avots: Eurostat – Eiropas darba negadījumu statistika (ESAW).

41 Transporta negadījumos bojā gājušo skaits uz miljons iedzīvotājiem pēc dzimuma 1999. gadā

Piezīmes: BE: 1997. g., MT: 2002. g. dati.

Avots: Eurostat – Mirstības statistika.

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

2. pielikums: Galvenie sociālie rādītāji uz ģeopolitisko vienību

Piezīmes par šo rādītāju nolasiņu atrodas tūlīt pēc tabulas

Nr.	Galvenais rādītājs	Vienība	Gads	EU-25	EU-15	Euro-zona	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT
3	Vecuma nespējnieku koeficients	%	2003	24,1	25,0e	24,8	26,0	19,7	22,3	25,9	23,5e	26,0e	25,1e	25,1	16,4	26,9e	17,6e	23,3	22,0
4	Migrācijas saldo koeficients uz iedzīvotājiem	1 000	2002	2,8e	3,3e	:	3,9	1,2	1,8	2,7	0,1	2,9	5,5	1,1	8,3	6,1	9,7	-0,8	-0,6
5t	Jaunatnes izglītības līmenis – kopējais	%	2002	76,6p	73,8p	72,8	81,1	91,7	79,6	73,3	80,4	81,3	64,9	81,7	83,9	69,1	85,3	73,2b	79,3b
5f	Jaunatnes izglītības līmenis – sievietes	%	2002	79,5p	76,8p	76,1	84,7	91,7	82,3	73,8	87,1	85,9	71,9	82,8	88,1	74,0	90,3	82,2b	80,5b
5m	Jaunatnes izglītības līmenis – vīrieši	%	2002	73,7p	70,8p	69,4	77,6	91,8	76,8	72,6	73,7	76,3	58,2	80,5	79,7	64,2	79,6	64,4b	78,1b
6t	Mūžizglītība – kopējā	%	2002	8,0	8,5	5,5	6,5	5,9	18,4	5,8	5,2	1,2	5,0	2,7	7,7	4,6	3,7	8,2	3,3b
6f	Mūžizglītība – sievietes	%	2002	8,6	9,2	5,6	6,3	5,7	20,7	5,5	6,7	1,1	5,4	3,0	8,8	4,7	3,8	10,9	4,2b
6m	Mūžizglītība – vīrieši	%	2002	7,4	7,9	5,5	6,8	6,1	16,2	6,1	3,6	1,2	4,5	2,4	6,5	4,5	3,6	5,2	2,3b
7at	Nodarbinātības līmenis – kopējais	%	2002	62,9	64,3	62,4	59,9	65,4	75,9	65,3	62,0	56,7	58,4	63,0	65,3	55,5	68,6	60,4	59,9
7af	Nodarbinātības līmenis – sievietes	%	2002	54,7	55,6	53,1	51,4	57,0	71,7	58,8	57,9	42,5	44,1	56,7	55,4	42,0	59,1	56,8	57,2
7am	Nodarbinātības līmenis – vīrieši	%	2002	71,0	72,8	71,7	68,3	73,9	80,0	71,7	66,5	71,4	72,6	69,5	75,2	69,1	78,9	64,3	62,7
7bt	Vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis – kopējais	%	2002	38,7	40,1	36,4	26,6	40,8	57,9	38,6	51,6	39,7	39,7	34,8	48,1	28,9	49,4	41,7	41,6
7bf	Vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis – sievietes	%	2002	29,1	30,5	26,4	17,5	25,9	50,4	30,1	46,5	24,4	22,0	30,6	30,8	17,3	32,2	35,2	34,1
7bm	Vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis – vīrieši	%	2002	48,9	50,1	46,8	36,0	57,2	64,5	47,1	58,4	56,0	58,6	39,3	65,1	41,3	67,3	50,5	51,5
8at	Bezdarba līmenis – kopējais	%	2002	8,8	7,7	8,4	7,3	7,3	4,6	8,6	9,5	10,0	11,3	8,8	4,3	9,0	3,9	12,6	13,6
8af	Bezdarba līmenis – sievietes	%	2002	9,8	8,7	9,9	8,2	9,0	4,7	8,4	8,9	15,0	16,4	10,0	4,0	12,2	4,9	11,4	13,4
8am	Bezdarba līmenis – vīrieši	%	2002	8,0	6,9	7,3	6,6	6,0	4,4	8,7	10,1	6,6	8,0	7,7	4,6	7,0	3,0	13,6	13,7
8bt	Ilgstoša bezdarba līmenis – kopējais	%	2002	3,8	3,0	3,5	3,5	3,7	0,9	4,0	4,8	5,1	3,9	2,8	1,3	5,3	0,8	5,8	7,0
8bf	Ilgstoša bezdarba līmenis – sievietes	%	2002	4,5	3,6	4,4	4,1	4,5	0,9	4,1	3,8	8,3	6,3	3,3	0,7	7,2	1,2	5,0	6,9
8bm	Ilgstoša bezdarba līmenis – vīrieši	%	2002	3,3	2,6	2,9	3,1	2,9	0,8	3,9	5,7	3,0	2,3	2,2	1,7	4,1	0,5	6,5	7,2
9	Izdevumi sociālā aizsardzībai IKP	%	2002	:	27,5	27,4	27,5	:	29,5	29,8	:	27,2	20,1	30,0	14,6	25,6	:	:	:
10	Vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalsti % no visiem sociāliem pabalstiem 2001. g.	%	2001	:	46,1	46,4	43,7	:	38,0	42,5	:	51,3	45,3	43,7	24,8	62,3	:	:	:
11	Valsts izdevumi aktīviem LMP (darba tirgus politikas) pasākumiem % no IKP 2001. g.	%	2001	:	0,663	:	0,952	:	1,624	0,887	:	0,264	0,658	0,873	0,710	0,509	:	:	:
12	Ilgstoša bezdarba līmenis – sievietes	Proporcija	2001	4,4s	4,4s	4,4s	4,0	3,4	3,0	3,6	6,1	5,7	5,5	4,0	4,5	4,8	4,4	5,5	4,9
13at	To cilvēku skaits, kam draud nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas – kopējais	%	2001	24s	24s	22s	23	18	29	21	25	23	23	24	30	22	18	24	24
13af	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas – sievietes %, 2001. g.	%	2001	25s	25s	23s	25	19	:	23	26	24	25	24	32	23	20	25	24
13am	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas – vīrieši %, 2001. g.	%	2001	23s	22s	21s	21	18	:	20	25	21	22	23	29	21	17	24	24
13bt	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas – kopējais %, 2001. g.	%	2001	15s	15s	15s	13	8	10	11	18	20	19	15	21	19	16	16	17
13bf	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas – sievietes %, 2001. g.	%	2001	17s	17s	16s	15	8	:	12	19	22	20	16	23	20	18	16	17
13bm	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas – vīrieši %, 2001. g.	%	2001	14s	14s	14s	12	7	:	10	17	19	17	15	20	19	15	16	17
14at	To no 18 līdz 59 gadiem veco cilvēku skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājaisaimniecībās – kopējais skaits %, 2003. g.	%	2003	10,1e	9,6e	9,4e	14,4	7,7	:	10,0p	10,9	9,0	7,2	10,4p	8,5p	9,7	5,2	8,7	7,4
14af	To no 18 līdz 59 gadiem veco cilvēku skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājaisaimniecībās – sievietes %, 2003. g.	%	2003	11,3e	10,8e	10,4e	16,2	9,7	:	10,7p	10,5	11,4	7,8	11,4p	9,8p	11,3	6,1	8,6	7,4
14am	To no 18 līdz 59 gadiem veco cilvēku skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājaisaimniecībās – vīrieši %, 2003. g.	%	2003	8,9e	8,4e	8,3e	12,7	5,8	:	9,4p	11,3	6,4	6,5	9,3p	7,3p	8,2	4,3	8,9	7,4
14b	To no 0 līdz 17 gadiem veco bērnu skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājaisaimniecībās %, 2003. g.	%	2003	9,6e	9,8e	8,1e	13,9	8,4	:	9,3p	9,0	4,5	6,1	9,3p	10,8p	7,0	3,4	7,2	6,1
15af	Sieviešu procentu dalību valsts nacionālajos vai federālajos parlamentos vai to apakšpalātās	%	11/2003	21,4i	25,8i	24,6i	35,3	17,0	38,0	32,2	18,8	8,7	28,3	12,2	13,3	11,5	10,7	21,0	10,6
15bf	Sieviešu procentu dalību Eiropas Parlamentā	%	01/2004	-	31,0i	31,5i	40,0	-	37,5	37,4	-	16,0	32,8	43,7	33,3	11,5	-	-	-
16	Uz dzimumu balstīta atalgojuma nevienlīdzība pirms noregulēšanas	%	2001	:	16s	:	12	26	15	21	24	18	17	14	17	6	26	16	16
17af	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums – sievietes	gadi	2001	:	81,6	81,8	80,1	78,6	79,3	81,0	76,4	80,7	82,9	82,9	79,6	82,8	81,0	76,6	77,4
17am	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums – vīrieši	gadi	2001	:	75,5	75,4	74,5	72,1	74,7	75,0	64,9	75,4	75,6	75,5	74,6	76,7	76,1	65,2	65,9
17bf	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums bez invaliditātes – sievietes	gadi	1996	:	66	:	69	:	62	69	:	70	68	63	67	70	:	:	:
17bm	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums bez invaliditātes – vīrieši	gadi	1996	:	63	:	65	:	62	63	:	67	65	60	64	67	:	:	:
18at	Nopietnas darba traumas – kopējais	indekss	2001	94p	94p	92p	83	91	82	88	132	86	106	98	105	92	112	116	85
18af	Nopietnas darba traumas – sievietes	indekss (1998 = 100)	2001	100p	100p	98p	88	97	88	94	181	77	110	110	173	88	123	:	87
18am	Nopietnas darba traumas – vīrieši	indekss (1998 = 100)	2001	93p	93p	92p	84	89	83	89	120	89	108	94	91	96	100	:	87
18b	Nāves gadījumi darbā	indekss (1998 = 100)	2001	80p	79p	77p	124	96	55	65	78	78	81	79	43	62	62i	140	105

Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā | Pārskats

LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR	Galvenais rādītājs	Nr.
20,9	22,4	18,2	20,3	22,8	18,4	24,7	21,0	16,5	22,9	26,5	23,7e	24,9	20,6	:	Vecuma nespējnieku koeficients	3
5,9	0,3	4,8e	1,7	3,2	-0,3	6,8	1,1	0,2	1,0	3,5	2,1e	0,0	-0,1	1,4e	Migrācijas saldo koeficients uz	4
69,8	85,7	39,0	73,3	85,0	88,1	43,7	90,0	94,0	86,2	86,7	77,2p	77,5	75,3	:	Jaunatnes izglītības līmenis – kopējais	5t
65,5	85,8	42,2	76,7	84,4	91,3	52,0	92,3	95,3	90,4	88,3	78,5p	80,2	77,3	:	Jaunatnes izglītības līmenis – sieviešu	5f
74,0	85,5	36,1	70,0	85,6	84,8	35,4	87,9	92,6	81,9	85,2	75,9p	75,0	73,1	:	Jaunatnes izglītības līmenis – vīriešu	5m
7,7	3,3	4,4	16,4	7,5	4,3	2,9	9,1	9,0	18,9	18,4	22,3	1,3	1,1	:	Mūžizglītība – kopējā	6t
6,4	3,7	3,8	15,9	7,4	4,7	3,3	9,4	9,4	21,4	21,2	26,3	1,3	1,0	:	Mūžizglītība – sievietes	6f
8,9	2,9	4,9	16,9	7,6	3,9	2,4	8,8	8,7	16,5	15,7	18,6	1,4	1,2	:	Mūžizglītība – vīrieši	6m
63,7	56,6	54,5	74,4	69,3	51,5	68,2	63,4	56,8	68,1	73,6	71,7	50,6	57,6	45,6	Nodarbinātības līmenis – kopējais	7at
51,6	50,0	33,6	66,2	63,1	46,2	60,8	58,6	51,4	66,2	72,2	65,3	47,5	51,8	25,5	Nodarbinātības līmenis – sievietes	7af
75,6	63,5	75,3	82,4	75,7	56,9	75,9	68,2	62,4	70,0	74,9	78,0	53,7	63,6	65,5	Nodarbinātības līmenis – vīrieši	7am
28,3	26,6	30,3	42,3	30,0	26,1	50,9	24,5	22,8	47,8	68,0	53,5	27,0	37,3	33,8	Vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis – kopējais	7bt
18,6	18,5	11,8	29,9	20,9	18,9	41,9	14,2	9,5	47,2	65,6	44,7	18,2	32,6	21,0	Vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis – sievietes	7bf
37,9	36,7	50,4	54,6	39,8	34,5	61,2	35,4	39,1	48,5	70,4	62,6	37,0	42,7	47,3	Vecāku strādnieku nodarbinātības līmenis – vīrieši	7bm
2,8	5,6	7,4	2,7	4,3	19,8	5,1	6,1	18,7	9,1	4,9	5,1	17,8	7,5	10,3	Bezdarba līmenis – kopējais	8at
3,9	5,1	9,5	3,0	4,5	20,7	6,1	6,5	18,9	9,1	4,6	4,5	17,0	7,1	9,4	Bezdarba līmenis – sievietes	8af
2,1	6,0	6,5	2,5	4,1	19,0	4,2	5,8	18,6	9,1	5,3	5,6	18,5	7,8	10,7	Bezdarba līmenis – vīrieši	8am
0,8	2,4	3,2	0,7	0,8	10,9	1,8	3,3	12,1	2,3	1,0	1,1	11,9	3,8	3,2	Ilgstoša bezdarba līmenis – kopējais	8bt
1,0	2,1	2,4	0,8	1,1	12,3	2,2	3,4	12,5	2,0	0,8	0,7	11,5	3,7	3,6	Ilgstoša bezdarba līmenis – sievietes	8bf
0,6	2,7	3,4	0,6	0,6	9,7	1,4	3,3	11,7	2,5	1,2	1,4	12,3	3,8	3,0	Ilgstoša bezdarba līmenis – vīrieši	8bm
21,2	19,9	18,3	27,6	28,4	:	23,9	25,6	19,1	25,8	31,3	27,2	:	:	:	Izdevumi sociālā aizsardzībai IKP	9
39,4	42,6	53,8	41,8	49,5	:	45,7	45,5	39,8	36,6	39,0	46,5	:	:	:	Vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalsti % no visiem sociāliem pabalstiem 2001. g.	10
:	:	:	0,920	0,423	:	0,248	:	:	0,692	1,341	0,073	:	:	:	Valsts izdevumi aktīviem LMP (darba tirgus politikas) pasākumiem % no IKP 2001. g.	11
3,8	3,4	4,5	3,8	3,5	4,5	6,5	3,2	5,4p	3,5	3,4	4,9	3,8	4,6	11,2	Ienākumu sadales nevienlīdzība	12
23	20	21	21	22	30	24	17	28p	19	17	29	19	22	29	To cilvēku skaits, kam draud nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas – kopējais	13at
23	21	21	21	25	30	24	18	27p	20	:	32	20	23	31	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas – sievietes %, 2001. g.	13af
24	20	21	21	19	31	25	17	28p	17	:	26	18	22	28	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pirms sociālā pabalsta saņemšanas – vīrieši %, 2001. g.	13am
12	10	15	11	12	15	20	11	21p	11	9	17	16	17	25	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas – kopējais %, 2001. g.	13bt
13	10	15	11	14	15	20	12	21p	14	:	19	17	17	26	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas – sievietes %, 2001. g.	13bf
12	10	15	12	9	16	20	10	21p	9	:	15	14	17	25	To cilvēku skaits, kam draudēja nabadzība pēc sociālā pabalsta saņemšanas – vīrieši %, 2001. g.	13bm
6,3p	11,6b	7,9	8,1	7,5p	14,8p	5,3	8,7	10,1	:	:	10,9	15,3	11,1	:	To no 18 līdz 59 gadiem veco cilvēku skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājāsaimniecībās – kopējais skaits %, 2003. g.	14at
7,0p	12,2b	9,7	9,5	8,7p	15,9p	6,0	9,6	10,9	:	:	12,9	15,8	12,4	:	To no 18 līdz 59 gadiem veco cilvēku skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājāsaimniecībās – sievietes %, 2003. g.	14af
5,6p	10,9b	6,2	6,9	6,3p	13,7p	4,6	7,8	9,3	:	:	8,9	14,7	9,8	:	To no 18 līdz 59 gadiem veco cilvēku skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājāsaimniecībās – vīrieši %, 2003. g.	14am
2,8p	12,6b	8,0	7,2	4,4p	:	5,1	4,0	11,8	:	:	17,0	16,6	10,2	:	To no 0 līdz 17 gadiem veco bērnu skaits, kas dzīvoja bezdarbnieku mājāsaimniecībās %, 2003. g.	14b
16,7	9,8	7,7	36,7	33,9	20,2	19,1	12,2	19,3	37,5	45,3	17,9	26,3	10,7	4,4	Sieviešu procents dalībvalstu nacionālos vai federālos parlamentos vai to apakšpalātās	15af
33,3	-	-	29,0	38,1	-	28,0	-	-	43,8	40,9	24,1	-	-	-	Sieviešu procents Eiropas Parlamentā	15bf
18	19	10	19	20	15	10	11	20	17	18	21	:	18	:	Uz dzimumu balstīta atalgojuma nevienlīdzība pirms noregulēšanas	16
80,8	76,4	81,1	80,7	81,7	78,3	80,3	80,3	77,8	81,5	82,1	80,2	75,3	74,8	71,0	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums – sievietes	17af
75,3	68,1	76,4	75,8	75,9	70,2	73,6	72,3	69,6	74,6	77,6	75,5	68,5	67,7	66,4	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums – vīrieši	17am
64	:	:	63	66	:	61	:	:	59	:	62	:	:	:	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums bez invaliditātes – sievietes	17bf
61	:	:	63	62	:	59	:	:	56	:	61	:	:	:	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums bez invaliditātes – vīrieši	17bm
97	86	99	92	83	78	88	94	84	87b	113	110	87	113	90	Nopietnas darba traumas – kopējais	18at
101	90	89	:	73	:	87	95	83	87b	106	111	:	112	:	Nopietnas darba traumas – sievietes	18af
98	85	101	:	86	:	89	92	84	87b	116	108	:	117	:	Nopietnas darba traumas – vīrieši	18am
37i	71	48i	79	94	92	104	105	71	98b	105	92	100	97	92	Nāves gadījumi darbā	18b

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Piezīmes par galveno rādītāju nolasišanu

- 3 ES-25 dalībvalstīs 65 gadu veci cilvēki un vecāki sastādīja 24,1 % no darba vecuma iedzīvotājiem (no 15 līdz 64 gadu veciem) 2003. gadā.
- 4 Starpība starp iedzīvotāju skaita un sastāva izmaiņām un dabīgo pieaugumu ES-15 dalībvalstīs 2002. gadā bija +2,8 uz 1 000 iedzīvotājiem (vairāk imigrantu).
- 5t 2002. gadā 76,6 % no ES-25 dalībvalstu iedzīvotājiem bija ieguvuši vismaz vidējo (vispārējo vai profesionālo) izglītību.
- 6t ES-25 dalībvalstīs 8,0 % iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem piedalījās izglītības vai apmācības procesā četras nedēļas pirms pārskata sagatavošanas 2002. gadā.
- 7at 62,9 % no ES-25 dalībvalstu iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 64 gadiem bija nodarbināti 2002. gadā.
- 7bt 38,7 % no ES-25 dalībvalstu iedzīvotājiem vecumā no 55 līdz 64 gadiem bija nodarbināti 2002. gadā.
- 8at 8,8 % no ES-25 dalībvalstu ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem (t.i., darbaspēks, t.i., tie, kas strādā, un cilvēki vecumā no 15 līdz 74 gadiem, kas meklē darbu) bija bezdarbnieki 2002. gadā.
- 8bt 2002. gadā 3,8 % no ES-25 dalībvalstu ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem (t.i., darbaspēks, t.i., tie, kas strādā, un cilvēki vecumā no 15 līdz 74 gadiem, kas meklē darbu) bija bezdarbnieki vismaz vienu gadu.
- 9 2001. gadā izdevumi sociālai aizsardzībai sasniedza 27,5 % no ES-15 dalībvalstu iekšzemes kopprodukta (IKP).
- 10 ES-15 dalībvalstīs vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalsti sastāda lielāko daļu no izdevumiem sociālai aizsardzībai (46,1 % no visiem pabalstiem 2001. gadā).
- 11 2001. gadā valsts izdevumi aktīviem darba tirgus politikas pasākumiem sastādīja 0,663 % no ES-15 dalībvalstu iekšzemes kopprodukta (IKP).
- 12 2001. gadā ES-25 dalībvalstīs iedzīvotāju vidējais svērtais ienākums augšējiem (visaugstākie ienākumi) 20 % no dalībvalsts iedzīvotājiem saņēma 4,4 reizes vairāk no dalībvalsts kopējiem ienākumiem nekā apakšējie (nabadzīgākie) 20 % no dalībvalstu iedzīvotājiem.
- 13at 2001. gadā ES-25 dalībvalstīs pirms sociālo pabalstu saņemšanas 24 % no iedzīvotājiem dzīvoja zem nabadzības riska sliekšņa, kas ir 60 % no valsts ekvivalento tīro ienākumu mediānas (pēc sociālā pabalsta saņemšanas). Vecuma un apgādnieka zaudējuma pensijas uzskata par ienākumiem pirms pabalsta saņemšanas un nevis par sociālo pabalstu.
- 13bt 2001. gadā ES-25 dalībvalstīs pēc sociālā pabalsta saņemšanas 15 % no iedzīvotājiem dzīvoja zem nabadzības riska sliekšņa, kas ir 60 % no valsts ekvivalento tīro ienākumu mediānas (pēc sociālā pabalsta saņemšanas).
- 14at ES-25 dalībvalstīs 10,1 % no iedzīvotājiem vecumā no 18 līdz 59 gadiem dzīvoja māsaimniecībās, kurās neviens nestrādāja 2003. gadā. Studenti vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kas dzīvo māsaimniecībās, kuras sastāv vienīgi no tāda paša vecuma studentiem, netiek reģistrēti ne numeratorā, ne denominatorā.
- 14b ES-25 dalībvalstīs 9,6 % bērnu vecumā no 0 līdz 17 gadiem dzīvoja māsaimniecībās, kurās neviens nestrādāja 2003. gadā.
- 15af Zviedrijā 45,3 % nacionālā vai federāla parlamenta apakšnama (locekļi un priekšsēdētājs) deputātu bija sievietes 2003. gada novembrī.
- 15bf Eiropas Parlamentā 40,9 % no zviedru deputātiem bija sievietes 2004. gada janvārī.
- 16 ES-15 dalībvalstīs sieviešu vidējā bruto stundu izpeļņa bija par 16 % mazāka par vīriešu vidējo bruto stundu izpeļņu 2001. gadā. Iedzīvotāji sastāv no visiem algotiem darbiniekiem vecumā no 16 līdz 64 gadiem, kas strādā 15 un vairāk stundu nedēļā.
- 17a Jaundzimušas meitenes vai zēna vidējais paredzamais mūža gadu skaits, ja visā viņu dzīves laikā pastāvētu tādi paši mirstības apstākļi kā 2001. gadā (iespējamā mirstība no vecuma) ES-15 dalībvalstīs bija attiecīgi 81,6 un 75,5 gadi.
- 17b Vidēji sievietei un vīrietim ES-15 dalībvalstīs vajadzētu dzīvot bez invaliditātes attiecīgi līdz 66 un 63 gadu vecumam (1996. g. dati).
- 18at ES-25 dalībvalstīs 2001. gadā bija par 6 % nopietnu darba negadījumu mazāk (ar trīs vai vairāk dienu prombūtni no darba) uz 100 000 nodarbinātām personām nekā 1998. gadā.
- 18b ES-25 dalībvalstīs 2001. gadā bija par 20 % mazāk nāves gadījumu darbā uz 100 000 nodarbinātām personām nekā 1998. gadā.

3. pielikums: Simboli, valstu kodi un valstu grupējumi, citi saīsinājumi un akronīmi

Simboli

Simboli, kas lietoti tabulās

Īpašas nozīmes kodi, kas aizstāj reālus datus:

- : "nav pieejams"
- 0 "lietots mazāk par pusi no mērvienības"
- "nav piemērojams" vai "reāla nulle" vai "izņemot nulli"

Karogi ir kodi, kas pievienoti datiem un apzīmē īpašu pazīmi:

- b "sērijveida grupējumi (skat. skaidrojošos tekstus)"
- e "aptuvens novērtējums"
- f "prognoze"
- i "vairāk informācijas var atrast piezīmē aiz tabulas (pašā pārskatā)"
- p "pagaidu vērtējums"
- r "pārskatīts vērtējums"
- s "*Eurostat* vērtējums"
- u "neprecīzi vai apšaubāmi dati (skat. skaidrojošos tekstus)"

Citi simboli

- % procenti

Valstu kodi un valstu grupējumi

Valstu kodi

AT	Austrija	BE	Beļģija	BG	Bulgārija	CY	Kipra
CZ	Čehijas Republika	DE	Vācija	DK	Dānija	EE	Igaunija
EL	Grieķija	ES	Spānija	FI	Somija	FR	Francija
HU	Ungārija	IE	Īrija	IT	Itālija	LU	Luksemburga
LV	Latvija	LT	Lietuva	MT	Malta	NL	Nīderlande
PL	Polija	PT	Portugāle	RO	Rumānija	SE	Zviedrija
SI	Slovēnija	SK	Slovākija	TR	Turcija	UK	Apvienotā Karaliste

Pārskats | Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā

Valstu grupējumi

- ES-25 (EU-25) Eiropas Savienības 25 dalībvalstis no 2004. gada 1. maija : BE, CZ, DK, DE, EE, EL, ES, FR, IE, IT, CY, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, PT, SI, SK, FI, SE un UK.
- ES-15 (EU-15) Eiropas Savienības 15 dalībvalstis līdz 2004. gada 30. aprīlim: BE, DK, DE, EL, ES, FR, IE, IT, LU, NL, AT, PT, FI, SE un UK.
- Euro zona (-zone) Euro zona, kurā piedalījās 11 valstis (BE, DE, ES, FR, IE, IT, LU, NL, AT, PT un FI) līdz 2000. gada 31. decembrim, un 12 valstis, kas ietilpst no 2001. gada 1. janvāra (11 augstāk minētās valstis un EL).

Vecās dalībvalstis ir ES-15 dalībvalstis.

Jaunās dalībvalstis ir Kipra, Čehijas Republika, Igaunija, Ungārija, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Slovākija un Slovēnija.

Kandidātvalstis šajā publikācijā ir Bulgārija, Rumānija un Turcija.

Dienviņu dalībvalstis ir Grieķija, Spānija, Itālija un Portugāle.

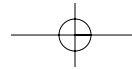
Ziemeļu dalībvalstis ir Dānija, Somija un Zviedrija.

Beneluksa valstis ir Beļģija, Nīderlande un Luksemburga.

Baltijas valstis ir Igaunija, Latvija un Lietuva.

Citi saīsinājumi un akronīmi

ES	Eiropas Savienība	<i>Eurostat</i> – Eiropas Kopienu statistikas birojs
IKP	iekšzemes kopprodukts	<i>ILO</i> – Starptautiskā darba organizācija
<i>LMP</i>	Darba tirgus politika	<i>NACE Rev. 1</i> – Ekonomiskās darbības statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā
PPS	Pirkjspējas paritātes standarts	

Eiropas Komisija

Sociālā situācija Eiropas Savienībā 2004. gadā – Pārskats

Luksemburga: Eiropas Kopienu Oficiālo publikāciju birojs

2005 – 46 lpp. – 29,7 x 21 cm

ISBN 92-894-9016-0

